

Hörviks äldsta hus?

ÅR 1787
NOS BJS

Fiskeläget Hörvik på Listerlandet i Blekinge började befolkas redan på 1700-talet. Det påstås, i både tal och skrift, att ett visst hus, det så kallade Graussa-huset, skulle vara det äldsta i byn.

Finns det några säkra belegg för detta, eller är det en genom muntlig tradition över flera generationer skapad bild eller skröna?

Förutom avlägset släktskap med flera invånare, har jag inte har någon direkt koppling till Hörvik. I denna studie har jag använt ett antal primärkällor för att utreda frågan i titeln. Arbetet har oundvikligen väckt mitt intresse och lockat mig till en mera omfattande utredning om fiskelägets uppkomst och tidiga utveckling.

Hur såg den första bebyggelsen ut, och varifrån kom invånarna?

Hans Rosenlund

Innehåll

Inledning		1
Fiskelägena – allmän historik	1	
Graussa-huset	2	
Mantals- och husförhörslängder		4
Tullaregränd 1	6	
Tullaregränd 4	10	
Övriga ursprungliga fiskarfamiljer	11	
Folkräkningar		12
Lantmäteriförrättningar		15
Förrättningar inom Hosaby/Hörvik	15	
Nyare kartor och flygbilder	36	
Lagfarter		41
Lagfartsboken (AIIa)	41	
Domboken (AIIa)	44	
Lagfartsboken (CIV)	44	
Lantmäteriets fastighetsregister	46	
Graussa-huset: Sammanfattande slutsatser		47
Fastighetsbildningen	47	
Bostadshuset	47	
Slutord		53
Källförteckning		54

Varmt tack

till Sebastian Bergheim och Ylva Silverbern för genomläsning och värdefulla synpunkter!

Inledning

Fiskelägena – allmän historik ¹

Blekinges fiskelägen har i de flesta fall etablerats ganska sent som bebodda samhällen. Fisket bedrevs oftast som binäring till jordbruket. På Listerlandet låg byarna dessutom en bit från havet, vilket gjorde att fisket försumrades. Under 1600-talets andra hälft nämns ålfisket i jordrevningsprotokollen som det mest givande, men avkastningen var ändå marginell i förhållande till de relativt rika åkrarna på Listerlandet. Det värdefulla laxfisket, t ex i Mörrumsån, var i stort ägt av och förbehållet överklassen. Man prioriterade alltså inte att vara på havet, och i Mjällby socken fanns år 1685 endast 8–10 små båtar. I Hällevik fanns några gårdmän som kunde livnära sig på fiske hela sommaren, men på vintern fick de gå i byn och tigga.

Fiske bedrevs alltså även av vissa som inte var jordbrukare, t ex gårdmän och inhysesshjon, vilka på våren flyttade ut till fiskelägena, men återvände till byarna för vintern. I Hällevik, som anlades redan på medeltiden under frälsegodset Skönabäck (Skinneberg), fanns 1684 endast fyra bofasta fiskare, vilka bedrev byteshandel med Jämshög och Skåne. På Hanö samlades också fiskare från olika orter, men inga bofasta fanns än. Men generellt på Listerlandet finns, enligt protokollen, ”ingen stenknabbe som fisken kan stå vid”, men botten är ändå stenig och svår att fiska vid med redskap.

På 1700-talet bedrevs fisket fortfarande i huvudsak som binäring till jordbruket. Ett ökande antal invånare, vilka arbetade visstid på gårdarna, livnärde sig dock delvis på fisket. Men bönderna var oroliga för skogen på sina utmarker, och motarbetade därför etableringen av fiskelägen. I slutet av århundradet medgav skiftesreformerna att bönderna upplät plats åt fiskarna, och på Hosaby strand anlades då Hörvik (se storskiftesprotokollet 1794, sidan 17).

Under 1800-talet ökade antalet yrkesfiskare, främst i Mjällby socken. År 1832 hade Hällevik 80, Hörvik 50 och Nogersund 35 yrkesfiskare, vilka försåg en fjärdedel av befolkningen med levebröd. Lägena Krokås och Västra Näs tillkommer, och Hanö får fast befolkning, främst från Djupekås. Fisket, mest sill men även lax och ål, bedrevs nu också på längre avstånd, t ex vid Bornholm. Men varierande förutsättningar gjorde att näringen fluktuerade starkt, och under seklets sista decennium minskade befolkningen i Listers fiskelägen, vilka 1882 haft 762 yrkesfiskare, med 7%. Minskningen fortsatte in på 1900-talet pga de låga inkomsterna i jämförelse med konkurrensen från den blomstrande industrin. På Listerlandet var minskningen hela 36% under de första 25 åren av seklet, för att därefter öka igen under några år, särskilt under andra världskriget. Under perioden 1934–43 låg Blekinge på andra plats i landet (efter Göteborg/Bohuslän) beträffande fångstmängd, och de flesta år även i fångstvårde – mycket beroende på det betydande ålfisket.

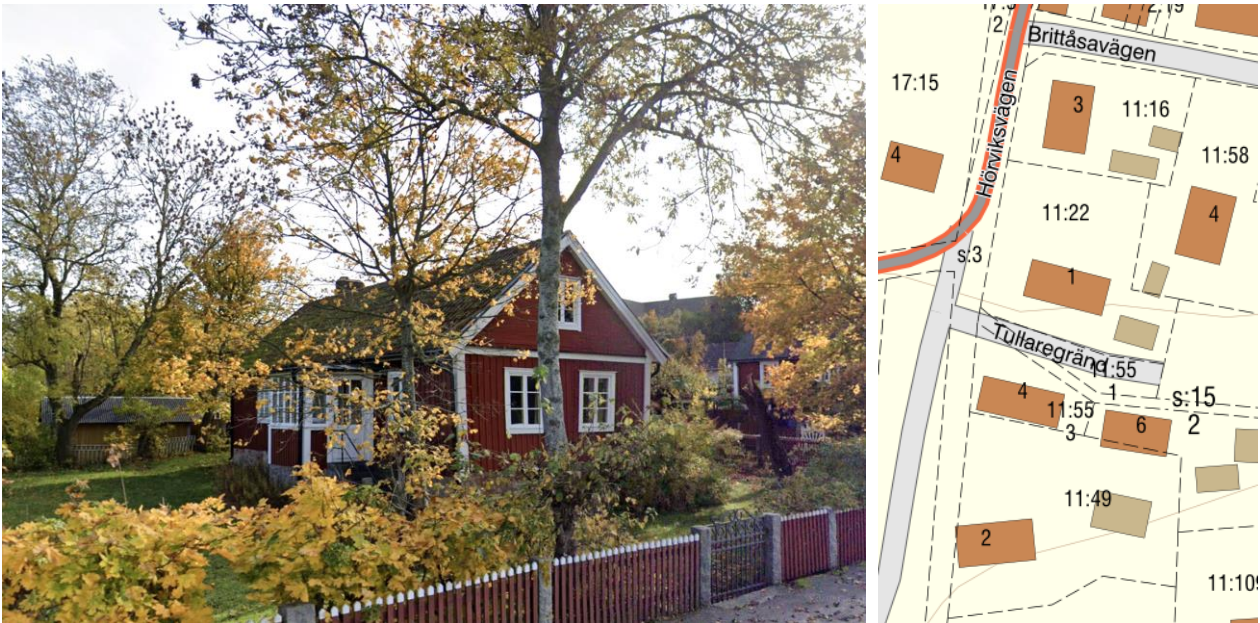
Hörviks hamn någon gång mellan 1896 och 1920. Foto: Johan Adolf Nilsson, Sölvesborg (Blm JAN 46 – Hamn, 2023).

¹ Detta avsnitt baseras i allt väsentligt på avhandlingen *Blekinge* (Björnsson, 1946).

Graussa-huset

På Tullaregränd 1 ligger det s k *Graussa-huset*, som sägs vara uppkallat efter "Gubben Grauss/Gross" (efter tyskan; han var ovanligt lång, därav en generös takhöjd). Enligt nuvarande ägare² ska huset vara Hörviks äldsta bevarade, byggt i slutet på 1700-talet. Som "bevis" åberopas en inskription i timmerväggen; **År 1787 NOS BSd**, troligen byggåret och initialerna på de första invånarna och kanske den som byggt huset? Möjligen har där någon period också bott en tullare, därav skulle gatunamnet kunna ha tillkommit.

Detta är kärnan i det som den här rapporten ska försöka utreda!

Huset på Tullaregränd 1 i Hörvik (Sölvesborg Hosaby 11:22) är utmärkt med kartnål. (Lantmäteriet, Min Karta, 2022)

² Arkitektparet Wecke köpte huset 1967 som fritidsställe, och det ägs nu av deras arvingar.

Fastighetsnummer

Fastighets- och tomtnummereringen i Listerlandets fiskelägen är mycket komplicerad, så en översikt över nummerserierna vid olika tidsperioder är nödvändig för förståelsen av den fortsatta redogörelsen. Till en början tillhörde fiskeplatserna byarnas utmark, och Hörviks fiskeläge bildades utifrån Hosabys bygemensamma allmänning, i vilken alla byns hemman utom två (nr 56 och 62) hade del. Den benämns ibland *fiskeplanen*, och ända sedan 1600-talet hade där funnits kåsar och några enkla fiskebodar, men inga permanenta bostäder.

Den ursprungliga bygemensamma allmanningen för Hosaby var utgångspunkt för bildandet av Hörvik. Gränsen utgick från korsningen Brittåsåvågen och Hörviksvågen, och följde förlängningen av dessa norr- och österut.

Huvudorten Hosaby ingick i Mjällby sockens hemmansnummerserie med numren Mjällby 40–68, som internt också kallas Hosaby 1–29. I denna rapport används båda numren, oftast betecknas de med det interna numret först och Mjällbynumret därefter inom parentes, dvs Hosaby 1(40) till 29(68).

Tabell över Hosabys hemman: först internt nummer, sedan inom parentes, nummer inom hela Mjällby socken.

1(40)	2(41)	3(42)	4(43)	5(44)	6(45)	7(46)	8(47)	9(48)	10(49)
11(50)	12(51)	13(52)	14(53)	15(54)	16(55)	17(56)	18(57)	19(58)	20(59)
21(60)	22(61)	23(62)	24(63)	25(64)	26(65)	27(66)	28(67)	29(68)	

Från slutet av 1700-talet, då Hörvik började befolkas, redovisas det under eget nummer i mantalslängderna; först nr 136–138, och från ca 1815 nr 155. Successivt indelades själva fiskeplanen i separata tomter som tillhörde Hosabys hemman och bar deras beteckningar. Men i slutet av 1820-talet styckades dessa vidare, och då refereras i husförhörslängderna till allt flera *interna* nummer, vilka inte heller verkar vara helt konsekventa. Detta gör det mycket svårt att tolka exakta tomtplatser över tiden, och ibland har flera alternativ redovisats här.

Fram till 1935 användes nummer med undernummer, t ex noterades tomterna kring Tullaregränd som 11(25) och 11(26), vilket hänvisar till huvudhemmanets nummer, här Hosaby 11(50), men med egna/andra undernummer vilka oftast refereras till i denna rapport, t ex Hörvik 25.

Från 1935 delades adresserna upp i de äldre delarna Östra Hörvik 1–62, medan nyare bebyggelse västerut kallades Västra Hörvik med numren 1–34. Dessutom fanns postlådeadresser!

En förteckning över alla Listers fiskelägens olika tomtbeteckningar genom tiderna, knutna till dagens gatadresser, har sammanställts av Sebastian Bergheim, och finns under rubriken *Forskningsstöd* på hans hemsida (Släktdatabas Listerlandet, 2022).

Med detta sagt ska det förhoppningsvis vara möjligt att följa beskrivningen av fiskelägets utveckling i de kommande kapitlen. Även om alla hemman finns med i vissa redovisningar, fokuseras här på framväxten av tomten för det s k Graussa-huset, som hade sitt ursprung i hemmanet Hosaby 11(50), och på de personer och familjer som på något sätt haft beröring med detta.

Mantals- och husförhörslängder

Husförhörslängder är kyrkans bokföring över församlingsborna och främst deras kristendoms-
enskap. De upprättades från början av 1800-talet på de flesta håll. **Mantalslängder** är *statens* för-
teckning över skattskyldiga, och finns sedan 1659, då blev Blekinge svenskt. *Listers Härads Släkt-
forskningsportal* har mantalslängder för alla Mjällbys hemman fram till tidigt 1800-tal i tabellform³.

Som nämnts ovan var Hörviks fiskeläge ursprungligen en bygemensam allmänning för Hosaby.
Enligt den första mantalslängden 1798, då Hörvik uppträder som egen ort, och fram till år 1800 bor
här bara två fiskare med familjer:

- Johannes Håkansson
- Jöns Mickelsson

År 1801 har ytterligare två fiskarfamiljer kommit:

- Nils Andersson 29 år, hustru 33 år, piga Berta
- Per Larsson Hörberg 26 år, hustru 24 år
- Jöns Mickelsson 50 år, hustru 52 år, söner Ola 21 år o Jeppe 15 år, dotter Magnhild
- Johannes Håkansson 43 år, hustru 37 år

Dessa är alla kvar i mantalslängderna till och med 1805.

I den första husförhörsboken (i två delar 1804–08 respektive 1809–14) finns i senare delen en intern
numrering som refererar till hemmansnumren för Hosabys år 1806 skiftade ägor på fiskeplanen (se
sid 19). De nuvarande gatadresserna har tolkats med hjälp av Bergheims ovan nämnda förteckning
(Släktdata Listerlandet, 2022). Alla ovanstående familjer från mantalslängden är kvar sedan
mantalslängderna (ålder enligt delen 1809–14, barn och tjänstefolk ej medtagna):

1. Johannes Håkansson 48 år, hustru Hanna Nilsson 44 år – nr 51 (Kustvägen 18–26)
2. Nils Andersson 33 år, hustru Kersta Persdotter 38 år – nr 49 (Kustvägen 8)
3. Per Larsson [Hörberg] 31 år, hustru Pernilla Persdotter 30 år – nr 57 (Kustvägen 10–12)
4. Jöns Mickelsson 54 år, hustru Kersta [Jeppsdotter] 57 år – nr 52 (Kustvägen 14–16)

men det har tillkommit flera familjer år 1804:

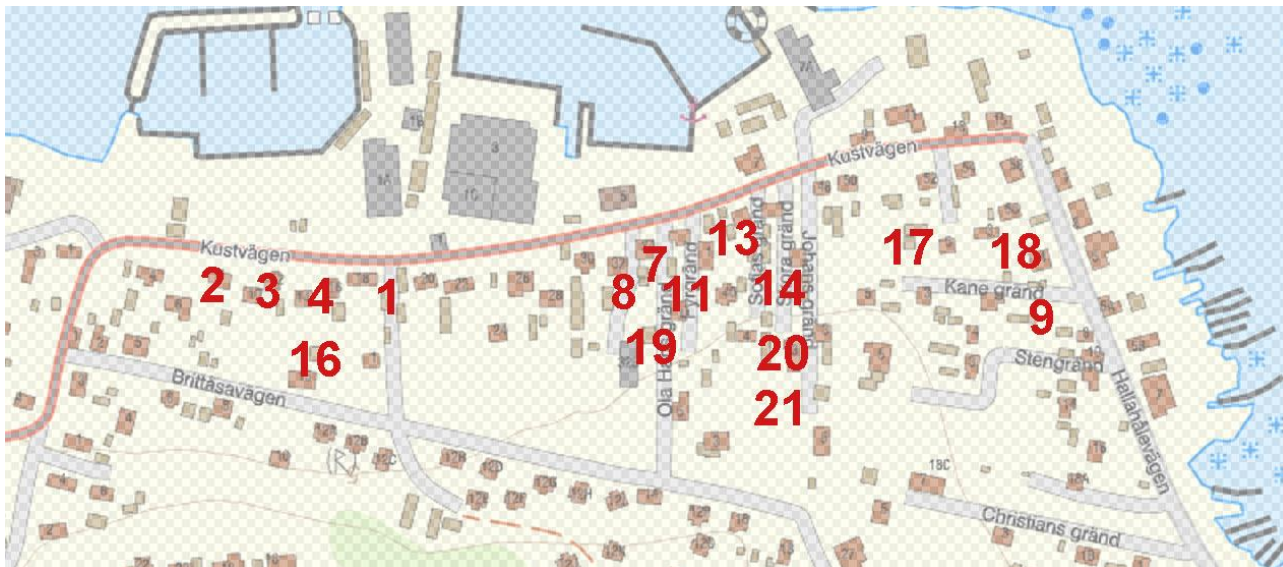
5. Ola Jönsson 20 år [son till Jöns Mickelsson], hustru Botil 21 år (endast 1804–08)
6. Ola Andersson 30 år, hustru Berta Persdotter 21 år – nr 62⁴
7. Lotsdräng Ivar Norgren 33 år, hustru Märta Tomasdotter 34 år – nr 53 (Kustvägen 34)
8. Anders Mellberg 44 år, hustru Botil Nilsson 39 år – nr 43 (Kustvägen 32)
9. Jonas Olsson Knekt 58 år, hustru Karna Persdotter 59 år – nr 40 (Hallahålev 8–10, Kanegränd)
10. Per Nilsson 29 år, hustru Hanna Persdotter 30 år – nr 62 (se fotnot)
11. Sven Zakrisson 25 år, Berta Andersdotter 26 år – nr 61 (Kustvägen 36, Fyrgränd)
12. Per Nilsson 19 år, hustru Berta 26 år (endast 1804–08)
13. Kristian Persson 27 år, hustru Kersta Larsdotter 23 år – nr 60 (Kustvägen 40–42)
14. Ola Nilsson 28 år, hustru Karna [?] 27 år – nr 47 (Kustvägen 44 / Skoragränd)

och ytterligare familjer från och med år 1809:

15. Jeppe Jönsson 20 år [son till Jöns Mickelsson], hustru Sara Persdotter 16 år – nr 62 (se fotnot)
16. Per Jönsson 17 år [son till Jöns Mickelsson], hustru Anna Katarina Norgren 19 år – nr 52
(Kustvägen 14–16)
17. Håkan Johannesson 19 år [son till Johannes Håkansson] – nr 59 år (Hallahålev 4, Knektgränd)
18. Rasmus Svensson 21 år, hustru Pernilla Johansdotter 16 år [dotter till Johannes Håkansson] –
nr 59 (Hallahålevägen 4, Knektgränd)
19. Sven Olsson 23 år, hustru Elna Larsdotter 21 år – nr 53 (Kustvägen 34)
20. Hans Olsson 18 år, hustru Inga Larsdotter 18 år – nr 47 (Kustvägen 44 / Skoragränd)
21. Tore Jönsson 25 år, hustru Kersta Jakobsdotter 21 år – nr 47 (Kustvägen 44 / Skoragränd)
22. Jakob Jönsson 57 år, hustru Berta Larsdotter 57 år – nr 47? (Kustvägen 44 / Skoragränd)

³ Transkriberade av Hans Rosenlund. När det gäller fiskelägena har även Sebastian Bergheim bidragit.

⁴ Nr 56 och 62 hade inte del i Hörviks fiskeplan, de hade en egen allmänning längre söderut vid östra kusten.

Bosättningar i Hörviks fiskeläge 1809–14 enligt första husförhörlängden AI:1, utlagda på dagens karta (siffrorna refererar till listan ovan). De första fiskarna bor längs Kustvägens västra del (litt 1–4). Efter skiftesdelningen som fastställdes 1807 ska det då ha funnits 11 hus på fiskeplanen (Eriksson, 1999), vilket stämmer väl med tillväxten fram till de 14 som finns på listan ovan år 1808, och de 20–22 som listas fram till 1814 och som är inlagda på denna karta.

Det finns andra tolkningar av de första bosättningarna, där t ex de kring Skoragränd (litt 13 och 14 på kartan ovan) ska ha tillhört de ursprungliga fiskarfamiljerna (Eriksson, 1999). Några belägg i källorna har dock inte kunnat finnas för denna version, men det finns stora osäkerheter i numreringarna.

Om vi från dessa tidigaste husförhörlängder hoppar fram till den idag senast tillgängliga församlingsboken⁵ för åren 1912–34 (figurerna nedan), hittar vi på Tullaregränd:

- **11m** (som i rött anges bli nya nr 62): Håkan Andersson med familj, överförd från gamla längdens nr 25.
- **11p** (som i rött anges bli nya nr 61): Fiskare Per Jönssons änka Matilda Hansdotter, dotter Syster Pella Persson, överförda från gamla längdens nr 26.

1404										1404		
Personens för- och tillnamn samt familjeställning, äfvensom personens titel, om annan än den i kol. 2 angifna.	Yrke (tjänst, näringslag, Stäm (främmande), Lyte (ämnestjänsten, idrot, bländat, skattemäst, fallandest).	Född år, dag och mån.	Födelseort (församling i län eller i stad).	Gifft år, dag och månad.	Ankling saka eller fränskild år, dag och månad.	Inflyttad eller överförd.		Uflyttad eller överförd.		Död år, dag och månad.		
						År, dag och månad.	År, dag och månad.	År, dag och månad.	År, dag och månad.			
62 Håkan Andersson		56 17/8	Nyålsby	✓ 80 26/10		Nr 25	1424 g. b. 12					
2 Johanna Hansdotter		52 22/4		✓						80 13/10		
3 H. Hansdotter		91 29/6		✓						Mehus & Pauls 12 11		
4 Per Johanna Andersson		41 29/6		✓		Wälleberg 26 13/7		1. 12. 1824	27			
5 Arvid Gustaf Werner Olsson Kustvärd		03 15/3	Sorhamn	✓ 27 21/5		Sorhamn	30 17/10					
6 H. Karolina Andersson		91 29/6	Nyålsby	✓								
7												
8												
9												
10 Håkan Andersson	fiskare	62 1/9	Nyålsby	✓	07 22/3	1424 g. b. 64	21 21/11	1428/	24/11/1824	24		
11 Arvid Gustaf Werner Olsson Kustvärd		03 15/3	Sorhamn	✓	27 21/5	1424 g. b. 13	08/11/1824			Sorhamn 28 9		
12 H. Karolina Andersson		91 29/6	Nyålsby	✓		1424 g. b. 4	1824					

Församlingsboken 1912–34 (Alla:12 p1404, vissa kolumner), nr 11m – blivande nr 62 enligt röd siffra i marginalen. Detta är felaktigt; det ska vara nr 61, Tullaregränd 1! Fiskaren Håkan Andersson med familj bor här.

⁵ Församlingsböcker kan sägas vara en senare version av husförhörlängderna, introducerade på 1900-talet.

1408 Nr 11 p Östra Hörvika

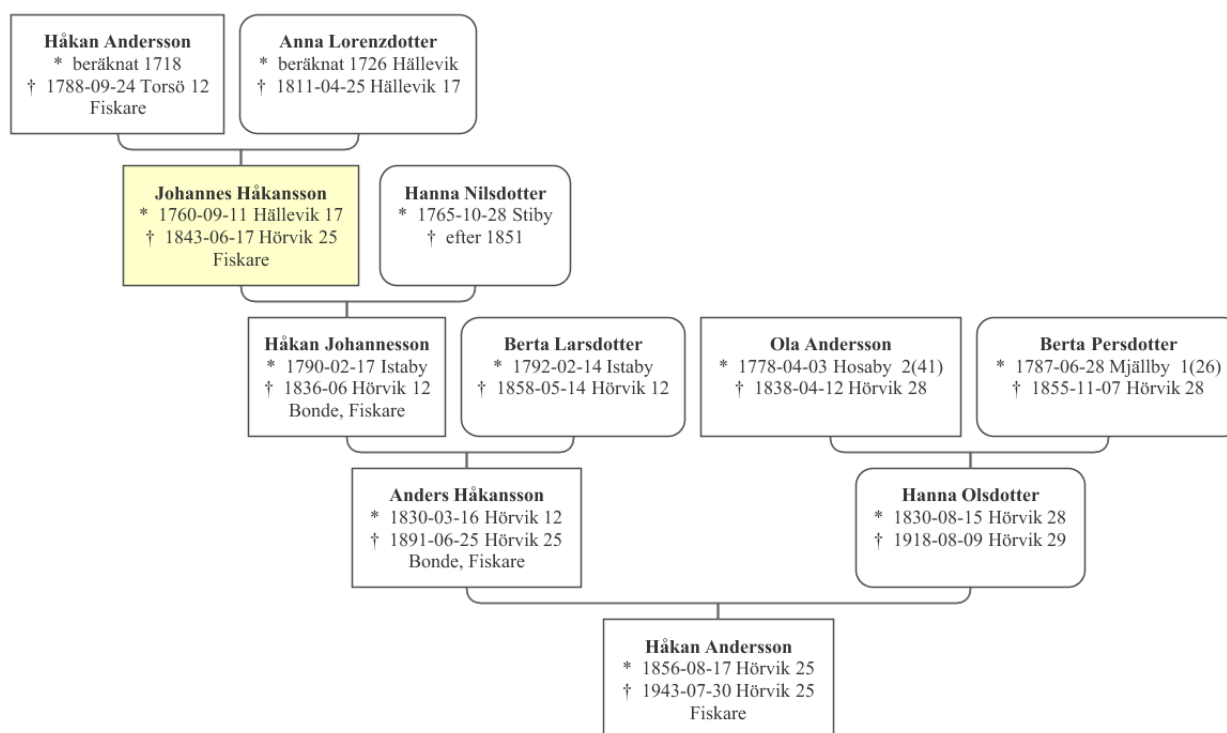
1	2	3		4	5	6	7	8	9		10
		År	dag och mån.						Inflyttad eller överförd.		
Torp, lägenhet, verk och inrättningar m. m. under ofvanstående fastighet. Personens för- och tillnamn samt familjeställning, äfvensom personens titel, om annan än den i kol. 2 angifna.	Yrke (tjänst, näringsfång). Stäm (främmande). Lyte (sinnesjukdom, idioti, blindhet, döfstumhet, fallandesot).	Född		Födelseort (församling i län eller i stad).	Vadstämans eller haft koppor.	Gift år, dag och månad.	Ankling änka eller fränskild år, dag och månad.	Från förs. i län eller i stad, eller uppslag i församlingsbok eller boken öfver obehintl.		År, dag och månad.	
61. 1 Fisk. Per Jönsson Ann. Natulda Hansdotter		52	14/11	Mjölby	✓		87 12/3	Nr 26 1827 g. 6. 12			
2 d. Syfter Pella Persson		87	19/5	"	✓			Återflyttad 4. 26 Hörvika 1828 Amerika 15 12			

Församlingsboken 1912–34 (Alla:12 p1408), nr 11p – blivande nr 61 enligt röd siffra i marginalen. Detta är felaktigt; det ska vara nr 62, Tullaregränd 4! Fiskarens Per Jönsson (död 1887-03-12) änka och en dotter bor kvar.

Men beteckningarna har blivit omkastade i Församlingsboken; det är *inte* nr 11p, utan 11m (här noterat som blivande nr 62) som ligger på Tullaregränd 1! Detta beläggs i folkräkningarna (se sid 12) där Håkan Anderssons familj bor på denna adress. Vi börjar med att följa denna familj, och återkommer därefter till 11p, Tullaregränd 4.

Tullaregränd 1

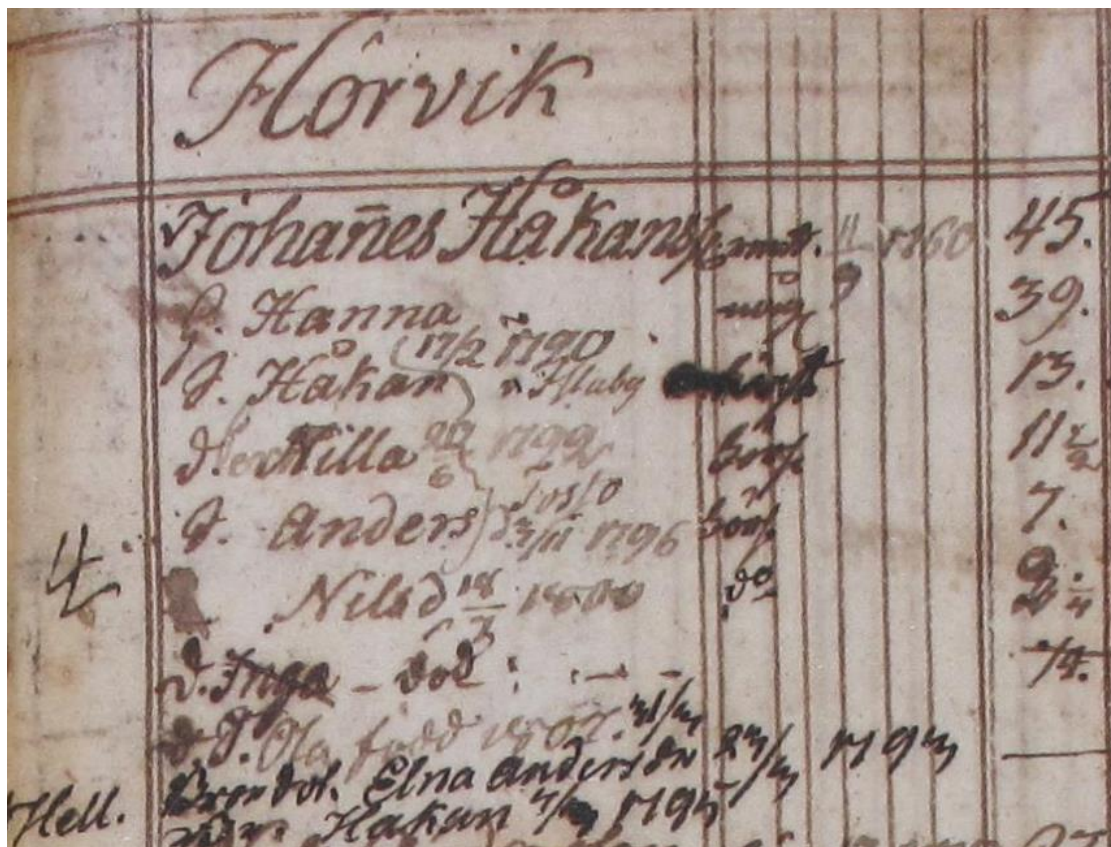
Här bor alltså, efter att vi tagit hänsyn till rättningen av församlingsboken ovan, Håkan Anderssons familj på 1910–30 talen. Genom källforsknig i kyrkböckerna finner vi att Håkan är ättling i tredje led till en av de två första fiskarna i mantalslängden 1798, Johannes Håkansson, se antavlan nedan.

Håkan Anderssons anor går tillbaka till Johannes Håkansson, en av de två första fiskarna i Hörviks mantalslängd.

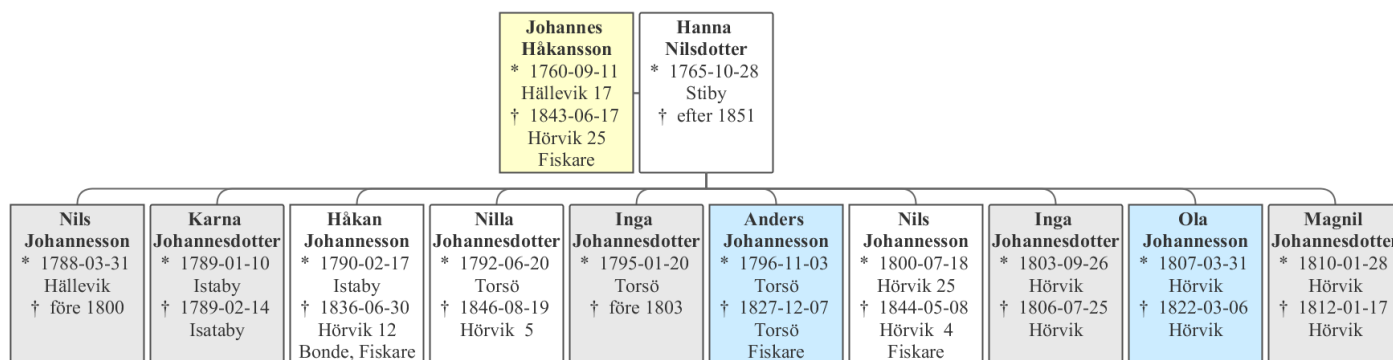
Vi går tillbaka till Johannes Håkanssons familj och följer dem i husförhörslängderna framåt i tiden. Den första längden är från 1803, men den saknar tyvärr interna nummer inom Hörvik. På sidan 85 finns:

- Johannes Håkansson, 45 år (född 1760-09-11)
- Hustru Hanna [Nilsdotter], 39 år
- Son Håkan, 13 år (född 1790-02-17 i Istaby)
- Dotter Nilla, 11 ½ år (född 1792-06-22 på Torsö)
- Son Anders, 7 år (född 1796-11-03 på Torsö)
- Son Nils 2 ¼ år (född 1800-07-18)
- Dotter Inga ¼ år (död)
- Son Ola (född 1807-03-31)

Husförhörslängden 1803–14 (AI:1) 1803 (p85) återfinns Johannes Håkansson med hustru och sex barn, varav ett dör under perioden. Även brodern Anders barn, Elna och Håkan, bor av någon anledning här (Hell i marginalen torde betyda Hällevik, där de är födda och föräldrarna bor).

Föräldrarna är alltså födda i Hällevik respektive Stiby (som var huvudort till Hällevik), och de första tre barnen de hade med sig till Hörvik var födda i Istaby och Torsö under åren 1790–96. Det var först sonen Nils som föddes på Hörvik, vilket, tillsammans med uppgiften i mantalslängden 1798 (som upprättas i slutet av året innan beskattningsåret), betyder att familjen flyttat dit ganska exakt 1797.

Johannes Håkanssons familj. Fem av barnen dog späda (grå) och två drunknade i unga år (blå). Nilla gifte sig med fiskaren Rasmus Svensson på Hörvik och de fick nio barn. Sönerna Håkan och Nils blev fiskare bosatta på Hörvik.

Den andra delen av första husförhörsboken omfattar åren 1809–14, och efter den laga delningen av fiskeplanen 1806 (se kartan på sid 20) hänvisas nu till Hosabys allmänna fastighetsnummer. Här återfinns Johannes familj på nr 12(51), vilket ligger inom frälsegårdarnas område längs Kustvägen. Enligt tomtförteckningen (Släktdata Listerlandet, 2022) handlar det om Kustvägen 18. Sonen Håkan Johannesson står nu ensam på nr 20(59) (Knektagränd 3/5, Kustvägen 56 eller Hallahålevägen 4).

I längden 1815–19 har Håkan Johannesson gift sig med Berta Larsdotter, och de har fått barnen Anna och Per. Åren 1826–30 bor den växande familjen på nr 11(50) öster om Johans gränd, och föräldrarna och brodern Nils med familj på Östra Hörvik nr 5 (t o m 1835), vilket torde avse dagens fastigheter Kustvägen 28 (nr 5:6) eller Kustvägen 30 (nr 5:4).

Enligt mantalslängder äger Johannes Håkansson 1/16 mtl av nr 50 och ålfiske på nr 49 från 1818, se vidare uppgifter om lagfarter och köpehandlingar (sid 41).

Håkan Johannesson * 1790-02-17 Istaby † 1836-06 Hörvik 12 Bonde, Fiskare	Berta Larsdotter * 1792-02-14 Istaby † 1858-05-14 Hörvik 12
--	--

Anna Håkansdotter * 1816-12-30 Hörvik 12 † 1858-05-15 Hörvik 26	Per Håkansson * 1819-05-25 Hörvik 12 † 1908-03-18 Hörvik 16 Fiskare	Fredrik Håkansson * 1821-03-19 Hörvik 12 † 1833-12-10 Hörvik 12	Ola Håkansson * 1823-06-10 Hörvik 12 † 1866-04-28 Hörvik 25 Fiskare	Karna Håkansdotter * 1825-09-08 Hörvik 12 † 1866-01-29 Hörvik 22	Hanna Håkansdotter * 1828-02-10 Hörvik 12 † 1879-04-21 Hörvik 17	Anders Håkansson * 1830-03-16 Hörvik 12 † 1891-06-25 Hörvik 25 Bonde, Fiskare	Nils Håkansson * 1833-04-20 Hörby 12(80) † 1913-07-12 Hörvik 25	Kerstin Håkansdotter * 1835-03-27 Hörvik 12 † 1835-05-18 Hörvik 12
--	---	--	---	---	---	---	--	---

Generation två: Håkan Johannessons familj. Två barn dog i unga år, alla de andra sju bildade familjer på Hörvik.

När Håkan Johannesson omkommer i en drunkningsolycka 1836 bor han på nr 12. Här börjar det bli osäkert vilken nummerserie som används, men om vi antar att det fortfarande är allmänna Hosaby-nummer lär det vara föräldrarnas gamla hus på Kustvägen 18. Dessa är nu förtecknade på nr 7, vilket skulle vara Christians gränd 7 (nuv 7:12), eller, med den nyare numreringen, Kustvägen 40 (nuv 21:40) eller Skoragränd 1 (nuv 8:17). Läget är i alla fall osäkert.

I bouppteckningen efter Håkan Johannesson tas bland tillgångarna upp en mängd fiskeredskap och båtar, och även:

Ett Hus på Hörviks fiskeläge under Ljungby Säterigård i Skåne, inredd till stuga, förstuga herberge, kök. lo och lada, och 1/32 mtl under Hosaby 50, allt värderat till 750 Rd.

Ett hus köpt av Håkans anhöriga, beläget på Hörviks fiskeplats under nr 50 Hosaby, inhuslänga med 3 källare, byggd i bolverk i knutar samt korsverk av tegel under tegeltak, inrett till stuga, förstuga, kök och kammare, samt herbergshus, samt uthuslänga av gråsten under rörtak inrett till saltbod, lo och höhus, samt ett porthus av gråsten och stolpar under tegeltak samt ett repslagarebanehus, men med rättighet att för gårdsmannen Johannes Håkansson och dess hustru i dess lifstid erhålla fritt huslyd, värderat till 833 Rd.

Det första stycket pekar på att Håkans familj bor på Kustvägen 18 på frälsemarken, men har odlingsmark på nr 50 söder om fiskeläget. Det senare stycket skulle kunna tolkas som att föräldrarna också skulle bo på själva fiskeplanens nr 50, alltså öster om Johans gränd. Eller är definitionen av fiskeplanen inte längre helt begränsad till den ursprungliga, bygemensamma allmanningen? I så fall kan det mycket väl vara huset på Tullaregränd 1 som beskrivs här, vilket vi återkommer till.

I nästa längd, från 1840, har man otvetydigt övergått till nyare numrering (Släktdatabas Listerlandet, 2022). Johannes och Hanna bor nu på nr 25 (Tullaregränd 1), liksom deras myndige sonson Ola Håkansson med hustru Sofia Olsdotter. Håkans änka och minderåriga barn bor kvar på Kustvägen 18 (nya nr 16) väster om korsningen med Kalkbruksvägen – samma läge som svärföräldrarna Johannes och Hanna sannolikt först bodde på.

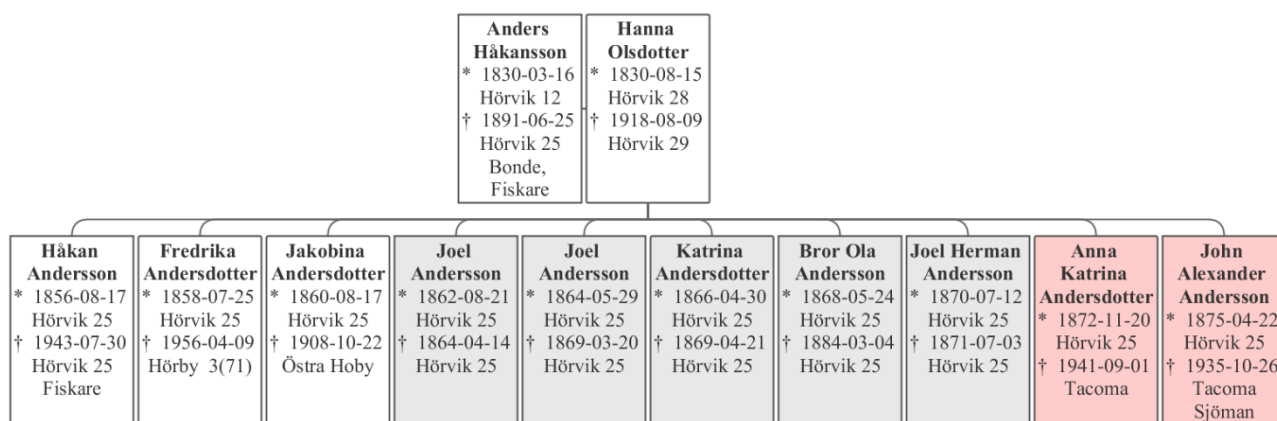
Ursprungliga Östra Hörvik nr 7 kan ha legat här: T v Kustvägen 40 (gl nr 21/21), eller t h Skoragränd 1 (nr 24/8). Även Stengränd 3 (33/2 ej i bild) är en möjlig, men mindre trolig plats (Släktdatabas Listerlandet, 2022). Foto: Google Maps.

Kustvägen 18, f d Östra Hörvik 11, 12(16). På denna tomt ska fiskaren Håkan Johannessons änka Berta Larsdotter med omyndiga barn ha bott kring 1840 – troligen även Håkans föräldrar när de först kom till Hörvik. Foto: Google Maps.

Kustvägen 18 (Östra Hörvik nr 16), låg på mark som tillhörde Hosaby frälsegårdar, troligen nr 12(51) där Nils Olsson är bonde enligt mantalslängderna 1780–97. Han föddes 1742-11-01 i Stiby 9, och dog 1796-06-01 av lungrot, 54 år gammal, efterlämnande änkan Tyre Jonsdotter och sonen Per Nilsson. När Johannes Håkanssonns familj anlände 1797 har de sannolikt arrenderat marken av bondens änka, och påstås då ha bott i en enklare jordkula (Eriksson, 1999). Första förekomsten av byggnader på karta vid Tullaregränd är Enskiftet 1822, då det samtidigt också finns ”riktiga” hus längs Kustvägen.

Johannes Håkansson dör 1843 på Tullaregränd 1, och i bouppteckningen är inget hus upptaget bland tillgångarna, vilket stämmer med sonens bouppteckning, där föräldrarna angavs bo på s k undantagskontrakt, och i och med det alltså inte längre ägde huset de bodde i. Vi återkommer också till detta senare. Johannes och Hannas söner Ola och Anders bor kvar med sina familjer på Hörvik nr 25, (vilket möjligen också kan innefatta tomten norr därom, Brittåsavägen 4) liksom deras yngsta bror Nils. I längden från 1879 har Anders son Håkan bildat familj och de bor också kvar. Anders Håkansson dör där år 1891, och änkan Hanna flyttar till Västra Hörvik 29, där hon dör.

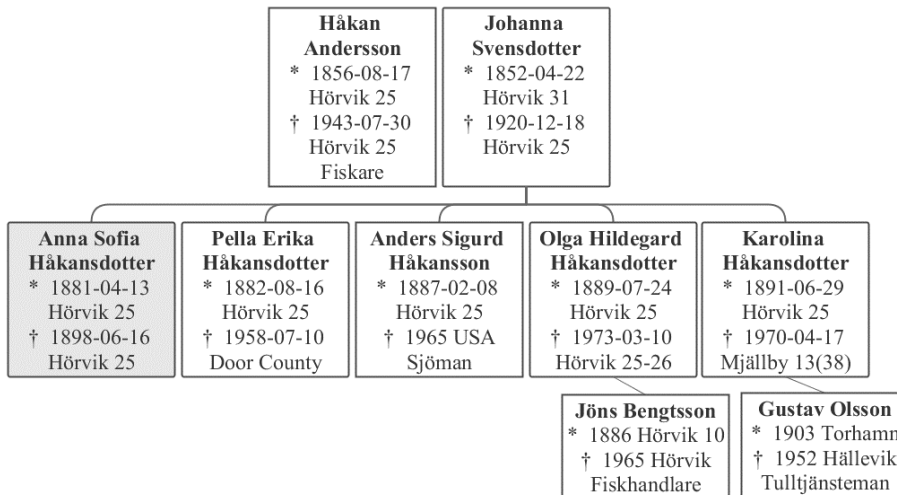

Anders Håkanssonns familj. Fem av barnen dör unga (grå), två emigrerar till USA (röda) och dör där. Endast äldste sonen Håkan blir kvar som fiskare på Hörvik.

Enligt den första Församlingsboken 1912–34 bor följande personer på Tullaregränd 1 (11m):

- Fiskare/Husman Håkan Andersson, född 1856-08-17 Mjällby, gift 1880 med
- Hustru Johanna Svensdotter, född 1852-04-22 Mjällby, död 1920-12-18
- Dotter Sofia 1881-04-13, död 1898-06-16
- Dottern Pella Erika, född 1882-08-16, emigrerar till USA 1902
- Sonen Anders Sigurd, född 1887-02-08, i USA sedan 1902
- Dotter Olga Hildegard, född 1889-07-24

- Dotter Karolina, född 1891-06-29, avflyttad till Malmö St Pauli 1912-11-18, återkommen från Trelleborg 1926-07-28, gift 1927-05-21 med;
 - Kustvakt Arvid Gustaf Verner Olsson, född 1903-03-15 Torhamn, inflyttad från Östra Hörvik nr 13 år 1926 (dit han kommit från Hällevik 1925).
 Paret flyttar till Torhamn 1928-09-28, men återkommer efter två år, 1930-10-17. Senare på 1930-talet flyttar de till Hällevik nr 96, där de bor enligt folkräkningen 1940. Gustav är då kustuppsyningsman för Kungliga Tullverket. Paret tycks inte ha fått några barn.
- Son Bror Ola, född 1893-08-10, död 1897-02-15

Håkan Anderssons familj. Två barn emigrerade och dog i USA, två i socknen. Kan svärsonen Gustav Olsson, som var tullare, gett namn åt gatan som de bodde på några år kring 1930-talet?

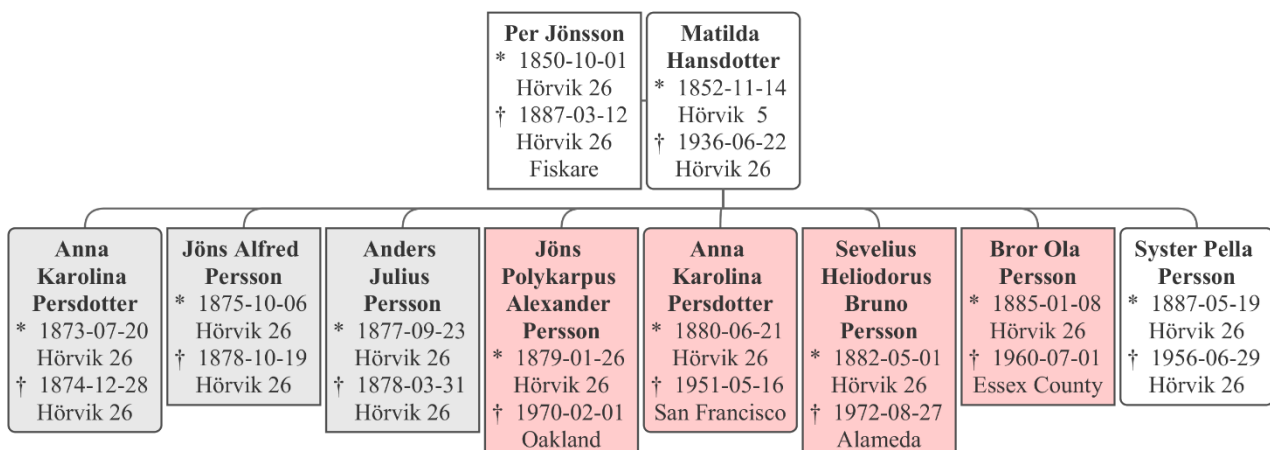
När Håkan Andersson dör 1943 är han den siste i släkten som bor på Tullaregränd 1. Det finns inga lättillgängliga offentliga källor över fastighetsförsäljningar vid denna tid, men enligt folkräkningen 1950 (se sid 13) bor då fyra andra hushåll på Östra Hörvik 61. Det bör alltså ha skett en försäljning av fastigheten någon gång under perioden 1943–50.

Flera församlingsböcker efter 1934 finns inte tillgängliga pga sekretesslagens 70-årsgräns. Fortsatt pusslande blir då med hjälp av folkräkningar, lagfarter mm.

Tullaregränd 4

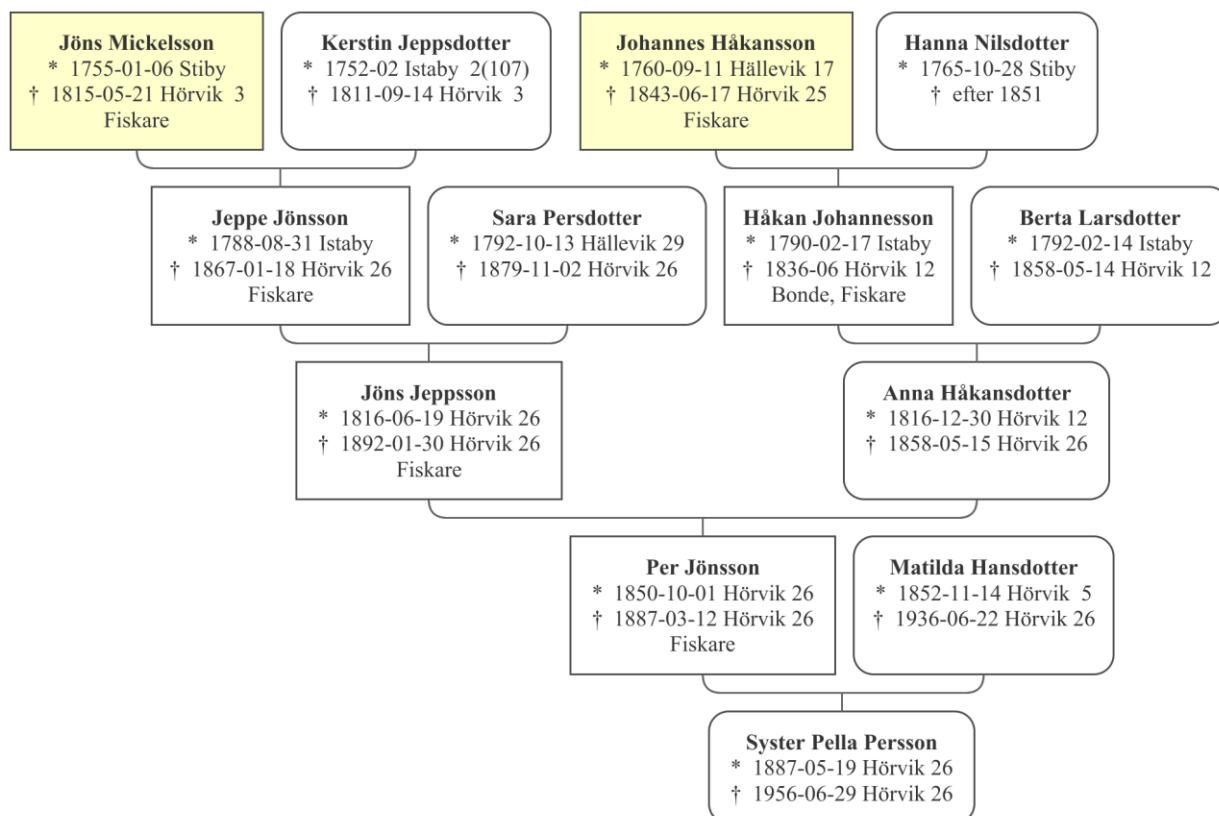
Om vi övergår till de boende på Tullaregränd 4 och följer dem tillbaka i tiden finner vi följande:

Fiskaren Per Jönsson och Matilda Hansdotter hade åtta barn, varav de tre första dog späda, de kommande fyra emigrerade till USA. Syster Pella, som var yngst, for också till USA 1904, men återvände 1915 och dog i Hörvik 1956. Alla i syskonskaran var födda i Östra Hörvik 62 – 11(26), vilket enligt tomtförteckningen (Släktdatabas Listerlandet, 2022) är Tullaregränd 4.

Per Jönssons familj som bodde på Tullaregränd 4 (Östra Hörvik 26). Tre barn dog späda, fyra emigrerade, endast yngsta dottern blev kvar på Hörvik till sin död.

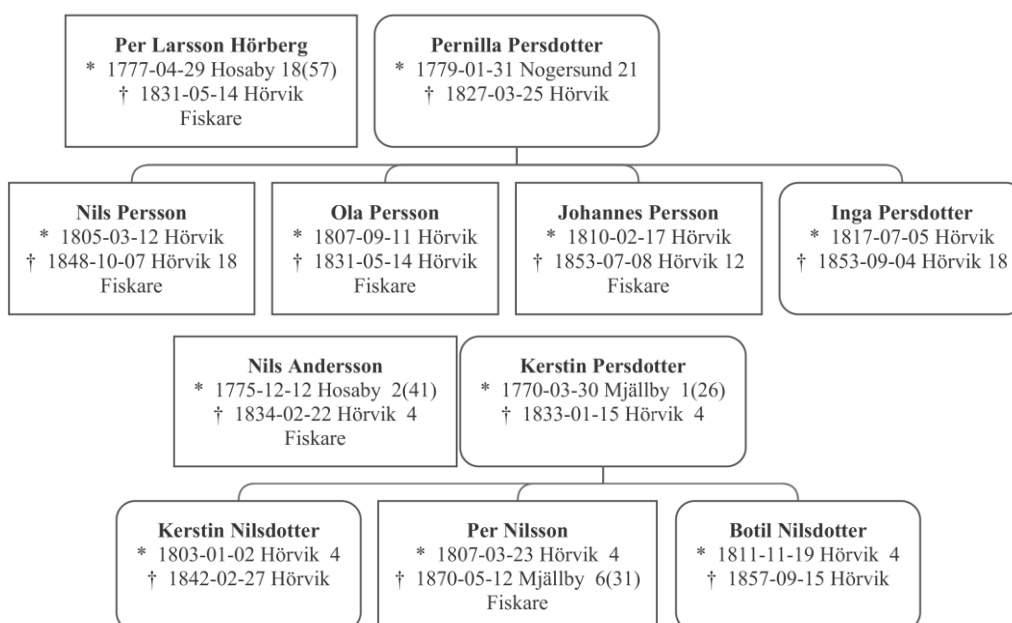
Syster Pellas anträd nedan visar att hon, genom sina respektive farföräldrar, är ättling till båda de två fiskarfamiljerna som bodde på Hörvik redan 1798 enligt mantalslängden, men på andra ställen längs Kustvägen närmare hamnen. Det verkar som att av dessa är det Jeppe Jönsson och Sara Persdotter som först flyttar in på Tullaregränd, där de båda avlider.

Syster Pella Perssons anträd leder direkt tillbaka till båda de första bofasta fiskarna som blev förtecknade i mantalslängderna 1798 för Hörvik.

Övriga ursprungliga fiskarfamiljer

Går vi bakåt i tiden i husförhörslängderna finner vi de andra två fiskarna som tillkom 1801. De bodde troligen också nere på Kustvägen, nr 8–12, såvitt det gått att belägga med hjälp av längderna (sid 4).

De två fiskarfamiljerna som kom till Hörvik kring 1801 enligt mantalslängderna.

Folkräkningar

I Sverige har folkräkningar utförts ungefär vart tionde år. Dessa är sökbara i olika nättjänster, t ex på Riksarkivet (SVAR - Folkräkningar, 2022) från 1880 till 1930 för Mjällby, senare på Arkiv Digital (Arkiv Digital, 2022) och på CD från Sveriges Släktforskarförbund (Rötter, 2022) fram till 1990.

Gällande adresserna på Tullaregränd, (Östra Hörvik nr 25–26, senare 11 och 61–62), finns här nedan uppgifter om de boende enligt folkräkningarna. Gatuadresserna är uppskattade utifrån flera källor, och sammanjämkade mellan årgångarna så gott det låtit sig göra. Årtalen efter namnen avser födelseår om inget annat anges.

Även om vissa tveksamheter kvarstår, utgör detta sammantaget ett gott underlag för att lägga pusslet om Tullaregränds invånare genom åren.

1880

Hörvik [nr 25?]

- Fiskare Nils Håkansson 1833, hustru Bengta Nilsdotter 1835, s Håkan 1858, s Joel 1865, d Ingri 1857, d Pella 1861, d Karolina 1868 (Tullaregränd 6)
- Fiskare Elsa Persdotter 1817, s Ola Svensson 1860, d Pella Svensdotter 1854, d Ingri Svensdotter 1857, d Nilla Svensdotter 1863, dräng Johan Johnsson 1849 (Tullaregränd 4?)
- Hemmansägare o fiskare Anders Håkansson 1830. hustru Hanna Olsdotter 1830, d Jakobina 1860, d Fredrika 1858, s Bror Ola 1868, d Anna Katrina 1872, s John Alexander 1875, inhysesjon Kersta Persdotter 1814 (Tullaregränd 1)
- Fiskare Håkan Andersson 1856, hustru Johanna Svensdotter 1852, hennes oä d Hilda Karolina 1876 (Tullaregränd 1)

1890

Hörvik 25

- Fiskare Nils Håkansson, 1833, hustru Bengta Nilsdotter 1835, s Joel 1865, d Pella 1861, d Karolina 1868 (Tullaregränd 6)
- Fiskare Håkan Nilsson, 1858, hustru Sofia Svensdotter 1854, d Nanny Sofia 1886, d Pella 1888, d Olga Erika 1890 (Tullaregränd 6)
- Inhyses Elsa Persdotter 1817
- Fiskare Ola Svensson 1860, hustru Anna Sofia Persdotter 1859, d Selma Edit Josefina 1884, d Gerda Petrea 1886, d Pella Sofia 1889, piga Lovisa Olsdotter 1872 (Tullaregränd 4?)
- Fiskare Anders Håkansson 1830, hustru Hanna Olsdotter 1830, d Fredrika 1858, s John Alexander 1875 (Tullaregränd 1)
- Fiskare Håkan Andersson 1856, hustru Johanna Svensdotter, 1852, d Anna Sofia 1881, d Pella Erika 1882, s Anders Sigurd 1887, d Olga Hildegard 1889 (Tullaregränd 1)

1900

Hörvik 25

- Fiskare Nils Håkansson 1833, hustru Bengta Nilsdotter 1835, d Pella 1861 (Tullaregränd 6)
- Fiskare Håkan Nilsson 1858, hustru Sofia Svensdotter 1854, d Nanny Sofia 1886, d Pella 1888, d Olga Erika 1890, s Nils 1896, d Syster Ida 1898
- Fiskare Joel Nilsson 1865, d Ida 1894, d Blända Paulina 1895 (Tullaregränd 6)
- Hanna Olsdotter 1830, d Fredrika Andersdotter 1858, s Jon Aleksander Andersson 1875
- Sjöman Bengt Olsson 1872, hustru Bengta Johannesdotter 1868, d Pella Josefina 1894, s Nils Bernhard 1896, d Astrid Serafia 1898, s Benny Otelius 1895
- Fiskare Håkan Andersson 1856, hustru Johanna Svensdotter 1852, d Pella Erika 1882, s Anders Sigurd 1887, d Olga Hildegard 1889, d Karolina 1891 (Tullaregränd 1)
- Skeppare Ola Svensson 1860, hustru Anna Sofia Persdotter 1859, d Selma Edit Josefina 1884, d Gerda Petrea 1886, s Sven Fridolf 1892, d Rut Ingeborg 1895, d Olga Antoinetta 1899

1910

Hörvik 25

- Fiskare Nils Håkansson 1833, hustru Bengta Nilsson 1835, d Pella 1861 (Tullaregränd 6)
- Fiskare Håkan Nilsson 1858, hustru Sofia Svensson 1854, d Nanny Sofia 1886, s Nils 1896, d Syster Ida 1898, d Pella 1888 (Tullaregränd 6?)
- Fiskare Joel Nilsson 1865, d Ida 1894, d Blända Paulina 1895 (Tullaregränd 6)
- Sjöman Bengt Olsson 1872, hustru Bengta Johannesdotter 1868, d Pella Josefina 1894, s Nils Bernhard 1896, d Astrid Serafia 1898 (Tullaregränd 2)
- Sjöman Håkan Andersson 1856, hustru Johanna Svensson 1852, d Olga Hildegard 1889, d Karolina 1891 (Tullaregränd 1)
- Fiskaränka Anna Sofia Persson 1859, s stenhugg. arb Sven Fridolf Olsson 1892, d Rut Ingeborg 1895, d Frida Ottilia 1897 (Tullaregränd 4?)
- Sjöman Svante Julius Svensson 1896, hustru Pella Sofia Olsson 1889, d Ellen Viola 1910 (Tullaregränd 4?)

1930

Ö Hörvik 11m (Tullaregränd 1)

- Kustvakt Arvid Gustav Verner Olsson 1903, hustru Karolina Andersson[/Håkansdotter] 1891, hennes fader Håkan Andersson 1856

Ö Hörvik 11n (Tullaregränd 6)

- Fiskare Joel Nilsson 1865, syster Pella Nilsson 1861
- Fiskare Bernt Maximus Nilsson 1889, hustru Ida Nilsina Nilsson 1894, s Bennet Ingvald 1923, s John Osvald 1927, s Nils Henri 1929

Ö Hörvik 11o (Tullaregränd 2?)

- Sjöman Bengt Olsson 1872, hustru Bengta Johannesson 1868

Ö Hörvik 11p (Tullaregränd 4)

- Matilda Jonsson f Hansson 1852, d Syster Pella Persson 1887
- Ålfiskare Per Nilsson 1872, hustru Ingeborg Helena Charlotta Rundquist 1872

1940

Ö Hörvik 61

- Håkan Andersson 1856-08-19 Mjällby, änpling (Tullaregränd 1)
- Joel Nilsson 1865-11-10 Mjällby, änpling (Tullaregränd 6)
- Ida Nilsina Olsson f Nilsson 1894-04-13 Mjällby, änka (Tullaregränd 6)
- Agnar Hugo Benni Bengtsson 1913-06-19 Mjällby, gift med Essie Inga-Lisa Andersson 1917-01-13 Mjällby (Tullaregränd 2?)
- Oskar Benny Olsson 1913-04-02 Åhus, hustru Eva Anna Viola Lindgren 1915-12-03 Mjällby (Tullaregränd 6?)
- Bennel Ingvald Olsson 1923-08-15 Mjällby, ogift (Tullaregränd 6)
- John Osvald Olsson 1927-04-11 Mjällby, ogift (Tullaregränd 6)

1950

Ö Hörvik 61, Hörviken

- Fryshusarbetare Folke Alfred Sigvard Södergren 1923-06-23 Mjällby, g 1950-06-24 m affärsbiträde Elsa Gullbritt f Palmkvist 1927-03-31 (Brittåsavägen 4)
- Ida Ottilia Olofsson f Johansson 1898-10-01 Mjällby [6:33], [d 1989-11-01 Mjällby], g 1921-10-01 [m sjöman Jon Alexander Olofsson 1895-04-15 Hörvik, emigrerad till USA 1923-12-03]; steward Johan Lenton Olofsson 1922-12-24 Mjällby, ogift
- Ida Nilsina Olsson f Nilsson 1894-04-13 Mjällby, änka (Tullaregränd 6)

- Ålfiskare Agnar Hugo Benni Bengtsson 1913-06-19 Mjällby, g 1940-05-04 m Essie Inga-Lisa Andersson 1917-01-13 Mjällby (Tullaregränd 1)⁶

Ö Hörvik 62, Box 11, Hörviken

- Syster Pella Persson, f d hushållerska, ogift d 1956-06-29 Hosaby 11:49 (Tullaregränd 2)

1960

Hosaby 11:22. Ö Hörvik 61, Box 31, Hörviken (Tullaregränd 1)

- Bror Thure Karlsson, minkskötare f 1923-04-28 Visby Stadsförs d 1966-01-04 här
- Anna Maria Karlsson, f Sällberg f 1924-01-20 Ö Hörvik 11 (25) (v 1945-06-02)
- Lars Göran Karlsson f 1947-11-06 Malmö Caroli d 2019-04-18 Fosie
- Karl-Gunnar Karlsson f 1951 Särslöv, M

Hosaby 11:49. Ö Hörvik 62 (Tullaregränd 2)

- Diversearbetare Karl Emil Karlsson 1924-12-02 Näsrum [d 2004-09-29 Sölvesborg], g 1946-01-05 m Etel Hanna Maj-Britt Nilsson 1925-06-04 Mjällby [d 2007-05-07 Sölvesborg]; Gun Etel Lillemor Nilsson 1944-05-04 Sölvesborg [d 1992-12-11 Ivetofta]; springpojke Bert Erik Roland Karlsson 1946 Sölvesborg; Karl Göran Kenneth Karlsson 1949-04-23 Gammalstorp [d 1983-01-31 Skönabäck]; Yvonne Mariana Britt-Lis Karlsson 1954 Mjällby; Hans Paul Jörgen Karlsson 1960 Mjällby

1970

Nu finns ingen fastboende på Tullaregränd 1.

Ö Hörvik 60 Box 31 (Hörviksvägen 3)

- Anna Maria Karlsson, fisk.bitr f 1924-01-20 Mjällby (änka) d 2013-08-21 Sölvesborg
- Karl-Gunnar Karlsson, met.arb f 1951 Särslöv, M bor 1990 i Svängsta

Ö Hörvik 61, Box 41 (Brittåsavägen 4)

- Fam Södergren (se 1950 med två barn: Dennis Folke Peter 1952, Per Anders Edvin 1960)

Ö Hörvik 61, Box 76 (Tullaregränd 6)

- Ida Nilsina Olsson 1894-04-13 Mjällby, änka

Ö Hörvik 62 (Tullaregränd 2)

- Fam Karlsson (se 1960)

1980

Tullaregränd

- 1: Börje Sigfrid Wecke 1924-10-01 Gårdstånga [d 1999-07-23 Lund]
- 2: Olle Alexander Sobenius 1922-12-03 Mjällby [d 1987-02-12 Tullaregränd 2]
- 6: Ida Nilsina Olsson 1894-04-13 Mjällby (se ovan) [d 1985-10-14 Tullaregränd 6]

1990

Tullaregränd

- 1 (nr 11:22) *Ingen fastboende*
- 2 (nr 11:49) Björkman
- 4 (nr 11:55) *Ingen fastboende*
- 6 (nr 11:11) *Ingen fastboende*

⁶ Adressen verifierad i Blekinge Museums Fiskeriundersökning 1959, p74 (Nilsson, 1955-59).

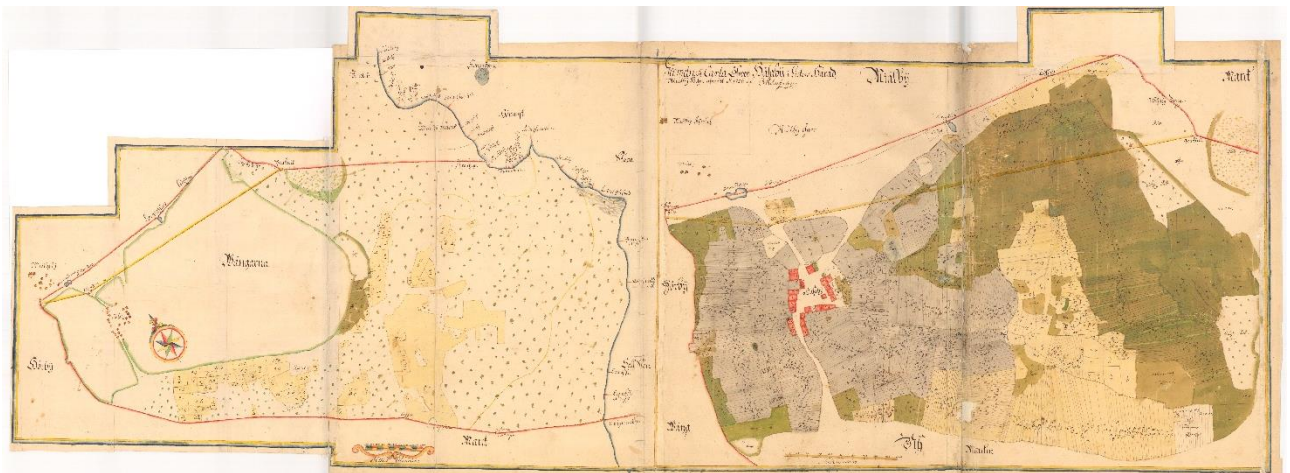
Lantmäteriförrättningar

Förrättningar inom Hosaby/Hörvik

Som vi nämnt, bildades fiskeläget Hörvik på Hosabys gemensamma utmark, vilken senare fick självständiga nummer inom Mjällby socken. Här börjar vi med de tidigaste kartorna och förrättningar på Lantmäteriet (Lantmäteriet, Historiska Kartor, 2022), och går framåt i tiden. Särskilt de som berör den ursprungliga allmänna fiskeplanen och därifrån utvecklingen av Östra Hörvik, samt bakgrunden till husen vid Tullaregränd, har tagits med.

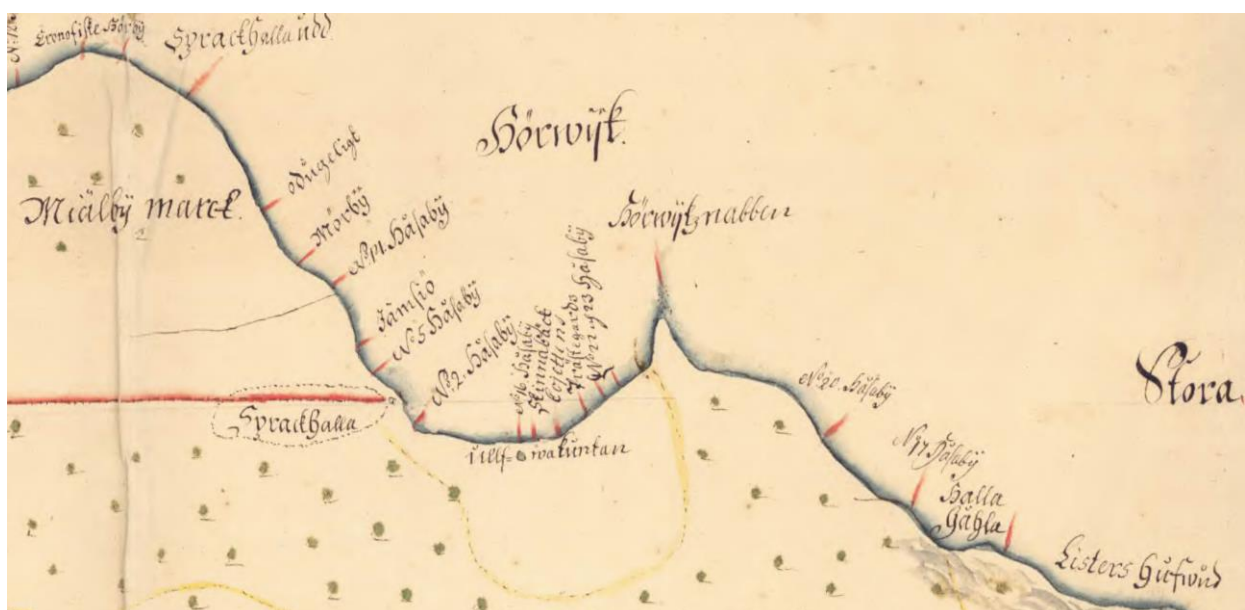
Geometrisk avmätning 1726

Den äldsta kartan på Lantmäteriet där Hörvik visas är en Geometrisk avmätning av Hosaby från 1726.

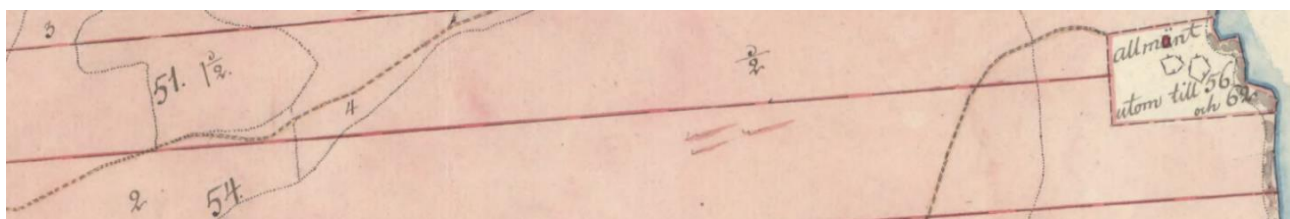
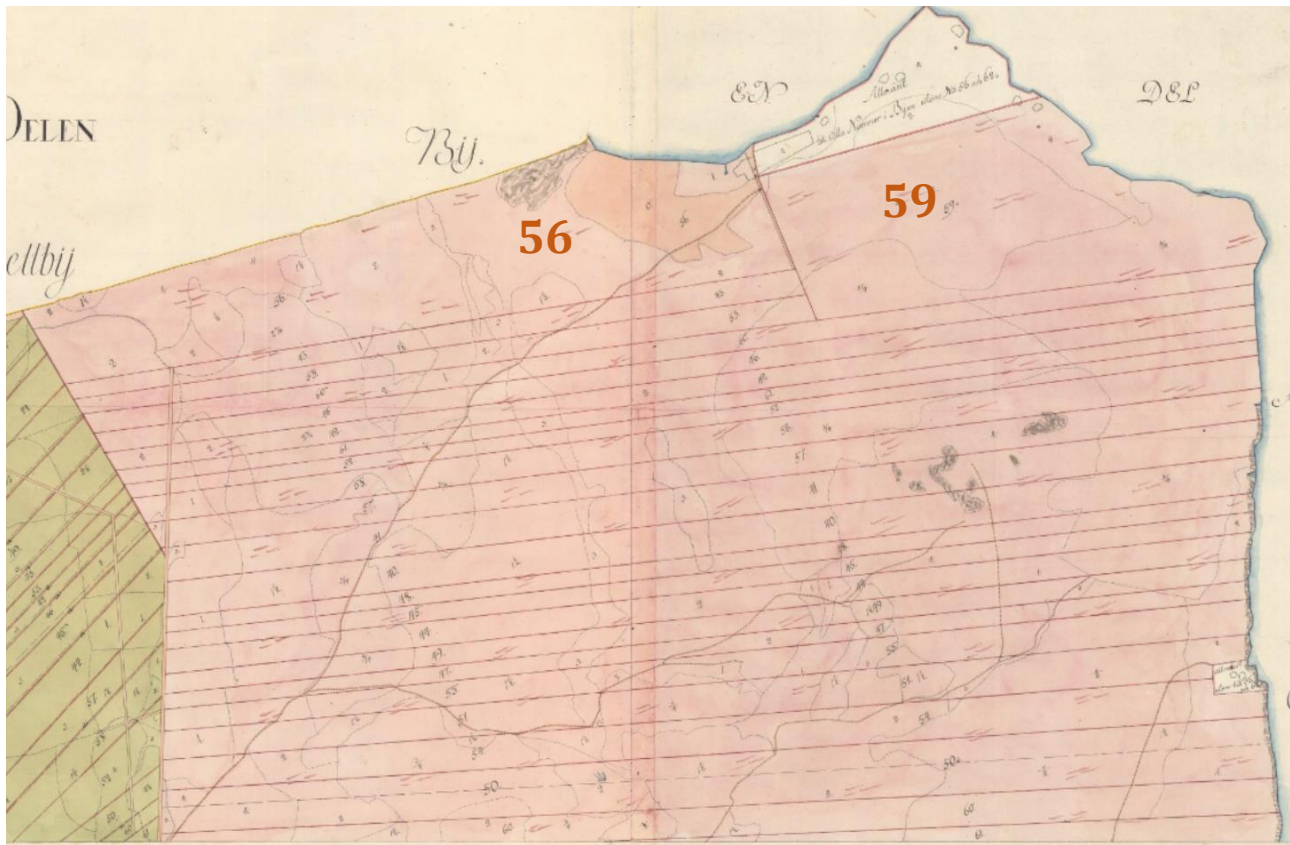
Geometrisk avmätning av Hosaby 1726. Vänstra delen av kartan omfattar hela Hosaby, där byn och inägorna ligger inom det vita fältet i västra delen. Detalj av dessa visas i högra delen av kartbladet.

Kring nuvarande Hörvik (se kartdetaljen nedan) hittar vi flera platser som är kända än idag (t ex Spraglehall, Halla Håla och Listershuvud), ägarna till fisket (bl a Mörby, Jämshög, Skinneback, Coyets frälssegård och andra Hosabyhemman), samt något som heter *Ulfwaknutan*, vid hamnen. Detta ska ha varit en mycket god färskvattenkälla, känd sedan 1600-talet och bl a använd av Engelska Flottan då de under krigsåren i början av 1800-talet opererade i Östersjön och låg förlagda vid Hanö (Eriksson, 1999). Ingen bebyggelse finns markerad i fiskeläget vid denna tid, men enklare sjöbodar har förekommit på kartor sedan 1600-talet enligt samma källa.

Geometrisk avmätning av Hosaby 1726, utsnitt av utmarken som visar Hörvik.

Storskifte 1794–99

Storskifteskarta 1794. Överst: Hosabys östra utmark, där många av gårdarna har smala utägor ner till Östersjön. I nordost byns allmänning (det blivande fiskeläget), väster om detta nr 56 och i söder nr 59, båda större utägor. Mitten: Utsnitt av det som ska komma att bli Hörvik. Fem hus är markerade (röda rektanglar); två på själva allmänningen, två precis utanför västra gränsen (nr 56), ett i nordöstra delen av nr 59. Inget vid framtida Tullaregränd! Nederst: Det finns även ett hus längre söderut vid kusten, i en allmänning till nr 56 och 62 (borta idag, naturreservat).

År 1794–99 gjordes Storskifte i Hosaby. Hörvik anges på kartan som "Allmänt till alla nummer utom 56 och 62". Det finns några inhägnader – troligen för att utestänga djur som på den tiden brukade beta fritt på utägorna. Fem byggnader är markerade i kartan; två längst österut på Hosaby 56 intill gränsen, två på själva allmanningen, samt en i nordöstra delen av nr 59 (3/4 mantal) söder om allmanningen.

I handlingarna anges mantalet för nr 59 vara 1/2, med Måns Persson som ägare till 1/4 och riksdagsman Knut Persson i Hörby till 1/4. Riksdagsmannen var skeptisk till nyttan av storskiftet, och verkar inte ha skrivit på handlingarna i första skedet.

Vid det sista mötet med delägarna noterades:

Vid öfvervägande bland Byemännen på hvad sätt den allmänna fiskeplanen bäst skulle kunna Byen till nytto användas utom det gagn de i öfrigt i anseende till sitt eget fiske theraf äga, beslöts att til en början fyra stycken Fiskare skulle lämnas frihet att emot särskilt upprättande Contracter med Byamännen få å thetta ställe vid Hörvik uppsätta stugor till hvilka hvarthera ett halft tunneland jord komma att få begagnas jämte all den surskog, som på hela denna fiskesplan finnes. Sålunda var öfverenskommit och belevadt intyga, Hosaby den 5te augusti 1797.

På Embetes vägnar / B A Wickenberg, Håkan Rasmusson, Nils Olsson

Enligt skriften *Från utmark till samhälle* (Lindgren, 1990-tal) var den första invånaren på Hörvik fiskaren Erik Persson som flyttade till Hallahåle 1756. Det skulle i så fall betyda att han bodde i huset på utmarken till Hosaby nr 59 på storskifteskartan 1794, vilket ligger nära dagens Halla Håla (ungefär nedanför korsningen Hallahålevägen / Gossens väg).

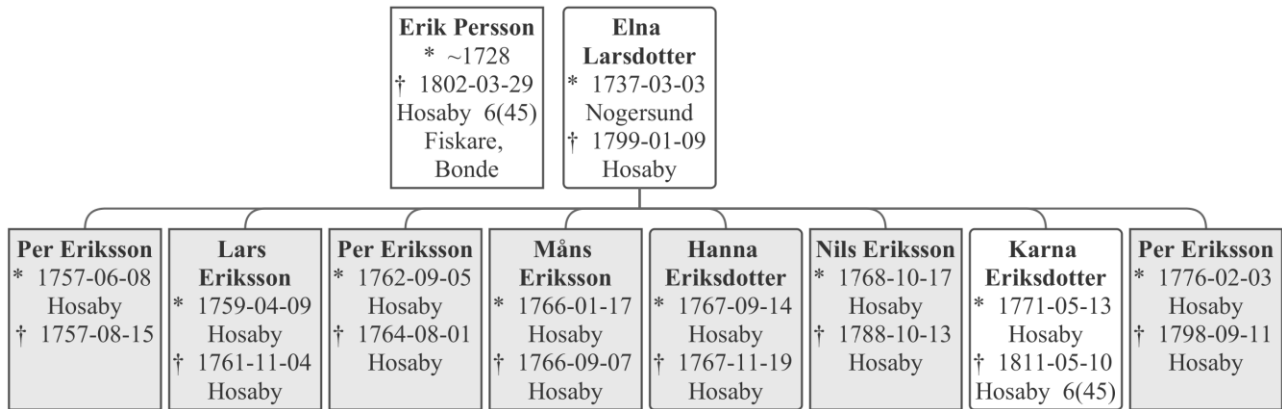

Det troligen första huset i Hörvik ska ha tillhört fiskaren Erik Persson och legat vid Hallahåle. En dubbelexponering av storskifteskartan på dagens karta visar att det torde ha legat nedanför korsningen Hallahålevägen / Gossens väg. Med lite fantasi kan man tänka sig att det lilla uthuset på fotot (Hallahålevägen 15) är byggt på den gamla grunden?

I mantalslängderna finns fiskaren Erik Persson i ett gatuhus i själva byn på Hosaby nr 24(63), åren 1759–1774, sedan på nr 21(60) åren 1775–1780 då han samtidigt är ägare till nämnda gatuhus.

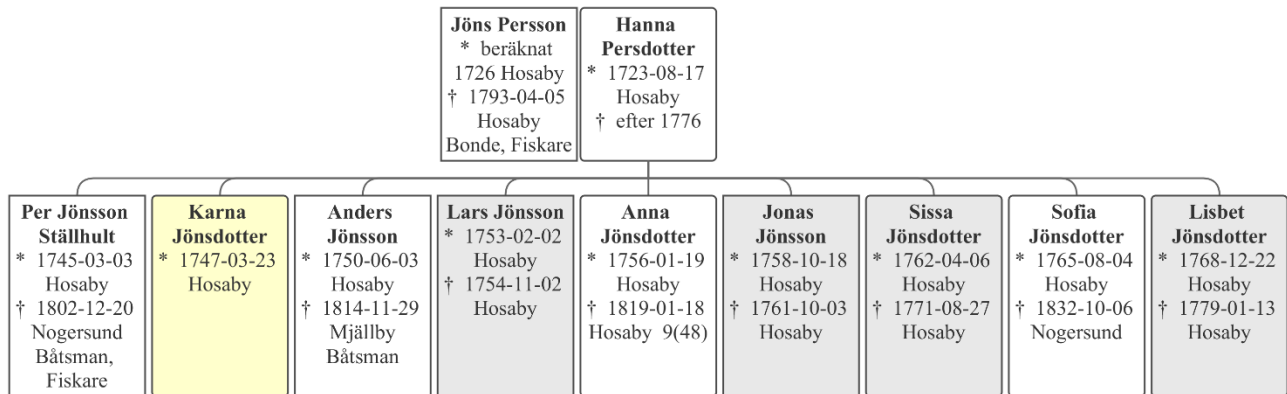
Kyrkböckerna har registrerat en gårdman Erik Persson i Hosaby som dör av håll och styng 1802-03-29, 74 år gammal. Det betyder att han ska vara född omkring 1728. Ingen passande träff finns i Mjällby födelseböcker, så han torde vara född någon annanstans, men någon lämplig kandidat har inte hittats i någon församling som är registrerad i databaserna över södra Sverige (DDSS, 2022).

I Mjällby födelseböcker (DDSS, 2022) finns åtta barn i Hosaby registrerade på Erik Persson och hustrun Elna Larsdotter (född 1737-03-03 i Nogersund av föräldrarna Lars Ingvarsson och Kersta Rasmusdotter). I dopnotiserna anges att barnens fader är fiskare. En av döttrarna, som också nämns i mantalslängden, heter Karna, vilket styrker antagandet att det med största sannolikhet är rätt familj. Någon vigsel mellan Erik och Elna finns inte registrerad i Mjällby, trots att Elna var född i socknen och enligt konventionen också borde gifta sig här. Men i Mjällby vigselbok finns en lucka år 1755, en blank sida då inga vigslar blivit registrerade. Antagligen var det detta år de vigdes, och första barnet kom sedan "lagom" i juni 1757.

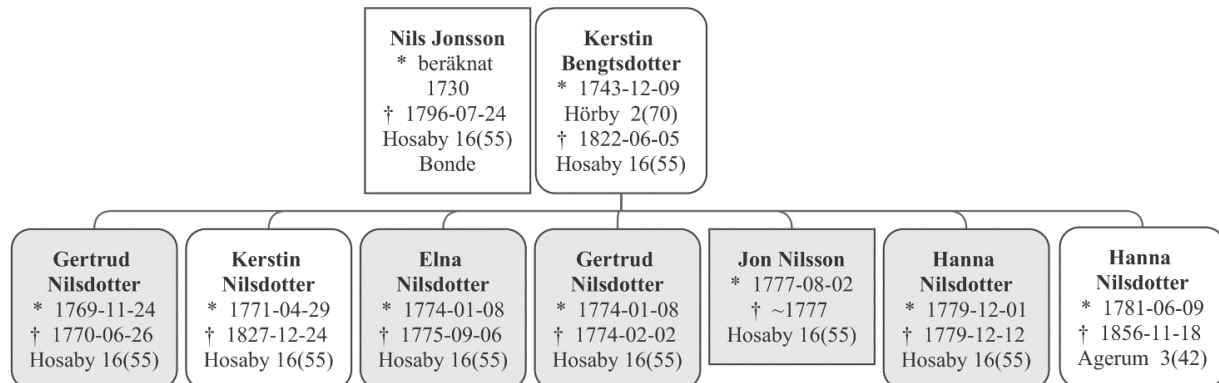
Fiskaren Erik Persson med familj. Av de åtta barnen levde bara Karna till vuxen ålder, bodde kvar på födelsegården och fick fem barn i två äktenskap.

Nästa permanenta Hörviksbo ska (Lindgren, 1990-tal) vara Jöns Persson ⁷ som sägs ha flyttat dit 1767, efter att ha skött fiskena åt bönder under sommarmånaderna. Jöns finns i Hosaby mantalslängder åren 1766–67 på nr 14(53), 1769–71 på nr 8(47), och sist på nr 20(59) åren 1774–75, då han är en gammal, sjuklig och utfattig gårdman med hustru och underåriga döttrar Sofia, Lisbet och Anna.

Fiskaren Jöns Persson med familj. Fyra av de nio barnen dog unga, ett (Karna) har okänd framtid.

Året efter, 1768, flyttade en Nils Jönsson till Hörvik (Lindgren, 1990-tal). Det bör handla om den Nils Jonsson som listas i mantalslängderna på Hosaby nr 16(55) åren 1769–93. Enligt de sju barnens födelsenotiser heter hustrun Kerstin Bengtsdotter, se figur nedan. Nils ursprung är okänt, medan Kerstin stammar från Krok Jönsson ⁸ som var bonde i Siretorp på 1600-talet. Endast två av barnen uppnådde två års ålder. Den äldsta, Kerstin, gifte sig med Mickel Knutsson från Hosaby, där de bodde kvar på hennes föräldragård och fick 8 barn. Lillasyster Hanna gifte sig med Sören Stenberg från Östra Sönnarslöv och de bosatte sig först i Mörby nr 1, där de fick tre döttrar.

Nils Jonsson med familj. Endast två barn uppnådde vuxen ålder.

⁷ Jöns Persson är, via sonen Per Jönsson Ställhult, Hans Rosenlunds mormors morfars farfars farfar.

⁸ Krok Jönsson är Hans Rosenlunds mormors morfars farmors farmors far.

De fem bostadshus som är markerade på Storskifteskartan 1794. Ungefärligt läge på dagens karta. Förutom den första bosättningen vid Halla Håle 1756 (längst ner till höger) är det oklart vilka som tillhör övriga inflyttade.

I skriften *Hörvik* berättas att på 1780-talet utarrenderade ägarna gemensamt ett område i sydvästra fiskeplanen till en fiskare på 50 år, och under de följande 25 åren utfärdades även kontrakt för "Hallåhålehuset", "Gunnarssons" och "Josefs" (Eriksson, 1999).

Som tidigare redovisats inflyttade Johannes Håkansson och hustrun Hanna från Torsö med tre barn år 1797. Det fjärde; Nils, föddes 1800-03-18 i Hörvik, och han räknas därför som den förste infödde Hörvikaren (Lindgren, 1990-tal). Familjediagrammet visas på sidan 7.

Förutom fisket ska Johannes försörjt sig på att bränna kalk, och den lönsamma kalkbrytningen lockade efterhand till sig flera inflyttare. Bönderna initierade därför i början av 1800-talet ett skifte med avsikt att skydda sin skog (Eriksson, 1999).

Laga delning 1806

Eftersom man vid storskiftet lämnat Hörvik oskiftat, genomförs år 1806 en delning av detta område i enskilda tomter för varje hemman (utom 56 och 62 som inte hade del i allmänningen). Vid förrättningen, som inleddes den 5 maj, anges Per Månsson företräda 1/2 mantal Nr 59. (Riksdagsmannen Knut Persson i Hörby sägs ha avlämnat byns ägor år 1794, och enligt mantalslängderna från 1800 ägs denna del därefter av Nils Svensson i Hörby).

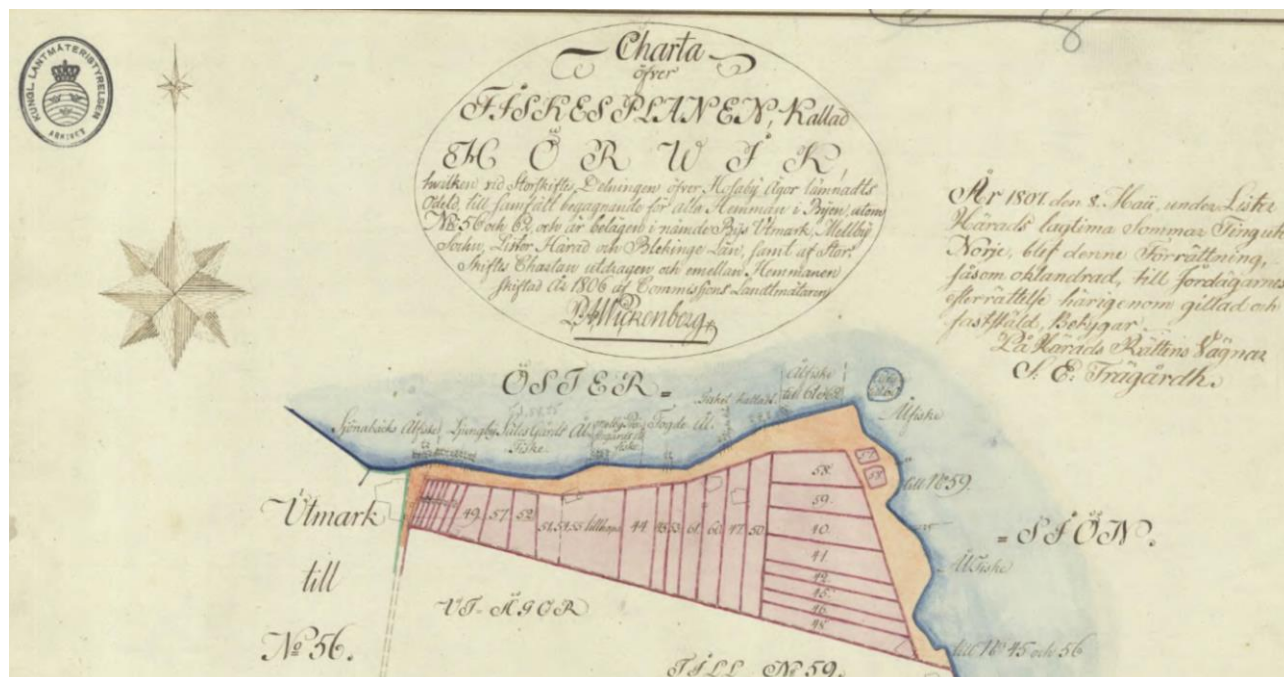
I diskussionerna om den lämpligaste fördelningen konstateras att den västra delen, som redan har 14 intill varandra liggande kåsar, är mera fördelaktig än den östra, där det finns lika många spridda kåsar. Dessa är dock utsatta för stormar från "Saltsjön", och jorden är också mycket stenbunden på denna sida.

Fyra fiskare, vilka var bortresta, hade redan byggt sina hus och anlagt kåsar med fina kåshammare, efter kontrakt som tryggt dem 50 års besittning. De uppmanades att visa sina kontrakt efter hemkomst. Direktör Holmer, som företrädde Ljungby Sätessgård och de frälsehemman (51, 54 och 55) som hörde under denna, anförde att delningen skulle ta hänsyn till de befintliga kåsarnas placering, vilket även skattebönderna instämde i.

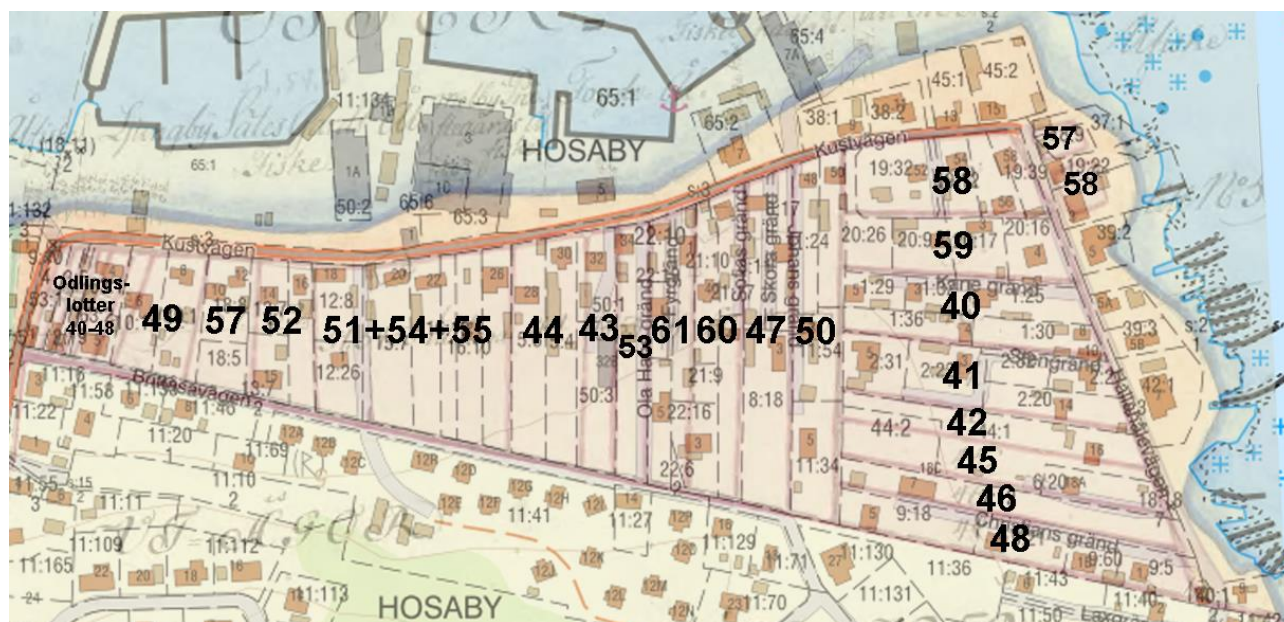
Nästa dag, den 6 maj, uppvisar två av de bortresta fiskarna Per Larsson och Nils Andersson sina kontrakt (undertecknade av alla jordägare utom Ljungby Frälse), vilka bestyrker deras besittningsrätt. Det årliga jordskålet (skatten) ska vara 1/2 tunna saltad torsk och 1/4 av vedbränslet på fiskeplanen (men inte i högskogen), samt en avgift på 16 Sh. Hemmansägarna tillkännagav att alla fyra fiskarnas kontrakt är likalydande. Man beslutade att en 6 alnar bred väg skulle läggas på lämpligt avstånd från havet längs hela kusten. Tomter skulle utläggas i proportion till mantalen vid storskiftet, men eftersom

östra delen var stensatt, avsattes tilläggsmark för dessa ägare i den gamla bördiga garnhagen i västra delen. Utgående från frälsehemmanens kåsar, fördelades sedan kåsplatser och tillhörande rättigheter för övriga hemman.

Dagen efter, den 7 maj, rörsattes ägorna. Den 23 december 1806 avslutades förrättningen efter att protokollet upplästs för jordägarna. Fiskeläget Hörvik hade nu fått en tydlig fastighetsindelning.

Karta över delningen av "Fiskesplanen kallad Hörvik" år 1806.

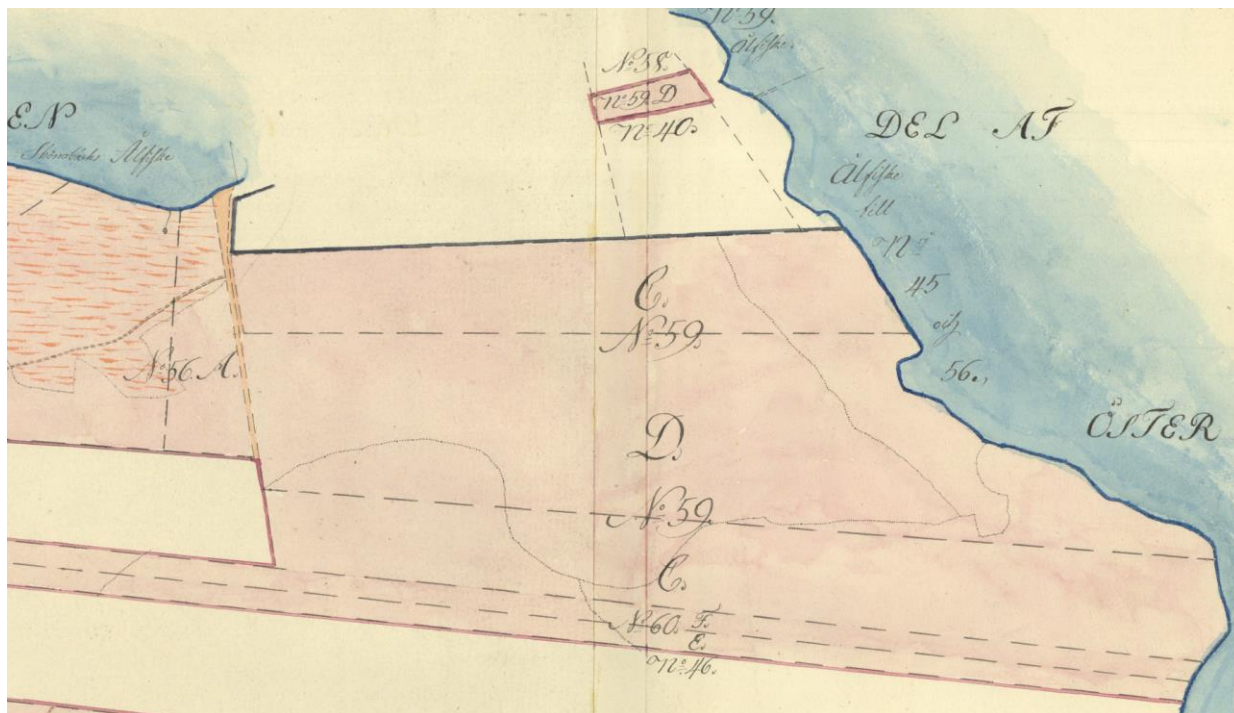

Dubbelxponering av delningen 1806 på dagens tomtkarta.

Åbodelning 1807

Året efter delningen av Hörvikstomterna utförs en delning av hemmanen Hosaby 56, 59 och 60, vilkas utmarker ligger vid Hörvik. Särskilt Nr 59 är intressant, och den delas i:

- C $\frac{1}{4}$ mtl: Änkan [efter ovannämnde Nils Svensson i Hörby 76] Berta Nilsdotter får norra och södra delarna i det s k Markskiftet
- D $\frac{1}{4}$ mtl: Bonden Per Månsson får mellersta Markskiftet och fiskartomten i nordöstra Hörvik.

Åbodelning 1807, då bl a Hosaby 59 delas. Här finns inga hus inritade.

Enskifte 1822 (inställt)

Den 16 september 1816 påbörjades förhandlingarna om Enskifte i Hosaby, efter att riksdagsman Knut Persson i Hörby ansökt därom.

Bland markägarna som berör Hörvik finns:

- Nr 50 (3/8 mtl)⁹: Olof Persson¹⁰ i Kullan företrädd av Nils Persson i Hosaby, samt förmyndarna för de omyndiga barnen, Nils Knutsson [son till riksdagsmannen] och Måns Olsson i Mjällby.
- Nr 59 (1/2 mtl): Per Månsson och änkan Berta [Nilsdotter], vars bror, förre riksdagsmannen Anders Nilsson från Ysane, är företrädare.

Delägarna tillfrågades, och flera svarade att de inte ansåg att enskifte skulle vara möjligt att verkställa. Ålderman Anders Nilsson (Nr 58) visade storskifteskartan från 1794, och dagen därpå inspekterades ägorna. Rörande Hörvik, skrivs i §8 (sid 5):

Uti Öster Norr om Utägorne är det så kallade Hörviks Fiskeläge belägit, der flere Byggnader äro upförde, för Fiskare och annat Sjöfolk, hwaräst Lastageplats och god hamn inträffar, och der en Mark är utstakad och äfwen efter detta är oumgänglig at förblifwa Samfält till alla Hemman å Byalaget deri förut haft del efter som den under Samfälligheten är upodlad til frukteland, Kryddtäppor och Potatisland för deras hushåll gagnas och hwarföre förenemde Byelags Intressenter af fiskarne årligen gemensamt njuta ärsättning till wissa fjerdingar Sill.

Det beslutades att Enskifte skulle ske, men med särskilda åtgärder för utjordar mm. Delägarna kunde inte motsätta sig detta, men önskade uppskov till nästa oktober.

I maj 1817 fortsatte förrättningen på plats. Pappret i den gamla storskifteskartan uppdagades ha krympt, och därför beslutades att upprätta en ny karta. Ålderman Jon Nilsson uppvisade en resolution på en skrivelse om uppskov, men flera bönder yrkade på fortsättning av taxeringen.

I oktober 1817 gjordes taxering av ägorna, vilken beskrivs mycket detaljerat på många sidor i protokollet. Flera jordägare ville inte skriva under. I §37 omnämns Hörvik som redan indelt. Till sist medger byborna att de, även om de inte önskar det, kan acceptera enskiftet om de får bli vid sina hus. Särskilt motstridiga är Nr 45, 49, 53 och 59. I november avslutas förhandlingen och lantmätarna återgår för att göra sammanställning och karta.

⁹ Här har, sedan delningen 1807, ett skifte av hemman skett mellan nr 59 och 50. Detta ärende finns inte förtecknat på Lantmäteriets webb (Lantmäteriet, Historiska Kartor, 2022).

¹⁰ Ola Persson *1772 Näbbeboda †1827 Kullan, gift med Pernilla Knutsdotter *1781 Hörby †1813 Kullan, dotter till riksdagsman Knut Persson i Hörby. Förde en lång process med barnens förmyndare.

Den 18 oktober 1819 (p34) har taxeringen vunnit laga kraft, och processen fortsätter i Hosaby. Böndernas önskemål framförs och antecknas. För Nr 50 yrkar förmyndaren för Olof Perssons i Kullan barn, att deras ägor läggs ut i Wästres Wång omkring *Kamrerens Palats*, vilket den avlidne skänkt till arvingarna, och som inte får styckas före en rättegång mellan dessa och Nils Persson. Sist i genomgången av delägarnas synpunkter den 28 oktober 1819 nämns (p45):

Och sluteligen påstår Johannes Håkansson i Hörvik att för dess 1/16-del bekomma alla sine ägor af marcken Söder om fiskeläget hvilket öfrige Byemännen bestridde af ordsak som i Protocollet förut är anmärckt att ej något utbyte emellan odelbara¹¹ Jorden och utmarken får ske endast den afrösade Jorden för detta Hemmantal får ärsättas, därest den ej med den odelbara Lotten kan Sammandragas.

Vi kan nu ringa in att Johannes strax före denna tidpunkt köpt sin del av nr 50. Den 25 september 1822 (p47) kommer lantmätarna till Hosaby för att fortsätta, då det mesta av uträkningar och delning gjorts. Skifteskartan uppvisas. I §55 (p51) 19 oktober närvarar för nr 50:

- Måns Olsson i Mjällby som förmyndare för Olof Perssons i Kullan omyndiga barn,
- Fiskaren vid Hörvik Johannes Håkansson som därstädes äger 1/16-del.

De är missnöjda med de föreslagna lotterna. Beslutas (§60:7 p57) att;

Johannes Håkansson på nr 50 erhåller mark och avrösningsjord intill Fiskeläget och får behålla sin uppodlade Lycka till dess Hemmansdel som Utägor ansedd, och får det i öfrigt ankomma på Enskilte öfverenskommelser om han intill förenämde Utägor kan få tillbyta sig öfriga Jorden, annars föreslås honom ett formeligt skifte i Stångaledsvången norr intill nya vägen öster om diket i maderne.

Johannes ägor utstakades i slutet av oktober 1822.

I maj 1823 (p65ff) utstakades de sista ägorna, och för nr 50 närvarade:

- Johannes Håkansson i Hörvik,
- Nämndeman John Nilsson i Knutstorp för Olof Perssons i Kullan omyndiga barn.

Därefter gjordes vissa justeringar i värderingar mm. Överenskoms att de utflyttande har rätt att bo kvar i sex år efter skiftets fastställande, under vilken tid vissa ersättningar för odlingar skulle regleras. Det stadgas också om vad som ska göras vid flyttningen. Vägar och stängsling planeras, liksom rågångsbestämning mot Mjällby.

I skiftesprotokollets sista paragraf (§100 p83) underrättas den 27 september 1823 byamännen om innehållet i Enskiftesstadgan av år 1807. Ett stort antal bilagor, skrivelser och överklaganden följer, framför allt från Nils Persson, ägare till nr 43, 45 och 50. På sidan 158 kommer utslaget, och där står nu Johannes Håkanssons son Nils Johansson som delägare till 1/16 mantal. På sidan 163 citeras bland klagomålen:

Delningen måtte upphävas och ny delning af annor Landtmätare verkställas, deruti och ägaren till 1/16 mantal No 50, Johannes Håkansson, förklarar sig till alla delar instämma.

Landshövdingen beslutar att ta upp skiftet till ny prövning. Flera skrivelser följer, t ex (p185ff):

.. inägolotten lit R, hvilken sistnämnde ägolott tillhört Johannes Håkansson på No 50, men nu äges af Håkan Johansson och Rasmus Svensson. En stor del af denna skift var redan odlad och en annan del under odling ...

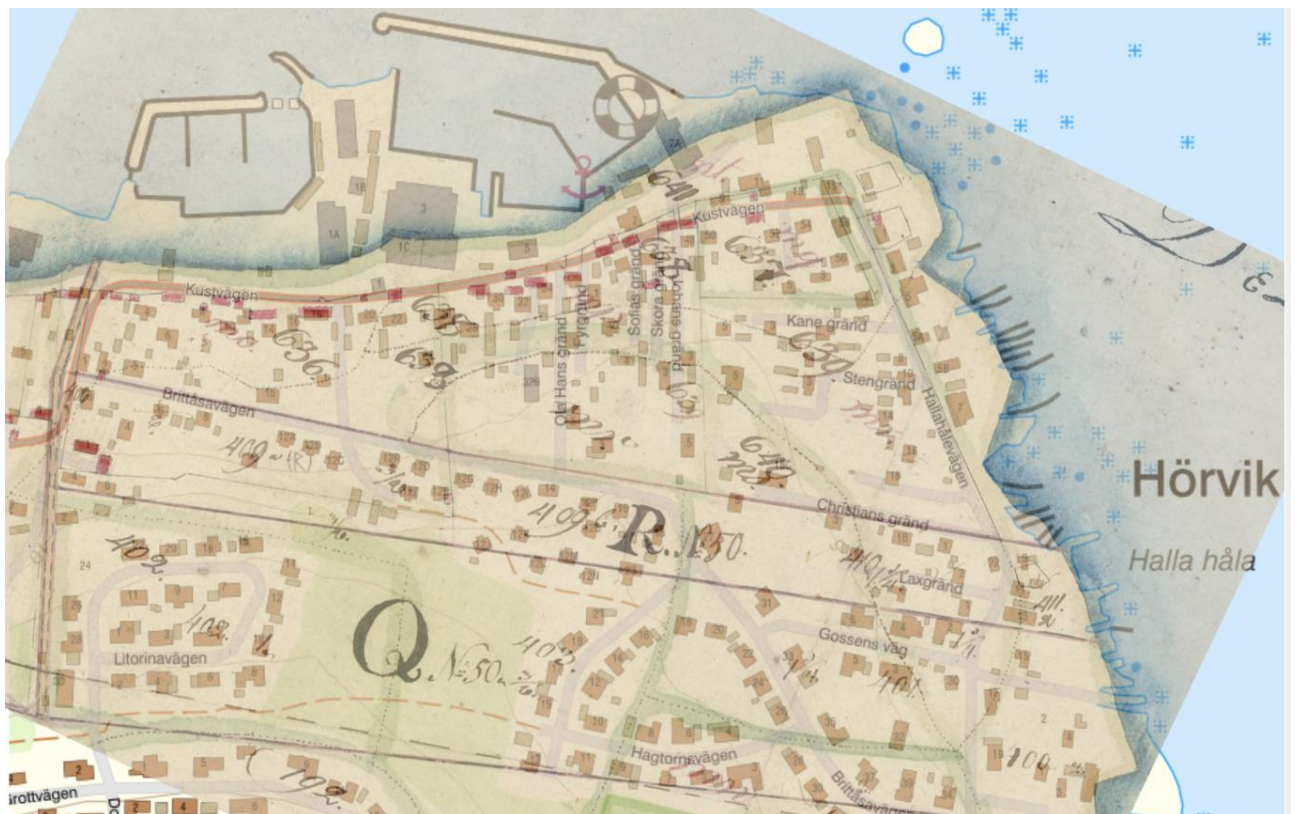
Nils Johannesson har alltså sålt sin lott till äldre brodern Håkan och svågern Rasmus, gift med äldre systern Nilla. På sidan 192:

... skiften Q och R, belägne invid Hörviks fiskeläge, och lät för sig utvisa skiljelinjerne, hvarefter det inhämtades, att Rasmus Svenssons åbyggnader finnas belägne på skiften Litt R, och att större delen af denna skift är uppodlad och inhägnad, men icke dessmindre blifwit taxerad och beräknad som utägor i anseende till det betydliga arbete med stensprängning och brytning, som odlingen medfört.

¹¹ Ska läsas/tolkas som odlingsbara

Karta 1822 över Enskiftet, utsnitt över Hörvik. Här har ägora Q och R övergått till Hosaby nr 50, och husen på Tullaregränd 1 är här för första gången inritade. Här finns nu också många andra hus nere i fiskeläget.

Dubbelxponering av Enskifteskartan på dagens tomtkarta, inpassad så att husen på Tullaregränd primärt stämmer. Lotten R gränsar i norr mot Fiskelägets södra gräns längs Brittåsavägen och sedan vid Christians gränd. Tullaregränd 4 och 6 ligger också inom samma lott.

Det följer sedan en lång skrivelse från Nils Persson på nr 53 och 52, och ytterligare en lång skrivelse för flera bönder, signerad av bl a Nils Persson 43, 48, 50 – men ej av Johannes eller Håkan! Allra sist en lång skrivelse 1826 från lantmätare Ek som svar.

Efter tio år rann alltså hela detta jätteföretag ut i sanden; Enskiftet i Hosaby blev aldrig fastställt! Trots det har vi genom protokollen fått en god inblick i hur mycket processen påverkat byn och dess invånare, och vi har anledning att tro att en hel del av fastighetsaffärerna skett av olika strategiska skäl. Och fiskaren Johannes Håkansson har blivit jordägare till 1/16 mantal i Hosaby nr 11(50), vilken sedan gått vidare via sonen Nils till dennes syskon Håkan samt Nilla med maken Rasmus Svensson.

Laga Skiftet 1827–34

Efter det misslyckade Enskiftet dröjer det bara några få år innan Hosaby i stället kastas in i nästa stora jordreform; Laga Skiftet. På webben (Lantmäteriet, Historiska Kartor, 2022) finns två versioner av handlingar; originalprotokoll och karta, och lantmäteristyrelsens sammanfattning. Det är svårt att få en enhetlig bild, och uppgifterna här är en blandning av dessa dokument. Protokollet börjar:

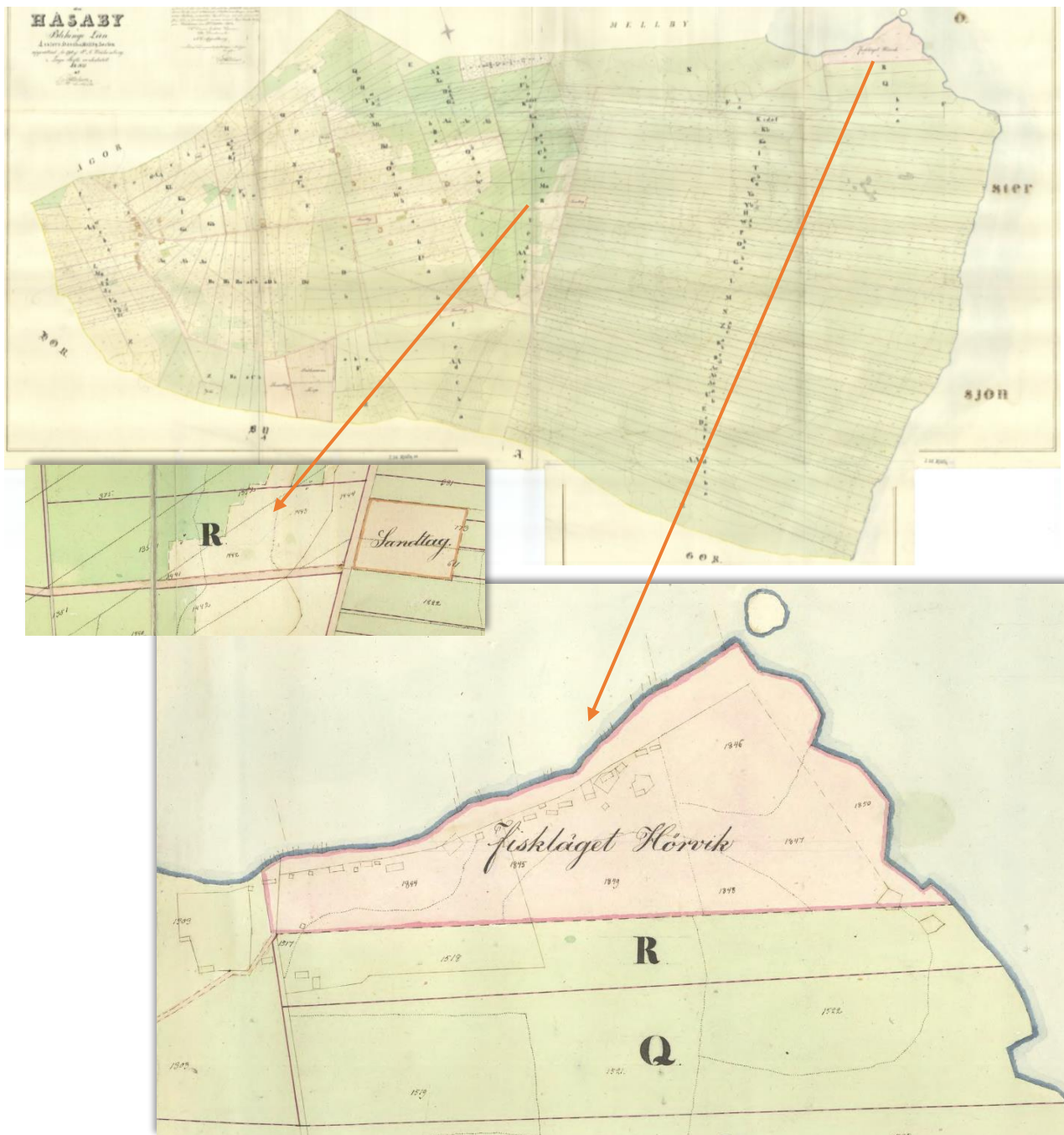
År 1827 den 10 oktober inställte sig i Håsaby by af Mjellby Socken, Listers Härad och Blekinge Län, undertecknad Commissionslandtmätare [G U Holmer] för att till följe af Kongl: Maj:ts Befallningshafwandes den 9de sistl: December fattade Beslut och Resolution den 29 Maji detta år, företaga och verkställa undersökning rörande den öfverklagade af Directeuren och förste Landtmätaren Ek här förrättade Enskiftesdelning. – Härvid voro genom i Laga ordning utfärdad kungjorelse från Socknens kyrka kallade och nu tillstädes, såsom delägare:

- ... Nr 50 ½: Nils Pehrsson den äldre 1/8, och Olof Pehrssons arvingar 3/8, genom dess förmyndare Nämndemannen Måns Olsson från Mjellby ...

Här finns inte t ex Håkan Johannesson med, kanske är det en formalitet eller en ren felskrivning? Under genomförandet av Laga Skiftet ägs hemmanen i stort enligt tabellen nedan.

Ägare under Laga Skiftet i Hosaby 1827. Källor: Laga Skifteshandling (orig p52–79) och Husförhörslängd 1826–30.

Nr	Mtl	Ägare (enligt 1794 års Storskifteskarta)
1	40	3/4 3/16 Lars Olsson; 3/16 Per Persson; 3/16 Nils Bengtsson; 1/4 änkan Berta Persdotter
2	41	3/4 3/16 Nils Persson; 3/16 Johannes Mickelsson; 3-16Ola Svensson; 3/16 änkan Marna Persdotter [till Per Olsson]
3	42	3/8 3/16 Ola Håkansson (nr 72 Hörby); 3/16 Johannes Nilsson
4	43	3/4 Nils Persson d ä
5	44	5/8 Hans Larsson; 5/16 Nils Jeppsson
6	45	1/2 1/4 ägs av Olof Andersson nr 49; Nils Persson d ä; Ola Olsson
7	46	3/8 3/16 Nils Jeppsson; 3/16 Ola Johannesson
8	47	3/8 3/16 Nils Olsson; 3/16 Nils Persson
9	48	1/2 1/4 Sone Johannesson; 1/4 Nils Mattsson
10	49	1/2 1/4 Olof Mickelsson; 1/16 Per Olsson (nr 72 Hörby), 1/16 Nils Jeppsson nr 44 (Olof Anderssons arvingar)
11	50	3/8 1/8 Nils Persson d ä (på nr 43); 3/16 Olof Perssons arvingar; 1/32 Rasmus Svensson (nr 31 Mjällby); 1/32 Håkan Johannesson (nr 155 Hörvik)
12	51	1/2 Frälse under Ljungby Sätesgård: 1/4 Per Nilsson; 1/4 Sven Håkansson
13	52	1/2 1/4 Per Larsson, 1/8 Per Andersson, 1/8 Nils Persson d y (på nr 53)
14	53	1/4 Nils Persson d y
15	54	1/2 Frälse under Ljungby Sätesgård: 1/4 Jöns Persson/Rasmus Kristiansson; 1/4 Per Nilsson (nr 3 Lörby)
16	55	5/8 Frälse under Ljungby Sätesgård: 5/16 Ola Gummesson; 5/16 Knut Mickelsson
17	56	1/2 Frälse, nämndeman Lars Mattsson i Mörrum
18	57	5/8 5/16 Nils Larsson; 5/16 änkan Berta (Per Bengtssons arvingar nr 70 Hörby)
19	58	5/8 [1/8 Nils Persson (nr 45, nr 120 Istaby) ingår ej här?]; 1/4 Anders Nilsson; 1/16 Per Larsson (Hörvik) ; 1/32 Anders Larsson; 1/32 Nils Andersson; 5/16 1/4 Ola Bengtsson; 1/16 Nils Johansson (Hörvik)
20	59	1/2 1/4 (Ägs av nr 76 Hörby) [Ola Håkansson, Håkan Olsson]; 1/4 nämndeman Nils Persson (nr 120 Istaby)
21	60	3/8 3/16 Anders Andersson; 3/16 änkan Berta Persdotter (P B arvingar)
22	61	1/3 1/6 Gumme Persson/[Johansson]; 1/12 Jöns Persson; 1/12 Nils Persson (nr 41)
23	62	1/2 Ägs av nr 87 o 88 Hörby [Per Olsson, Sven Johnsson]
24	63	Gatuhus under 62
25	64	Utjord under 53
	65	Hm Ola Persson
	66	Kyrkoutjord under 51
		Samfällt till alla nr i byn
		Samfällt till byn utom nr 56 och 62 (bl a Hörvik)

Överst hela utgångskartan för Laga skiftet, upprättad redan 1794, med detaljer över nr 50. T v litt R, ängskiftet. Nederst Hörviks fiskeläge, vilket är bebyggt längs kusten. Fastigheterna söder därom tillhör Hosaby 50 och har fått beteckningarna Q (11:3) och R (11:4). Av dessa var endast R bebyggt (ägofigur 1518). Till skillnad från inägorna är byggnaderna bara ritade med linjer, vilket kan betyda att det inte är permanent bebodda.

R. Nr. 113.
 Q. Nr 50. 3/16 mantal krono
 skatte äges af Bonden Nils
 Pehrsson den yngre bekommit
 med utflyttnings skyldighet
 följande ägor:

R. Nr. 114.
 R. Nr 50. 1/16 mantal krono
 skatte äges af Bonden Johan
 nes Håkansson bekommit med
 utflyttnings skyldighet följande
 ägor:

T v Hosaby 11:3, Q, Nr 50, 3/16 mantal krono skatte äges av Bonden Nils Pehrsson den yngre, bekommit med utflyttnings skyldighet följande ägor: ... [bl a framtida Tullaregränd 2]

T h fastigheten Hosaby 11:4, R, Nr 50, 1/16 mantal krono skatte äges av Bonden Johannes Håkansson, bekommit med utflyttnings skyldighet följande ägor: ... [bl a framtida Tullaregränd 1, 4 och 6]

Kartorna visar överst utgångskartan för skiftet, därefter detaljkartan över själva Fiskeläget Hörvik på den gamla utmarken. Där finns redan ett antal hus längs hamnen. Marken är uppdelad i ägofigurerna 1848–1850, den senare allmänning för hamn och väg längs havet. Enligt skifteshandlingarnas ägobeskrivning är dessa ägor samfällade till byn (utom nr 56 och 62) med beteckningen "af Hörvik".

På sidan 192 i skifteshandlingarna får vi veta att det är en av de första fiskarna, Johannes Håkansson som tilldelas denna lott med plikt att flytta ut. Han får även ett skifte **R** norr om korsningen Listervägen/Markasträtet (nuv 11:5, 9, 18, 19).

I det inledande protokollet från 6 juni 1833 (p26 §25) visas den nya planläggningen. Bl a Nr 50:

- Nils Persson, vars hemmansdel i detta nummer är obebyggd, erhåller 2^{ne} lotter **Q**;
- Rasmus Svensson och Håkan Johannesson, vilka gemensamt äger 1/16 mtl i detta nummer, som är obebyggt, erhåller 2^{ne} skiften **R**.

På sid 59ff (blad 39) finns bilaga Litt C, tomtbeskrivningar (odaterade). Nr 50 3/8 mtl ägs till:

- 3/16 av Olof Pehrssons i Kulla omyndiga barn, här finns varken åbyggnader eller fruktträd.
- 1/8 Nils Pehrsson, utan åbyggnader eller fruktträd, brukas med förut antecknade Nr 43.
- 1/16 Johannes Håkansson har å Bohlstaden ingen åbyggnad, men äger å dess Torplägenhet inom Nr 59 utägskift vid Fiskeläget Hörvik ny och behållen Manbyggnad, en del af träd och en del af sten med källare, och en nu nyligen uppmurad uthusbyggnad af Gråsten.

I Delningsbeskrivningens tabeller har lotterna ändrats något, och där anges bl a:

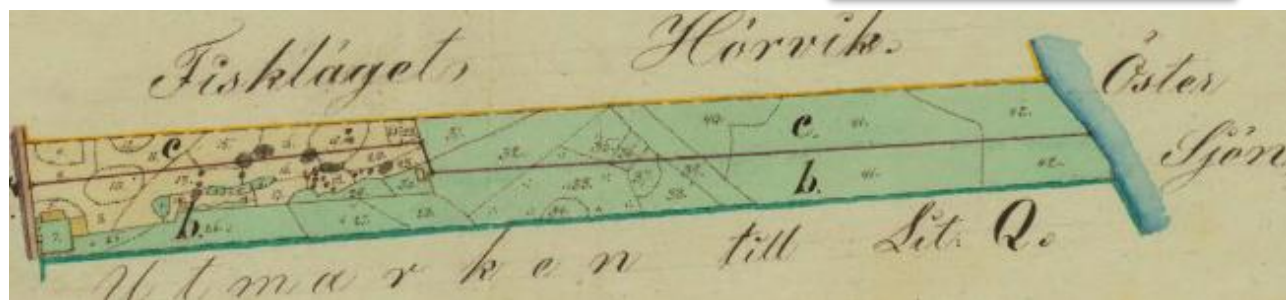
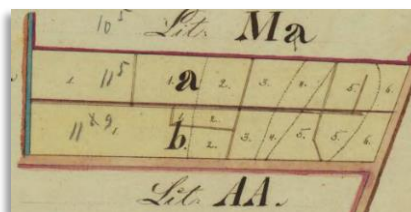
- **Q**: Nr 50 (3/16 mtl kr sk) Bonden Nils Persson d y, utflyttningskyldig. Han får 8 ha i Vången (NÖ om gamla byn) och 22 ha avrösningsjord i utmarken söder om **R**. Får beteckningen 11:3.
- **R**: Nr 50 (1/16 mtl kr sk) Bonden **Johannes Håkansson**, utflyttningskyldig. Han får 6 ha äng i Vången (idag NV korsningen Listervägen/Markasträtet) och 10 ha avrösningsjord i utmarken söder om fiskeläget. Fastighetsbeteckningen blir Hosaby 11:4.

De båda fastighetsägarna på nr 11(50) blir alltså belagda med utflyttningsplikt från Hosaby, men på delen **R** söder om fiskeläget finns redan två byggnader inritade, just i det läge som huset på dagens Tullaregränd 1 har. Troligen har Johannes Håkansson köpt hela fastigheten, inklusive tomten i Hosaby, kanske billigt med föraning om utflyttningen, bara för att komma åt skiftet vid Hörviks fiskeläget?

Hemmansklyvning 1853

Nästan 20 år efter Laga Skiftet sker en klyvning av den mark som Johannes Håkansson då tilldelades; Nr 50 (1/16 mtl), bl a Litt **R** söder om fiskeläget (nr 11:4). Vid i denna förrättning delades ägan i:

- 1/64 mtl kr sk i Vången: bonden Ola Olsson. Nytt nr 11:5.
- 1/32 mtl kr sk i Vång och Mark: avlidne Håkan Johannessons arvingar; omyndiga sönerna Per och Ola Håkansson, samt döttrarna Karnas och Hannas makar; bröderna Sven resp Mattis Jonasson (födda på Hallö, Hällaryd). Inkluderar hustomt (nuvarande Tullaregränd 1). Nytt nr 11:6 (o 11:9).
- 1/64 mtl kr sk i Marken: fiskaren Nils Olsson [med första hustrun Berta Nilsdotter]. Nytt nr 11:7.

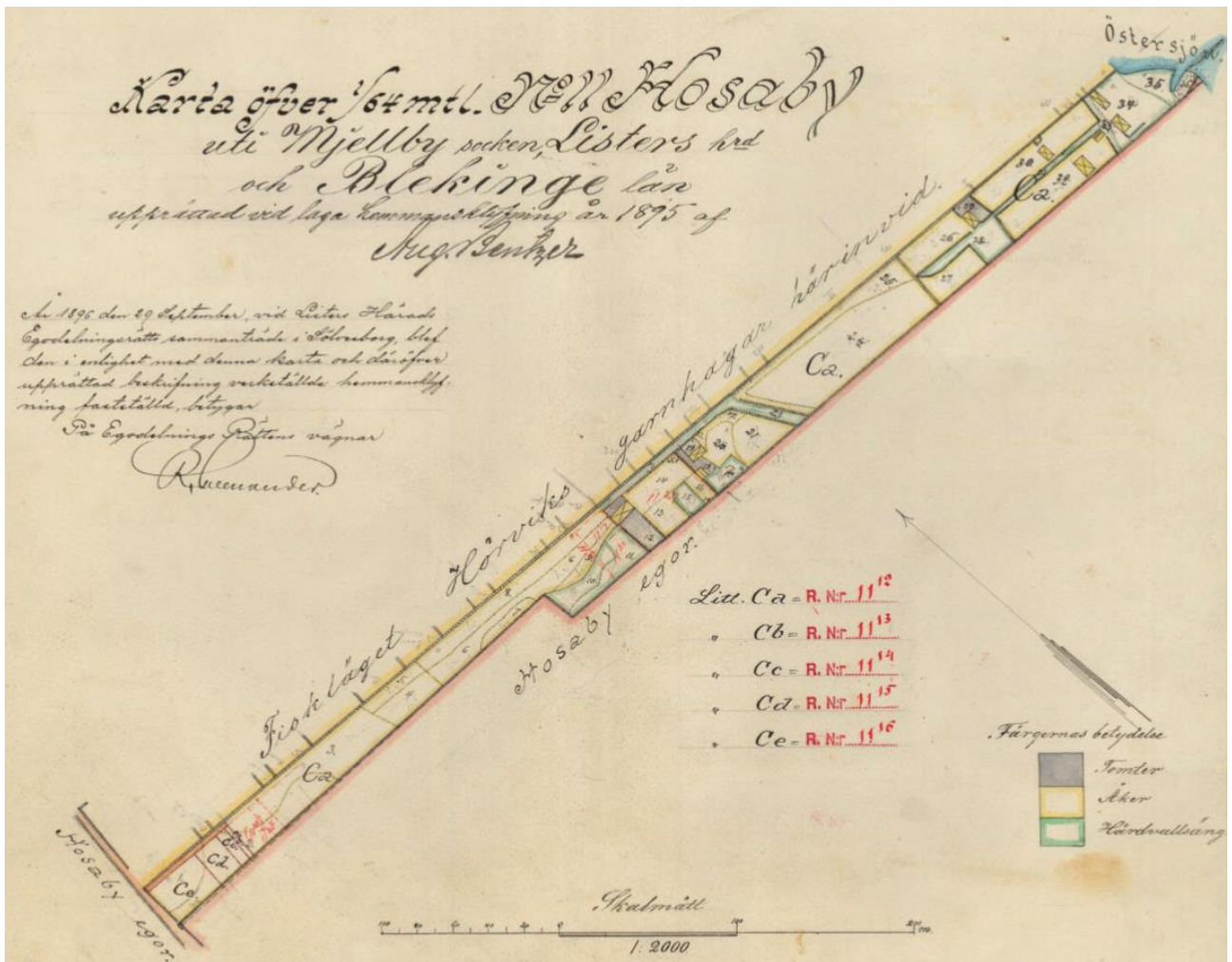

Hemmansklyvning 1853 av nr 11:4. Nya fastigheter: Littera **a** 11:5, **b** 11:6, **c** 11:7. Lilla bilden är Vångaskiftet (norr om nuvarande korsningen Markasträtet/Listervägen). Protokollet nämner att hela inägoskiftet är uppodlat till åker, och en större lycka intill arvingarnas åbyggnader är upptagen men har flera större stenrösen.

Hemmansklyvning 1896

Lotten 11:7, 1/64 mtl (litt c från 1853 ovan) köptes av fiskaren Nils Olsson, som var bror till Anders Håkanssons hustru Hanna. Några år efter Nils död 1889 klyvs denna i fem delar: 11:12–16. Delägare blir följande nära släktingar:

- Änkan [efter Nils, andra hustrun] Karna Persdotter 43/3072, eller 90%, (11:12 litt **Ca**)
- Per Olsson 1/12288 (11:13 litt **Cb**) [troligen Olas och Pellas son, se nästa rad]
- Ola Persson 1/6144 (11:14 litt **Cc**) [troligen make till dottern Pella från första äktenskapet]
- Bengt Olsson 5/12288 (11:15 litt **Cd**) [troligen Olas och Pellas son, se föregående rad]
- Elias Nilsson 1/1024 (11:16 litt **Ce**) [nuvarande 11:16, Hörviksvägen 3] [Nils son i första äktenskapet med Berta Nilsdotter]

Hemmansklyvning 1896. Nr 11:7 (litt c) från 1853 delas i **Ca–Ce** med nr 11:12–16.

Inställt Laga Skifte i Hörvik 1909

Eftersom det inte förekom något egentligt jordbruk i Hörviks fiskeläge, beslutas att Laga Skifte inte skulle genomföras. Indelningen från 1806 kvarstår.

Rågångsutstakning 1911

Fiskeplaner utstakades enligt beslut i länsstyrelsen. De aktuella ägarna (se tabellen) har naturligtvis ändrats, eftersom den senaste delningen gjordes redan 1806. Hamnplanens nr 50 (den östligaste nord-sydliga ägan vid Kustvägen) ägs nu av Nils Knutsson och Per Nilsson.

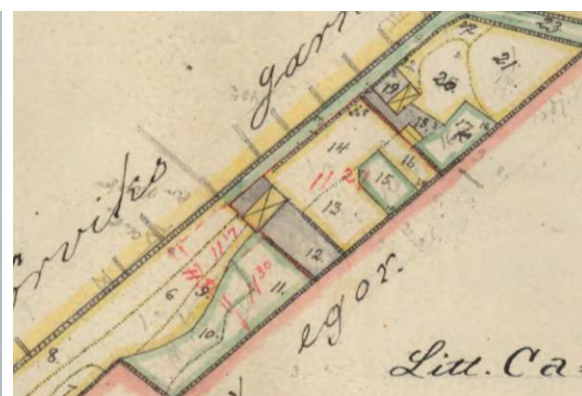
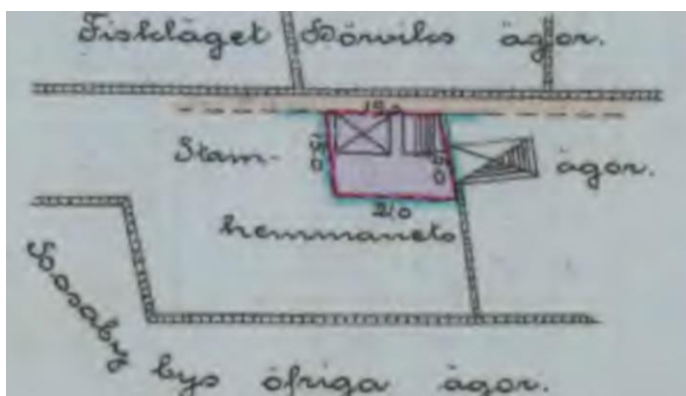
Utstakning av fiskeplaner 1911. Dubbel exponering av fiskeplanerna på dagens fastighetskarta. Notera särskilt de nya landfyllningarna i hamnen, och att hamnpirarna här tillkommit.

Ägare till hamnplanens tomter 1911.

Nr och ägare	Nr och ägare
40 Lars Olsson och Per Nilsson	51 Sven Larsson, Sven Carlsson
41 Elias Andersson, Per Mattsson, Sigurd Svensson	52 Sven Oredsson, Nils Johansson
42 Elias Olsson, Per Gummesson	53 Per Knutsson i Hosaby
43 Per Nilssons stärbhus	54 greve Trolle-Wachtmeister
44 Rasmus Persson, Ola Persson, Per Nilssons stärbhus	55 Nils Knutsson, Nils Holm
45 Sven Persson, Per Bengtsson	56 ---
46 Henrik Olsson, Elias Olsson	57 Per August Olsson, Per Nilsson
47 Per Olsson, Ola Mattsson, Nils Persson, Nils Mattsson, Knut Mattsson	58 Ola Persson, Per Mattsson, Per Nilssons stärbhus, Joel Persson
48 Rasmus Larsson, Bengt Andersson	59 Otto Larsson, Per Mattsson
49 August Persson, Elias Olsson, Sigurd Svensson, Anna Nilsson	60 Bengt Andersson, Per Nilsson
50 Nils Knutsson, Per Nilsson	61 Per Olsson, Knut Olsson, Jon Jönsson.

Avsöndring 1913

Avsöndring av lägenheten Emilsro från Hosaby nr 11:12 (litt Ca), får nr 11:17. Den är 297 m² och gränsar i norr till en 3 m bred väg mot fiskeläget [nuv Brittåsavägen], och i öster mot Ola Hanssons arrenderade lägenhet [nuvarande hus på 11:27, Brittåsavägen 14]. F d fyrmästare Axel Emil Rundqvist köper denna av Bengt Nilsson för 125 kronor. Fastigheten kom senare att ingå i kalkbrukets område, och idag motsvarar den läget för bostadsrättsföreningen Avenbokens hus på Brittåsavägen 12 H-I.

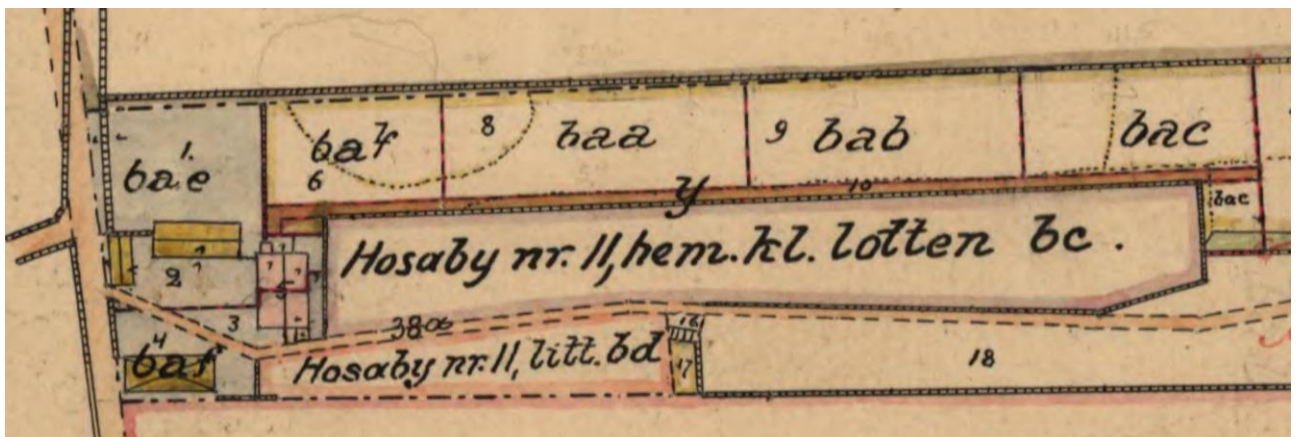
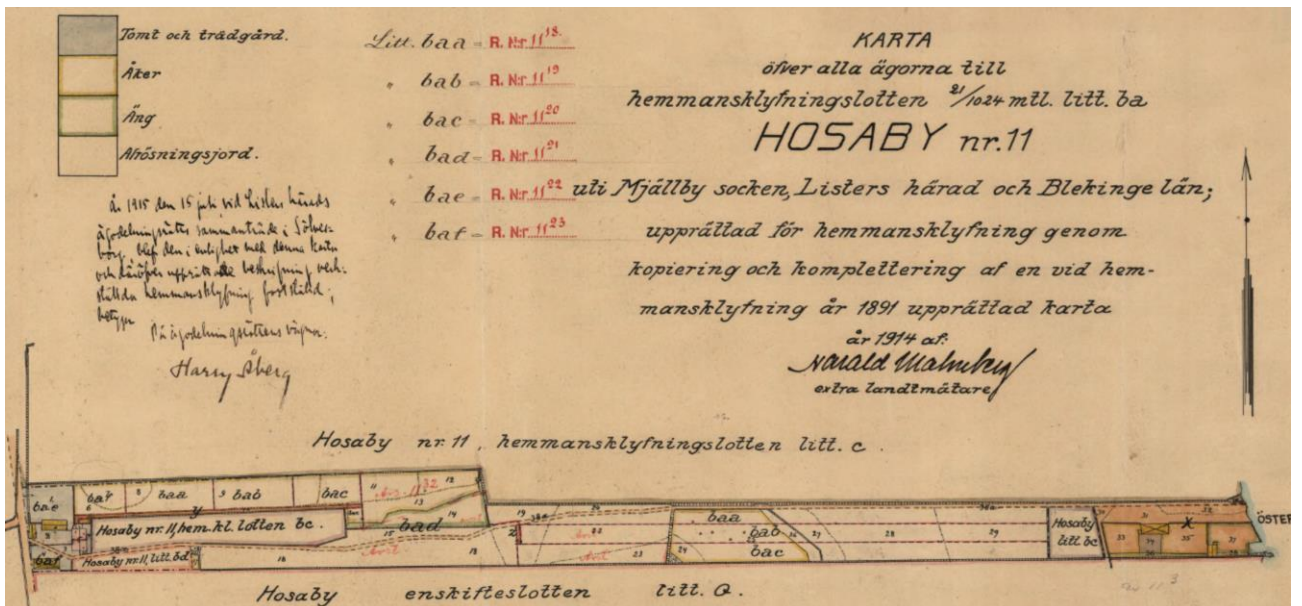

År 1913 avsöndras nr 11:17 Emilsro från 11:12. Th utsnitt från klyvningskartan 1896, där numret skrivits in i efterhand.

Hemmansklyvning 1915

Klyvning av nr 11(50) ref.nr 11:6 i fyra lika stora delar samt två mindre hustomter, vilka ligger vid dagens Tullaregränd:

- Albert Bengtsson: 19/4096 mtl (**baa**, nya nr 11:18)
- Sevelius Olsson: 19/4096 mtl (**bab**, nya nr 11:19)
- Ola Olsson: 19/4096 mtl (**bac**, nya nr 11:20)
- omyndige Albin Knutsson: 19/4096 mtl (**bad**, nya nr 11:21) (förmyndare Sevelius Olssons fader Ola Persson)
- Håkan Andersson: 1/1024 mtl (**bae**, nya nr 11:22, nuv Tullaregränd 1)
- Bengt Olsson och Bengta Johannesdotter: 1/1024 mtl (**baf**, nya nr 11:23, inkl Tullaregränd 4)

Hemmansklyvningen 1915: Överst hela kartan, nederst detalj av västra delen.

Härmed bildas fastigheterna Hosaby 11:22 (fig 1–2 bae), nuvarande Tullaregränd 1, och 11:23 (fig 3–4 baf)

Tullaregränd 4 (nu 11:55). Ägofigur 5 är gemensam ladugårdsmark för dessa. Tillfartsvägen vidare österut läggs ut med servitut över de två ljusblå tomtarna efter överklagande.

Avsöndringar och delning på fiskeplanen 1915–16

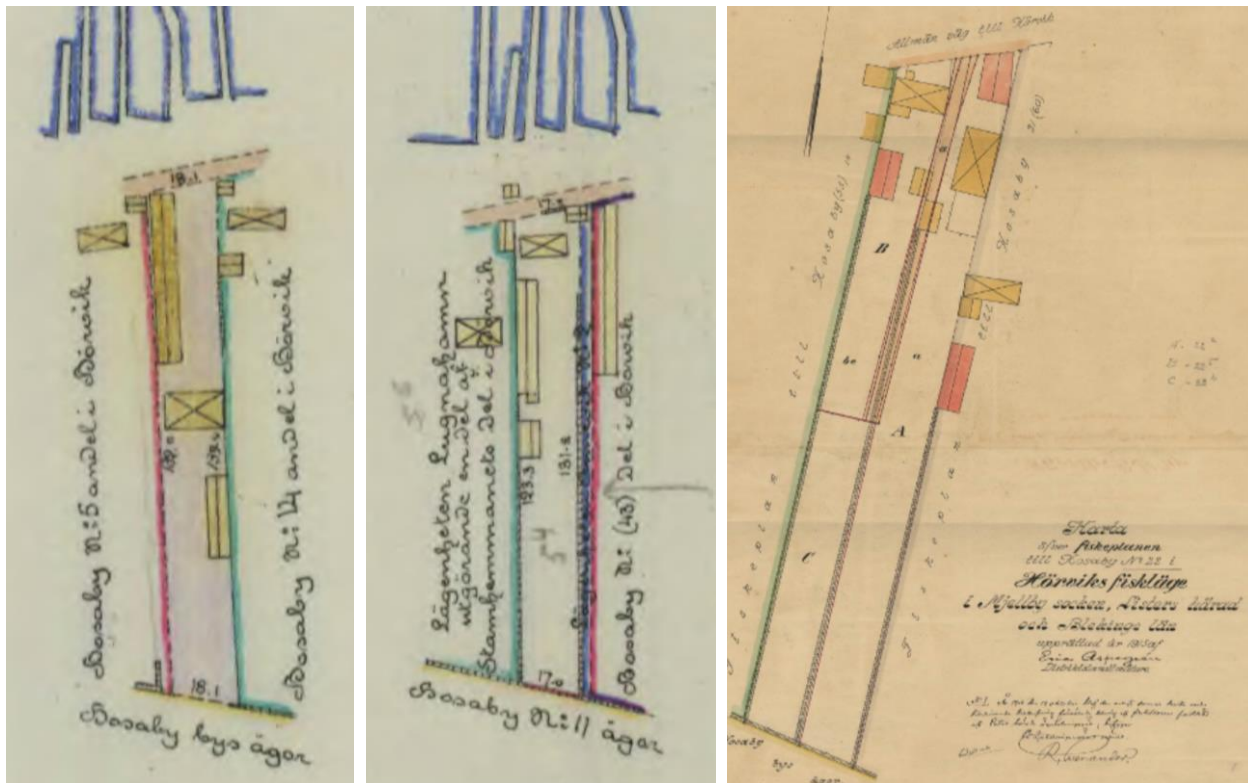
Dessa förrättningar berör *inte* nr 11(50), men har tagits med för fullständighets skull.

Två tomter i Hörvik styckades av i fiskeläget 1915; Annevik 1 (4:2) och Pershem (5:4), se figuren.

Fiskelägets tomt Hosaby 22 delas 1916:

- Joel Jönsson, 1806 m² (22:2)
- Knut Olsson, 903 m² (22:5)
- Per Olssons sterbhus, 903 m² (22:4)

Dessutom 241 m² för delägarnas gemensamma behov.

Avsöndringar i Hörvik 1915: t v Annevik 1 från nr 4(41), och mitten Pershem från nr 5(44). T h fiskeläges tomt 22 delas.

Häradsekonomisk karta 1915–19

Häradsekonomiska kartan som upprättades så sent som 1915–19 redovisar själva det ursprungliga, bygemensamma fiskeläget Hörvik med sina tomter tillsammans som en odelad enhet med littera 82¹².

Häradsekonomiska kartan 1915–19. Husen vid dagens Tullaregränd har ägor (38 och 39) ner till havet i öster.

Enligt kartans förteckning avser numren på Häradsekonomiska kartan:

¹² Kartans littera inte har med fastighetsbeteckningen att göra, utan refererar till en separat förteckning.

- Littera **38** (5/12 mtl sk): 11 ha inklusive 2 bebyggda brukningsenheter och 2 utan jordbruk. Ägare Johan Herman Nilsson. Lyder och brukas under Mjällby nr 3(28)¹³.
- Littera **39**: 4,4 ha inklusive 5 bostäder utan jordbruk. Ägare Albert Bengtsson, Sevelius Olsson, Ola Olsson, Albin Knutsson, Håkan Andersson, Bengt Olsson, Ingrid Nilsdotter, Joel Nilsson, Ola Sigfrid Eliasson, Ola Persson, Per Olsson d y, alla i Hosaby nr 11(50).
- Littera **40** (43/5072 mtl sk): 2,8 ha inklusive 8 bostäder utan jordbruk. Ägare Bengt Nilsson. Lyder under Hosaby nr 6(45) och 11(50).
- Littera **82** Hörviks Fiskeläge, 11,1 ha inklusive 3 bebyggda brukningsenheter och 61 utan jordbruk.

Fastigheterna med littera 38–40 stämmer väl med Laga Skiftets lotter **Q** och **R** (se sid 25).

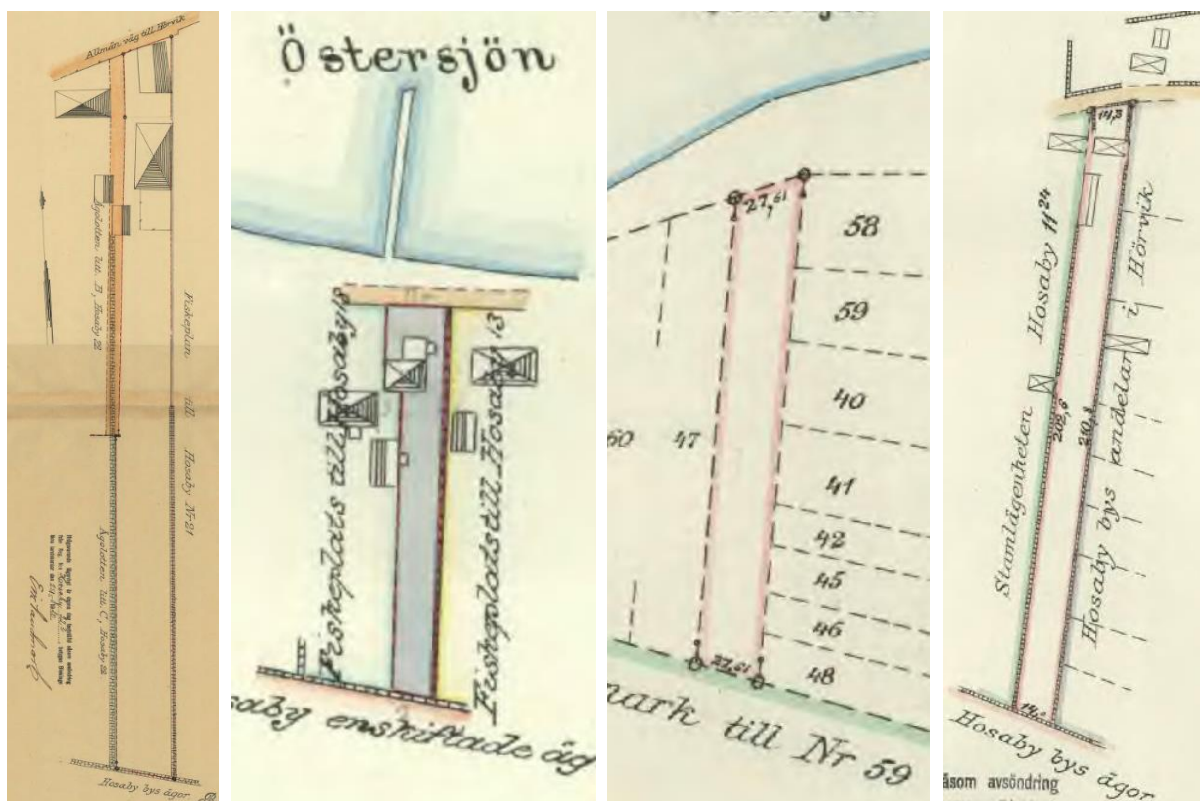
Avsöndringar och inlösen på fiskeplanen 1920

Från Hosaby 22:2 avsöndras 22:6, köpt 1906 av Per Gummesson och Pella Bengtsdotter för 500 kr.

Från Hosaby 18:2 avsöndras nr 18:5 i fiskeläget till Matilda Bengtsdotter, som löser den enligt lagen om nyttjanderätt för 500 kr.

Från 11:2–3, 11:5, 11:9–16 och 11:18–23 avsöndras 11:24 till fiskaren August Nilsson med maka Hildegard. Köper för 6,000 kr av Per Nilsson som ägt tomten sedan han 1889 köpt den av flera ägare.

Avsöndring från nr 11:24, lägenheten Tvärlyckan nr 11:25. Redan år 1906 har Per Nilsson givit bort halva sin år 1889 inköpta fiskeplats, och halva sin andel i ålfisket vid Hallahåle till sin hustrus Augusta Nordgren son Bernt Nordgren.

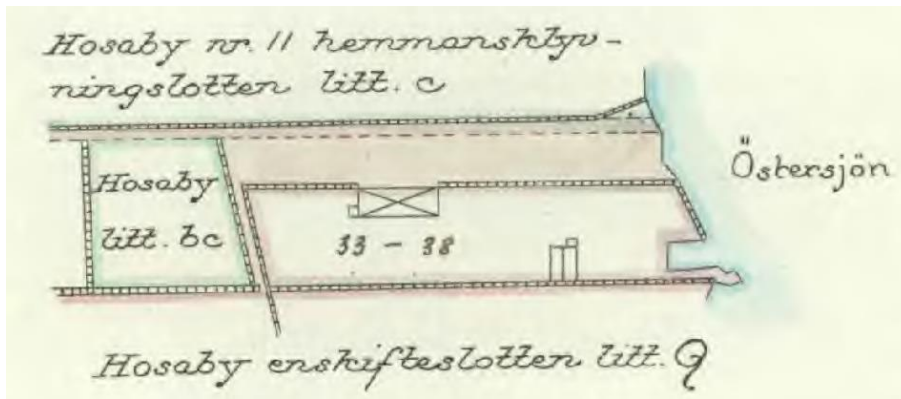

Avsöndringar år 1920: Tv nr 22:6, mitten tv nr 18:5 och nr 11:24, längst t h nr 11:25.

Avsöndring 1921

Hemmanslyvningslotten 21/1024 (litt **ba**) från år 1891 kompletteras med karta och bildar Hosaby 11:26. Till fiskaren Per Andersson i Hörvik säljs fiskeplatsen för 500 kr av ägarna Albert Bengtsson (11:18), Sevelius Olsson (11:19) och August Persson (11:20–21).

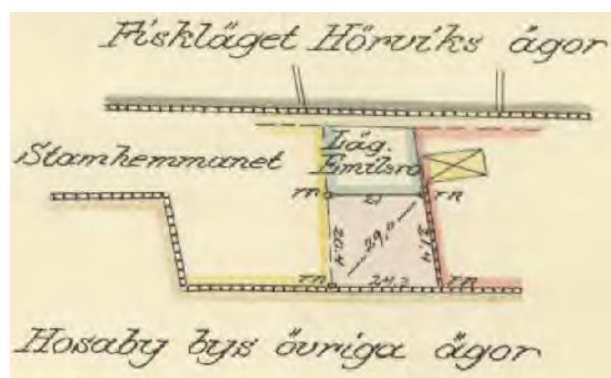
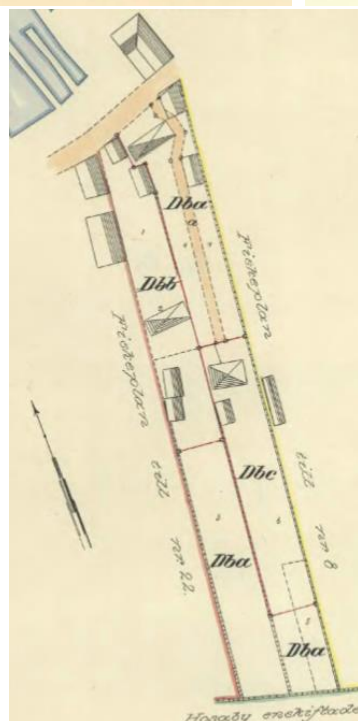
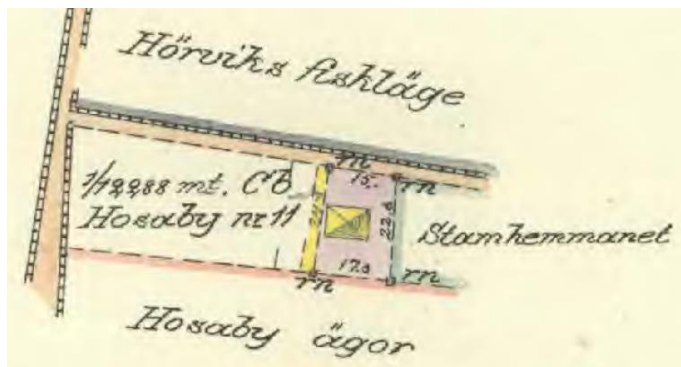
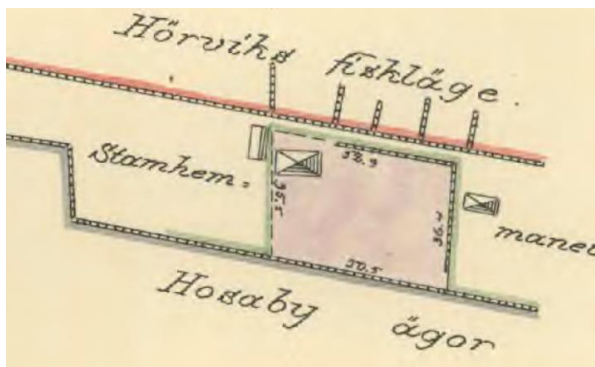
¹³ Hemmansnumren anges först med det interna byanumret och, inom parentes, löpnumret i socknen.

Avsöndring av nr 11:26 år 1921.

Avsöndringar och sämjedelning 1922–23

Från nr 11:12 avsöndras en lägenhet 11:27. Den såldes 1916 av Bengt Nilsson till fiskaren Ola Hansson och hans hustru Anna Mattsson för 500 kr. Den gränsar i väster till fyrmästare Rundkvists tomt, i norr till väg, i öster till änkan Anna Nilssons tomt, och i söder till fiskaren Sevelius Olssons markskifte.

Avsöndringar 1922: Överst t v tomt nr 11:27, t h 11:28. Nederst t v 11:29, mitten nr 21. T h avsöndring 1923: nr 11:30.

Från nr 11:12 (litt Ca) avsöndras också en tomt, nr 11:28. Bengt Nilsson sålde 1921 till murmästare Fridolf Nilsson och hans hustru Pella Hermandina Nilsson i Hosaby för 376 kronor. Vägen vid norra rågångslinjen får användas som tillfart, i väster gränsar tomten till fiskaren Per Olssons äga.

Fridolf Nilsson på nr 11:14 säljer en jordlott 11:29 om 25 m² till sjömannen Bengt Olsson och hans hustru Bengta Olsson på nr 11 Västra Hörvik för 25 kronor. Den gränsar i väster och söder till köparnas ägor.

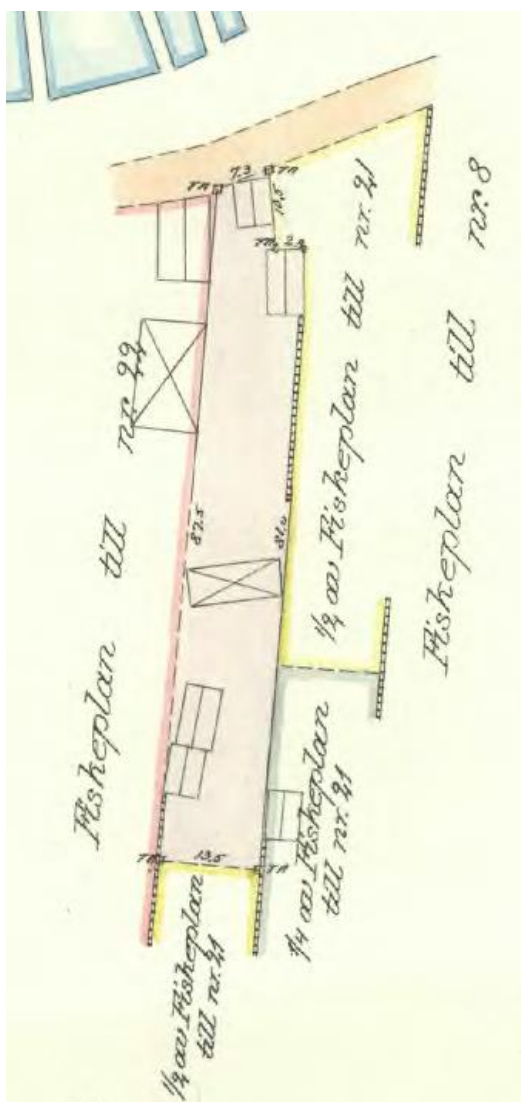
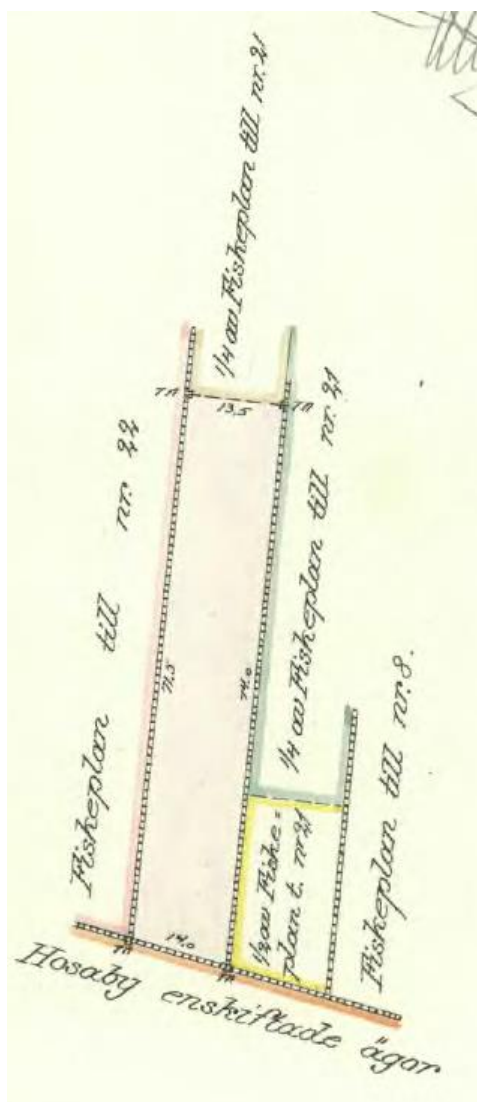
Från nr 11:12 avsöndras lägenhet 11:30 vid fiskeläget enligt köpebrev från 1922, där Bengt Nilsson säljer en byggnadstomt till lantbrevbäraren Per Nilsson i Hörvik och hans hustru Ingeborg Nilsson för 150 kr. Den gränsar i norr till Emilsro nr 1, i öster till fiskaren Ola Hanssons rågång, och i väster mot stamhemmanet.

Avsöndringar på fiskeplanen 1925–26

Dessa två förrättningar har tagits med trots att de inte berör nr 11(50).

Per Albin och Signe Dagmar Persson säljer till fiskaren Sigurd Södergren och hustrun Anna för 700 kr, avsöndrat 1925 från Hosaby 21:2, blir nr 21:9, vilket gränsar i norr till köparens del av fiskeplan.

Frits och Betty Johansson säljer 1926 en del av nr 21:4–7 till Sigurd Södergren och hustru Anna för 300 kr, blir 21:20.

Avsöndringar från nr 21: T v 1925: 21:9. T h 1926: 21:20.

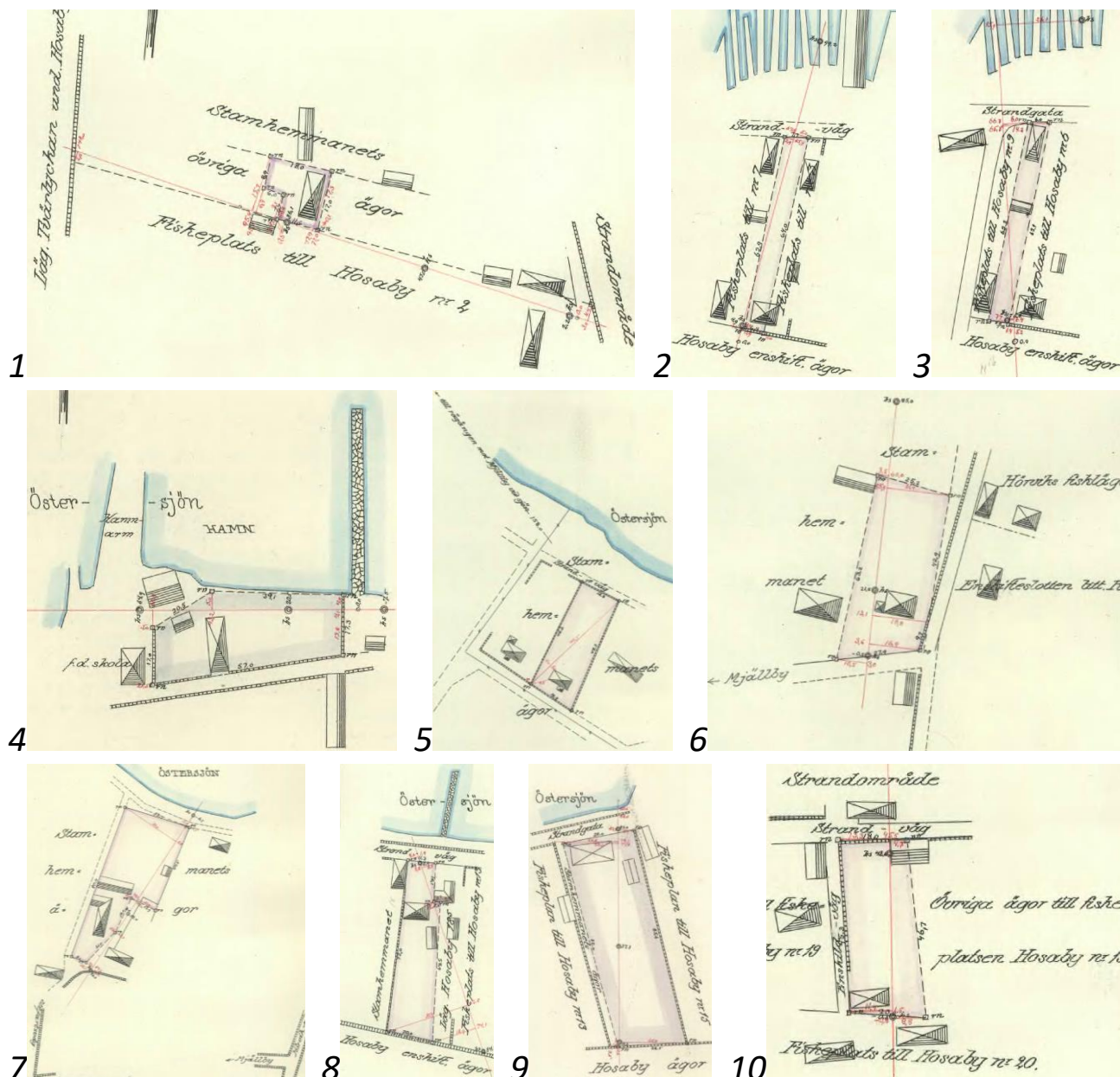
Avsöndringar 1927

År 1925 reviderades den s k Ensittarlagen (Wikipedia, 2022), vilken bestämde att den som ägde ett boningshus på annans mark hade rätt att friköpa marken under vissa förutsättningar. Huset värde måste uppgå till minst en fjärdedel av hela värdet, och kontrakt eller överenskommelse om nyttjande måste ha funnits i minst tio år. Stamfastigheten skulle heller inte lida större skada av avstyckningen.

I kölvattnet av denna lag genomfördes på Hörvik ett antal inlösningar under 1927. I tabellen och figurerna nedan har bara de som rört fiskeläget tagits med. Ingen av dessa rör dock nr 11(50).

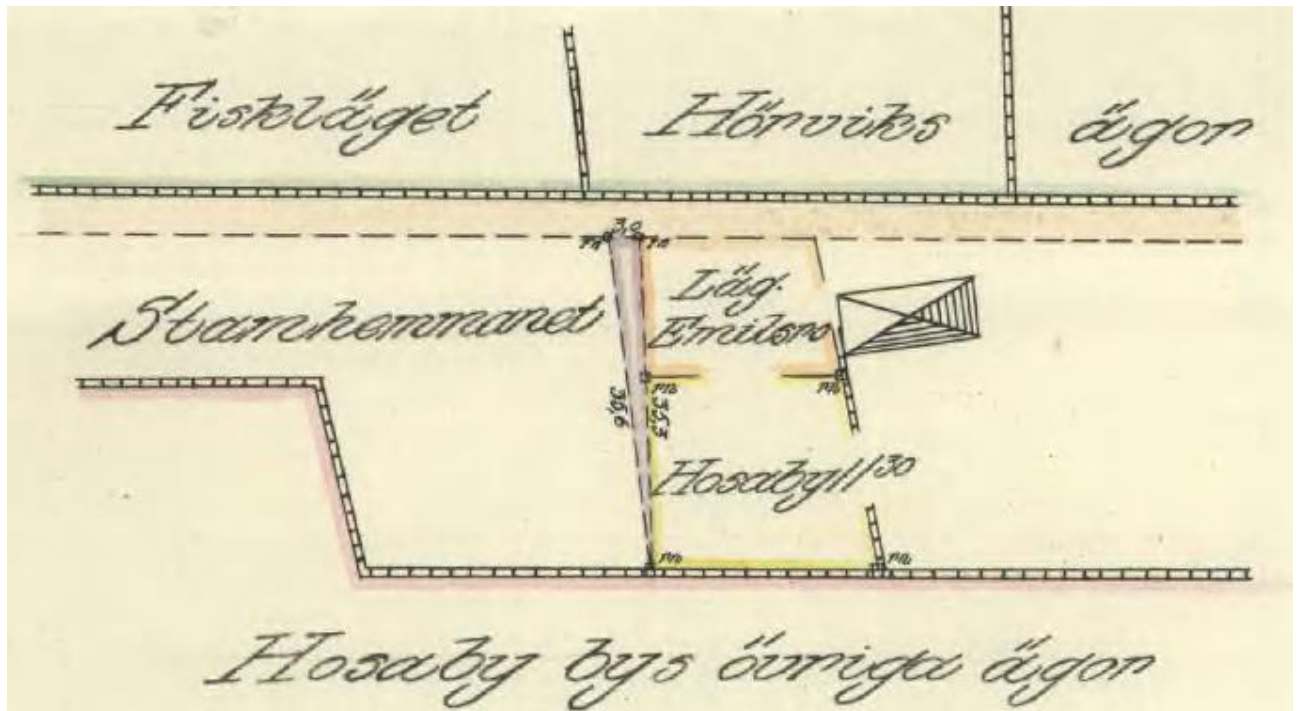
Avstyckningar i Hörviks fiskeläge enligt Enköpingslagen 1927.

Nr	Köpare	Kontrakt	Stamfast	Ägare	Pris
1	1:23 Fiskaren Ernst Oskar Svensson Stålberg	Muntlig överenskommelse, bott sedan 1912, innan annan i 45 år	1:4, 1:5	Albin Persson, Olof Larsson	89
2	6:10 Snickaren Elias Olsson	50-årskontrakt 1878, byggnader före 1919	6:2, 6:3	Bernt Persson, Per Jonsson	164
3	7:8 Änkan Berta Persson	Muntlig överenskommelse 1900, innan i mannaminne	7:2, 7:6	Fritz Eliasson, Berthold Henriksson	131
4	2:1 Änkan Karna Svensson	Boende sedan 1905	–	Bygemensamt (fast Strandhem, senare nr 65:5)	350
5	17:16 Stenhuggare August Johannesson	50-årskontrakt 1895, bott >10 år	17:5	August Persson	240
6	17:15 Änkan Anna Katrina Persson	50-årskontrakt 1895, byggnader före 1919, bott >10 år	17:5	August Persson	565
7	17:14 Handl Otto Josefsson	50-årskontrakt 1894, bott >10 år	17:5	August Persson (fast Strandborg)	800
8	18:8 Fiskaren Per Persson	50-årskontrakt 1904, hus före 1919, bott >10 år	13:3	Albin Persson	480
9	19:12 Änkan Pella Olsdotter	50-årskontrakt 1900, byggnader före 1919, bott >10 år	19:3	Per Sigfrid Andreasson, änka Anna Nilsson, handl Otto Josefsson	300
10	12:8 Fisk Sigfrid Jeppsson	Muntlig överensk, bott >10 år	12:2–3	Handlanden August Persson	900

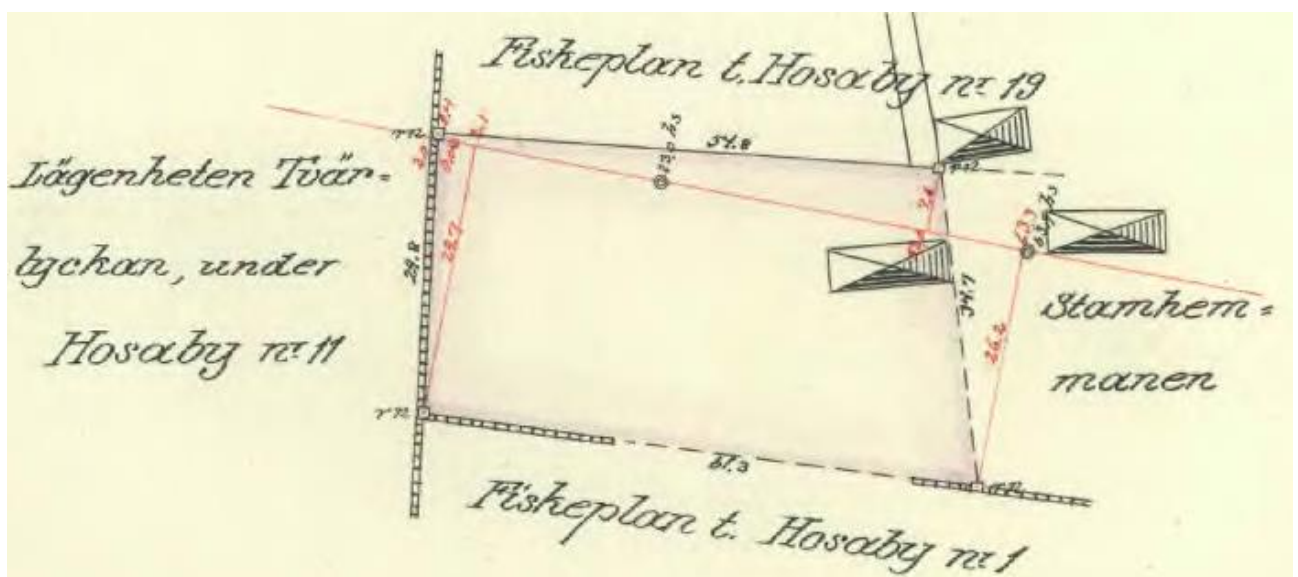
Avsöndringar i Hörviks fiskeläge 1927. Siffrorna hänvisar till tabellen ovan. (Lantmäteriet, Historiska Kartor, 2022)

Avsöndringar 1928

Avsöndring 1928: Från Hosaby 11:12 avsöndras nr 11:31, en kil på endast 53 m².

Fiskaren Per Nilsson och hustru Ingeborg på nr 11 köper nr 11:31 av Hörvikens Kalk- och Granitindustri. De äger redan tomten i väster och i och med köpet lägger de till en liten kil till sin tomt. I öster ligger lägenheten Emilsro som bildades 1913 (se ovan).

Inlösen 1928: Från Hosaby 20:3–4 avsöndras nr 20:9 till fiskaren Hugo Lindros.

Fiskaren Hugo Lindros i Hosaby löser, enligt ensittarlagen, in nr 20:9 för 649 kronor från lantbrukarna Knut Svensson och Berndt O Persson. Hugo har ett 25-årskontrakt från 1926-12-28, brukar och bebod lägenheten sedan mer än tio år, och äger byggnaderna som är uppförda före 1919 och värda mer än en fjärdedel av fastigheten.

Förrättningar från 1929

Förrättningar efter 1928 finns ännu inte utlagda på Lantmäteriets webbplats (Lantmäteriet, Historiska Kartor, 2022).

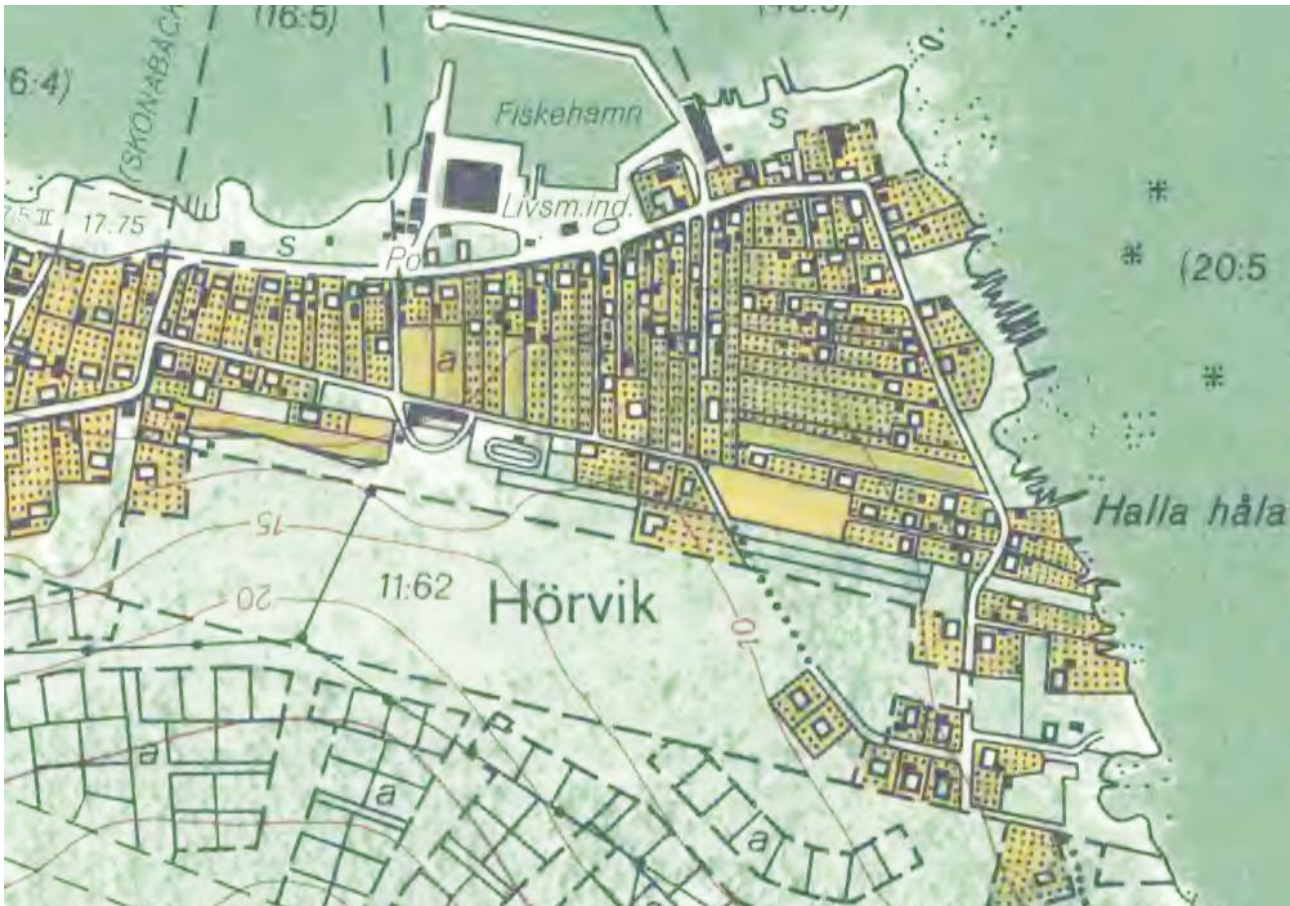
Nyare kartor och flygbilder

Generalstabskartan 1937

Utsnitt ur Generalstabskartan 1937, detalj över Hörvik (Lantmäteriet, Historiska Kartor, 2022). Järnväg, skola och stenbrott markerade. Husen är mera symboliskt markerade.

Ekonomiska kartan 1973

Ekonomiska kartan 1973 (Lantmäteriet, Historiska Kartor, 2022). Husen har här sina rätta former. Kalkbruket är kvar, reningsverket öster därom har tillkommit. Nya tomter är utlagda i söder.

Ortografiska flygbilder

Sedan urminnes tider hade det brutits kalksten vid Hörvik. På 1930–40-talen var 10 arbetare sysselsatta med detta, och produktionen uppgick till 1,200 ton kalksten och 1,836 ton kalkstensmjöl (Björnsson, 1946).

Flygbild 1960. Kalkbruket finns kvar med sitt brott, och även brottet vid Litorinavägen. (Lantmäteriet, Min Karta, 2022)

Flygbild 1975, kalkbruket är rivet och reningsverket byggs i östra delen av tomten. Kalkbrottet vid nuvarande Litorinavägen syns tydligt. (Lantmäteriet, Min Karta, 2022)

Flygbild idag, spåren av kalkbrytningen är omärkliga. (Lantmäteriet, Min Karta, 2022)

Flygfoton

Här visas flygfoton från andra källor. Kalkbrytningen var mycket synlig i samhället. Ett par foton över Tullaregränd ingår också i samlingen här.

Flygfoto från sydväst år 1936, med kalkbruket och -brottet nere t v. Källa: Släktforskning Listerlandet på Facebook, bilden upplagd av Eriksson, Dan 2022.

Flygfoto 1963, Tullaregränd. Digitalfotograferad bild, tillhör ArkivDigital (www.arkivdigital.se).

Flygfoto 1963, kalkbrottet vid nuvarande Litorinavägen i bakgrunden. Det vita huset är Jon Pers gränd 4, och det gula Hörviksvägen 11. Digitalfotograferad bild, tillhör ArkivDigital (www.arkivdigital.se).

Flygfoto 1963, kalkbruket och -brottet i bakgrunden. Digitalfotograferad bild, tillhör ArkivDigital (www.arkivdigital.se).

Flygfoto 1973, Tullaregränd. Digitalfotograferad bild, tillhör ArkivDigital (www.arkivdigital.se).

Lagfarter

Tidiga lagfarter ingår i Häradsrätternas domböcker, serie A1a. Här förtecknas vanligtvis de s k uppbuden vid varje ting. Tre uppbud skulle kungöras utan invändningar innan man fick lagfart, s k fastebrev – ungefär som lysningarna innan vigsel. Senare, då antalet fastighetsaffärer ökar, skrivs uppbuden in i särskilda böcker, Lagfartsboken (serie A11a). I Listers Härad sker detta från 1777, men själva fastebrevet, registreras fortfarande i domboken. Uppbud på fastigheter för åren 1873–1947 finns i en senare serie av Lagfartsboken på Listers Häradsrätt, serie CIVc (Arkiv Digital, 2022).

Lagfartsboken (A11a)

Johannes Håkanssons köp 1817

I Lagfartsboken A11a:6 hittar vi Johannes Håkanssons köp av 1/16 mtl Hosaby 50.

Första uppbud 1817-05-28, §56

... blef med anhållan om Lagfart å 1/16 mtl Krono Skatte N° 50 Hosaby till Härads Rätten ingifne följande Handlingar:

1mo: En under den 5te Mars detta år, upprättad Salu afhandling, hvarigenom Olof Pehrsson i Kullan till Nils Pehrsson och Karna Hansdotter, försålt 3/16^{dels} mtl i benämnda Hemmans Nummer mot köpeskillingen 2166 Rd 32 sh Rgd, jemte öfrige wilkor; och

2do: detta Salubref: Här allom som detta i någon måtto angå kan, gör jag kännes det jag jemte min hustrus samtycke, försäljer till Fiskaren Johannes Håkansson och dess hustru Hanna Nilsson i Hörvik mitt nyligen den 5 Mars sistledne inköpta Crono Skatte Hemman N° 50 Hosaby Mellby Sokn, derafen hemmansdel stor ett sextondels 1/16 mantal emot en öfverenskommen köpesumma stor Ett tusende ett hundra sextio sex 1166 Rd 32 sh Rgd hvilka äro till mig betalte och warder härmed quitterat; detta hemman 1/16 mantal N° 50 Hosaby får Köparen tillträda nästa Michaelii tid, med alla de förmoner och härligheter som af ålder legat, lyder och hädanefter med krav tillämnas kan, everdelige ägo för Barn och arfwingar, fri från Gravation på sätt jag dets åberopade köpe Afhandling innehafwer utan Ett fierding insaltad sill som årligen wid Michaelii tiden till Ola Pehrsson i Kullan afbördas af köparen i Tjugo Års tid om han så länge lefwer, men att ej några åbyggnader finnes å den hemmansdelen som komma uti detta köp warda inbegripet, och lämnas köparen frihet att söka sig på vederbörlig Ort och hålla all Laga säkerhet, som härmed försäkras.

Hosaby den 9 April 1817

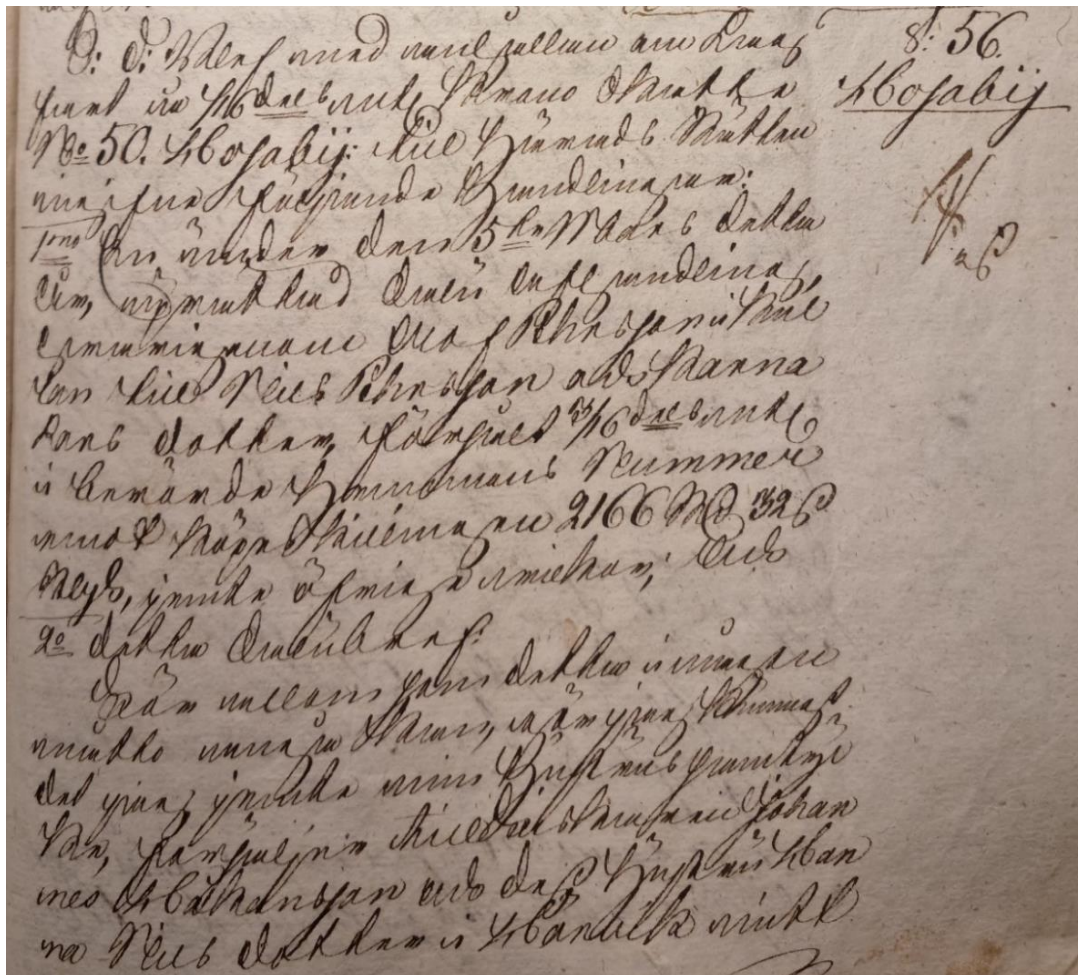
Nils Pehrsson Hanna Hansdotter /sigill/ Säljare

Härmed hafwer jag ej något erhindra, utan godkänna till uppfyllandet häraf – ut Supra Johannes Håkansson Hanna Nilsson Köpare

Att förestående Säljare och Köpare hafwa otvunget teknat sine namn och Bomerke, Betygar: Rasmus Svensson i Krokås Johannes Olsson i Hosaby

Som uplästes, hwarefter Härads Rätten pröfwade skäligt meddela Johannes Håkansson och dess hustru Hanna Nilsson, första Laga Upbudet, å 1/16^{dels} mantal Krono Skatte N° 50 Hosaby, emot betingad köpeskilling 1166 Rd 32 sh Rgd, samt öfrige wilkor; och skulle bewis härom utfärdas genom påskrift å Salubrefwet samt detta Protocolls Extract.

Här återges texten i sin helhet, och av den framgår att tidigare ägaren först sålt halva sin fastighet till Nils Persson och hans hustru. Några dagar därefter säljer dessa en tredjedel av sin del vidare till Johannes Håkansson och Hanna Nilsson. De får tillträda vid Michaeli tid, dvs kring månadskiftet september/oktober. Det står också i klartext att det inte finns några byggnader på fastigheten.

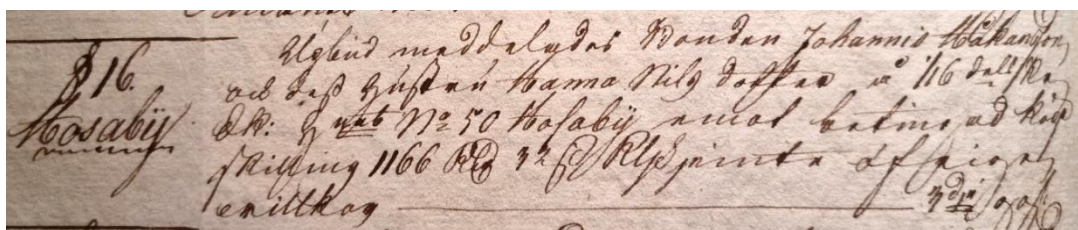

Inledningen på första uppbud för Johannes Håkansson och Hanna Nilsdotter på 1/16 mantal, Hosaby 50. Utdrag ur lagfartsboken Alla:6 den 28 maj 1817, §56.

Andra uppbud 1817-10-07 §34, och Tredje uppbud 1818-01-17 §16

Dessa båda uppbud är likalydande:

Uppbud meddelades Bonden Johannis Håkansson och dess hustru Hanna Nilsdotter å 1/16^{dels} Kr Sk: h^{net} N° 50 Hosaby emot betingad köpeskilling 1166 Rd 32 sh Rgd jemte öfrige willkor.

Tredje uppbud för Johannes Håkansson och Hanna Nilsdotter på 1/16 mantal, Hosaby 50. Utdrag ur lagfartsboken Alla:6 den 17 januari 1818, §16.

Håkan Johannessons köp 1825

År 1825 säljer Johannes och Hanna samt brodern Nils (som blivit delägare i mellantiden) hemmanet; hälften till Håkan och hans hustru och hälften till dottern Pernilla med make.

Första uppbud 1826-01-25 §45-46

... med anhållan om Laga Uppbud inlämnades ett så lydande köpebref:

Vi Nils Johansson och Anna Hansdotter samt Johannes Håkansson och Hanna Nilsdotter försälja härigenom till vår son och broder samt Svåger Håkan Johansson och hans hustru Bertha Larsdotter samt Rasmus Svensson och dess hustru Pernilla Johansdotter ej mindre Ett Sextondels mantals Krono Skatte benemt N° 50 Hosaby, af Mellby Socken, Listers Härad och Blekinge Län, och äfven där uti

Hörwik, af samma Socken belägna fiskeplats med derå befintelige husbyggnader och alla öfrige tillhörigheter jemte Fogdafisket och Vasafisket tillika med allt det som av Johannes Håkansson och Hanna Nilsson nu äga och vid vår död efter oss lämna emot dels en öfwerenskommen köpesumma Två Tusende Två hundrade Fyra Riksdaler 32 sh Rgd, hvaraf 1,666 Rd 32 sh betales till mig Nils Johansson i trenne lika terminer, dermed första början sker innewarande år Michaeli tid och sedermera wid enahanda tid de påföljande åren, samt Trehundrade åttatio åtta Rd till vår son och broder Fiskaren Anders Johansson i Torsö innan tre månader härefter, och återstoden Etthundrade Femtio Rd användes till godtgörande af Säljarens gemensamma skuld, dels och följande vilkor: att såsom lifstids undantag förbehålles Johannes Håkansson och Hanna Nilsson den uppodlade lyckan vid husen i Hörwik, en tredjedel i Fogdafisket, samt fyra Laxe och fyra Sillgarns drifvande, men efter det endera af oss med döden aflider, minskas desse förmohner till hälften och efter begges vår död tillfalla de köparne, dock så att förbemälte Anders Johansson lika med Köparne då gagnar Vasafisket; hvarförutan vi vilkoras af nödigt wedbränse och tillräckelige husrum uti byggnaden å Hörwik, äfwensom det tillhör Köparne, att i händelse vi icke förmå framdeles sjelfwe utöfva den förbehållne fiskerättigheten, då derom får vår rättning behörigen föranstalta: att Anders Johansson är berättigad till ett halft tunnelands utrymme wid Hörwik, för att nyttja till husplats, så snart han blir sinnad ditflytta, i hwilket fall han jemväl får betjena sig af hamnstället i Hörwik för N° 50 samt af skogsskiftet erhålla erforderligt bränne och Eneris, så länge tillgång dertill finnes; att tillträdet för Köparne sker genast, under förbindelse att de ansvara för utgörandet af alla onera och utskylder från denna dag; och att Håkan Johansson, som icke ämnar att under de nästföljande sex åren inflytta uti ofwannämnde åbyggnader, undfår af Rasmus Svensson såsom hushyra Femton Riksdaler Rgd årligen.

Förbenemde fastighet och Egendom afhändes alltså från oss till bemälte Rasmus Svensson och Håkan Johansson, samt deras hustrur, barn och arfwingar att med full äganderätt nyttja och behålla, samt Laga fastställelse derå sig förskaffa.

Hörwik den 19 februari 1825

Johannes J Håkansson och Hanna H Nilsson, Nils Johansson och Anna A Hansdotter, säljare

Härmed förklara vi oss fullkomligen nöjde

Rasmus Svensson och Pernilla Johannesdotter, Håkan Johannesson och Bertha Larsdotter

Riktigheten häraf bevittnas af oss på en gång närvarande

Intyg af Nils Pehrsson och Nils Jeppsson, begge I Hosaby

Med föreläggande att å nästa Ting förete Säljarens åtkomsthändingar, så vida Lagfarten ej skall afstadna, aktade H^{ds} Rtm skäligen bevilja Håkan Johannesson och dess hustru Bertha Larsdotter första Laga uppbudet å 1/32^{dels} mantal krono skatte N° 50 Hosaby, jämte hälften i Fogdafisket och Vasafisket vid Hörvik, emot köpesumman 1102 Rd 16 sh Rgd, jemte öfrige wilkor; Skolandes bewis deröfwer meddelas genom påskrift i Köpebrefwet samt detta Protocolls utdrag. [Uppskov]

I köpekontraktet försäkras sig Johannes och Hanna om livstid undantag i form av bostad, odling och del i fisket, där hamnplats och bodar ingår. Den delägande sonen Nils köps ut (flyttar till Stengränd 4), och man sörjer också för att sonen Anders i Torsö får betalning och rätt att flytta till fastigheten i framtiden. Det framgår också att Håkan inte tänker flytta till fastigheten de närmaste sex åren, och under tiden betalar svågern hyra.

I det följande målet (§46) medges även Rasmus med hustru första uppbud med hänvisning till köpebrevet ovan.

Andra uppbud 1826-05-22 §69–70 och tredje uppbud 1826-09-19 §33–34

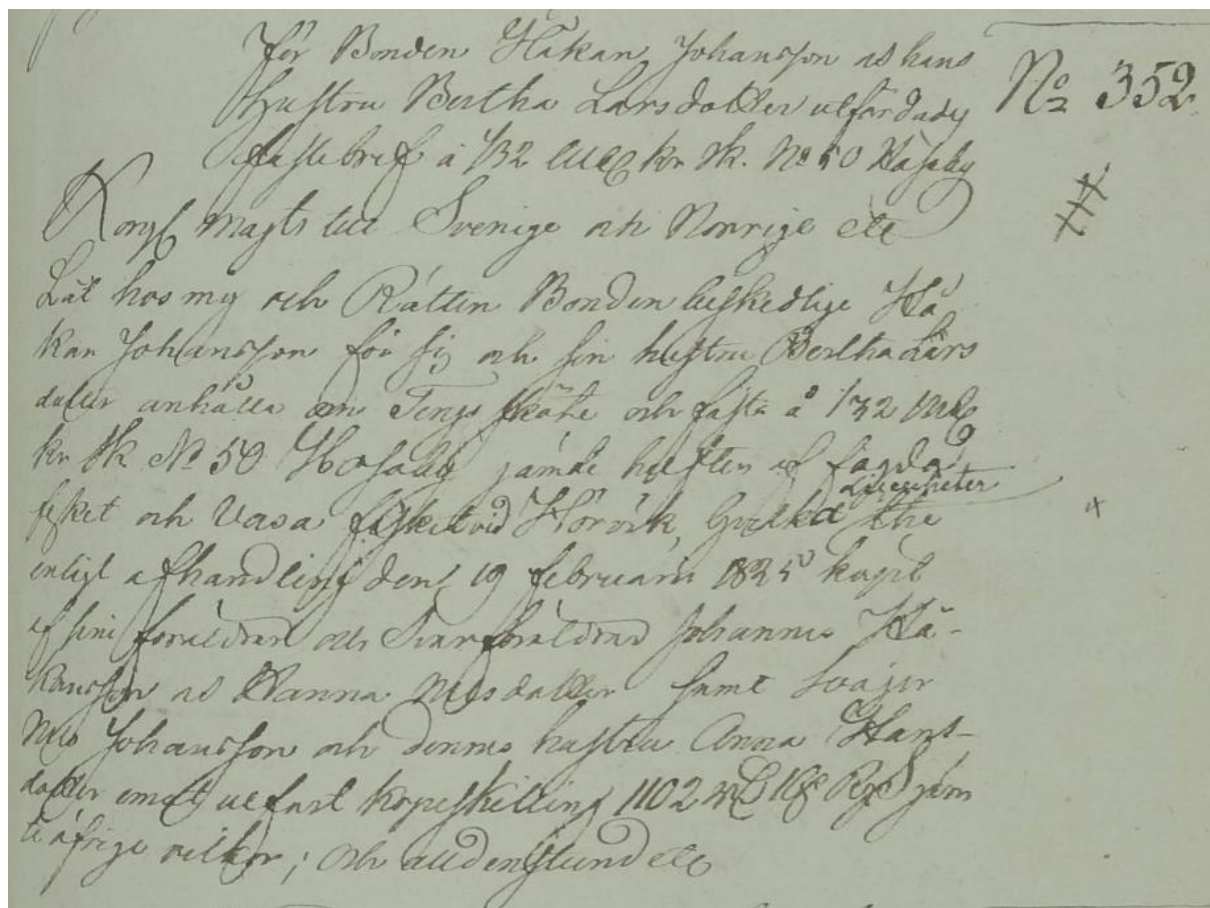
Som krävts vid första uppbudet, uppvisar säljarna vid nästa ting de sk åtkomsthändingarna som bevis för sitt ägande. Det första köpebrevet visar att Johannes och Hanna köpt fastigheten den 9 april 1817 för 1,166 Rd Rgd, och det andra från 19 juli 1823 avser Nils och hans hustrus inköp i fastigheten och fiskena för 500 Rd Banco¹⁴. Köparna beviljas både andra och tredje uppbud.

¹⁴ Riksdaler fanns av flera slag: Riksdaler 1776–1829 ersatte den gamla Dalern. Riksdaler Riksgäld gällde 1789–1836, och Riksdaler Banco 1777–1858. Båda var indelade i 48 shilling, och Rd Bco hade värdet 1½ gånger Rd Rgd. (Wikipedia, 2022)

Domboken (Ala)

Vid vintertinget år 1827 får;

... Bonden beskedlige Håkan Johansson för sig och sin hustru Berta Larsdotter anhålla om Tingssköte och fastebrev på 1/32 mtl kr sk Nr 50 Hosaby, jämte hälften av fogdefisket och vasafisket vid Hörvik, vilka lägenheter de enligt avhandling den 19 februari 1825 köpt av sina föräldrar och svärföräldrar Johannes Håkansson och Hanna Nilsdotter samt svåger Nils Johansson och dennes hustru Anna Hansdotter emot utfäst köpeskilling 1,102 Rd Rgd jämte övriga villkor.

Listers Häradsrätt Ala:89, (AD bild 4910). Fastebrev §352 för Håkan Johannesson och Berta Larsdotter 1827-01-30.

Lagfartsboken (CIV)

Ett odaterat register från slutet av 1800-talet (serie CIVc) finns också (Arkiv Digital, 2022), och där hittar vi några poster om fastighetsaffärerna på nr 11(50) efter Håkan Johannessons död 1836, se tabellen nedan.

Håkans söner Anders och Ola köper 1855–56 (rum 8) 1/32 mtl som Håkan haft fastebrev på sedan 1827. Det är något osäkert vilken fastighet det gäller, men det bör innefatta Tullaregränd 1.

De kommande åren (rum 8–9) säljer först Ola hälften av sin lott (1/128 mtl) till Sven Andersson (ej identifierad), och Anders hälften av sin till Nils Gummesson, som får fastebrev 1864. Nils Gummesson var född i Torarp, Asarum, och kom närmast från Lörby 15, där han varit båtsman med tillnamnet Qvick. I Hosaby står han som bagare. Hans hustru Malena Månsdotter stammade från Hosaby nr 8, och det var kanske därför de intresserade sig för fastigheten. Nils och Malena saknar uppenbar familjekoppling till säljarna, men då den sk bördsrätten, vilken gav närmaste släkten företräde, upphävts genom kungliga förordningar 1857–63, var det nu möjligt att genomföra en sådan här affär.

Efter att Ola Håkansson dött 1866 ärver sonen Håkan Olsson 3/1024 av boet 1872, och år 1873 går de resterande 5/1024 till farbrodern Anders Håkansson som får lagfart följande år (rum 12–13). Det är något oklart hur affärerna gått till, då Håkans levande syskon Ola, Ingrid och Bengta också nämns som säljare. Något slags uppgörelse om vidare försäljning av deras andelar till Anders Håkansson har troligen skett. En orsak till försäljningen är att Håkan sedan emigrerar till USA 1873.

Vol	Rum	Mtl, nr	Sökande/Köpare, tid för fång	Fångesman/Säljare, åtkomst, nr	Datum: 1a uppbud; fastebrev	Anmärkning
CIVca p 125	8	1/32	Anders Håkansson, Ola Håkansson, 1855–1856	Håkan Johannessons stärbhus, fbr 1827-01-30	1857-07-06, 71; 1858-07-02 XXV	1/128 säljs i rum 9, 1/128 i rum 11, Ola H:s andel i skifte rum 12–13
	9	1/128	Sven Andersson, 1859	Ola Håkansson, r 8	1860-01-23, 20; 1861-03-04 XIV	
	11	1/128	Nils Gummesson, 1862	Anders Håkansson, r 8	1863-01-19, 24; 1864-03-20 XIV	
	12	3/1024	Håkan Olsson, 1872	Håkan O:s om varken[?] Ola, Ingrid, Bengta. Arv efter Ola Håkansson o h h Sofia Olsdr, r 8	1873-12-22, 90	Ny ägare, se r 13
	13	5/1024	Anders Håkansson, 1873	Håkan Olsson, i övrigt arv se r 12	1873-12-22, 90; 1874-12-01, LIII	

I lagfartsböckerna i serie CIVc:2 och följande är äldsta handlingen rörande fastigheten Hosaby 11:22 en lagfart på 1/128 mtl för Anders Håkansson 1888 (rum 5). Han har köpt fastigheterna 11:8 samt del i 11:18–23 av Nils Gummesson, vilken ägt dessa sedan 1864 enligt fastebrev. Det är alltså fortsättningen på affären under rum 11 i den tidigare lagfartsboken ovan (båda markerade med blått i tabellerna). I realiteten har Nils Gummesson direkt sålt tillbaka hela fastigheten till Anders Håkansson!

Utdrag ur Lagfartsboken (serie CIVc) 1873–1947, rörande historiken bakom fastigheten Hosaby 11:22.

Vol	Rum	Mtl, nr	Sökande/Köpare	Fångesman/Säljare, nr	Datum	Anmärkning
CIV:2 p15	5	1/128	Anders Håkansson, köpeavhandling 1864-01-25	Nils Gummesson. Fastebrev 1864-03-23 (nr 11:8, del i 11:18–23)	1888-10-28, nr 44	Ny ägare, se rum 8.
	8	21/1024	J Andersson, auktionspr 1890-04-21	Anders Håkanssons konkursbo, rum 5. Fbr 1858-07-02 för Anders o Ola Håkansson å 1/32 mtl, för Anders Håkansson 1874-12-01 å 5/1024 mtl (nr 11:8, del i 11:18–23)	1890-11-25, nr 81	Ny ägare, se rum 9.
	9	21/1024, 11:18–23	Ola Persson, auktionspr 1890-04-21, och av överlåtelse samma dag	J Andersson, rum 8 (nr 11:8, del i 11:18–23)	1890-11-25, nr 82	Nya ägare: 1/1024, 11:22 r 16; 1/1024, 11:23 r 17. Återstoden skiftad, rum 56–59 = 11:18–21.
	16	1/1024, 11:22	Håkan Andersson, avhandling 1892-04-07	Ola Persson, rum 9	1892-05-09, nr 158	Avs, se rum 74. Nya ägare till hälften, r 100–103, Ny lgf för Håkan Andersson å andra hälften, se rum 99
	17	1/1024, 11:23	Bengt Olsson och Bengta Johannesdotter, köpehandling 1895-03-02	Ola Persson, rum 9, (nr 11:23?)	1895-09-26, nr 28	Avs, se r 74. Ny lagfart för Bengta Johannesdr: hälften, r 111; andra hälften, rum 112.
CIVc:5 p105	42	5/12288, 11:15	Bengta Johannesson, gåvobrev 1910-03-03	Johannes Andersson o Pella Bengtsson, rum 41	1910-03-14	Ny lagfart på Bengta Johannesson: hälften, r 111; andra hälften, rum 112.
CIVc:6 p53	74	Östwik 1, 0,1957 ha avs fr 21/1024 litt Ca, 11:26	Per Andersson, köpebrev 1921-06-28	Ola o Sevelius o Mina Olsson; Albert o Pella Bengtsson, Albin Knutsson, Bengt o Bengta Olsson, r 56, 57, 60, 73, 16, 17	1924-05-26, nr 156	Ny ägare, se rum 148
CIVc:8 p263	99	1/2048, 11:22	Håkan Andersson, arvskifte 1922-05-22	Håkan Anderssons hustru Johanna f Svensson, rum 16	1933-03-08, nr 108	Sålt, r 106
	100	1/8192, 11:22	Pella Brita Haines, f And:ss, arvskifte 1922-05-22	Johanna Andersson, f Svensson, rum 16	1933-03-08, nr 109	Sålt, nr 105
	101	1/8192, 11:22	Anders Sigurd Andersson, arvskifte 1922-05-22	Johanna Andersson, f Svensson, rum 16	1933-03-08, nr 110	Sålt, nr 104
	102	1/8192, 11:22	Olga Hildegard Bengtsson, f Anders, arvsk 1922-05-22	Johanna Andersson, f Svensson, rum 16	1933-03-08, nr 111	Sålt, nr 108
	103	1/8192, 11:22	Karolina Andersson, arvskifte 1922-05-22	Johanna Andersson, f Svensson, rum 16	1933-03-08, nr 112	
	104	1/8192, 11:22	Håkan Andersson, köpebrev 1931	Anders Sigurd Andersson och Oliva Andersson, rum 101	1933-03-08	Sålt, nr 107
	105	1/8192, 11:22	Håkan Andersson, köpebrev 1931-09-22	Carl Haines och Nicholas Haines, rum 100	1933-03-08, nr 114	Sålt, nr 107

Vol	Rum Mtl, nr	Sökande/Köpare	Fångesman/Säljare, nr	Datum	Anmärkning
	106 1/2048, 11:22	Gustav o Karolina Olsson, köpebrev 1932-02-11	Håkan Andersson, rum 99	1933-03-08, nr 118	
	107 1/8192, 11:22	Gustav Karolina Olsson, köpebrev 1932-02-11	Håkan Andersson, rum 104, 105	1933-03-08, nr 119	
	108 1/8192, 11:22	Gustav o Karolina Olsson, köpebrev 1932-02-11	Jöns Bengtsson och Olga Bengtsson, rum 102	1933-03-08, nr 120	
	111 5/24576 11:15 1/2048 11:23	Änkan Bengta Olsson, f Johanness, bou 1933-04-28	Bengt Olsson, rum 17, 42 (nr 11:15, 11:23)	1933-08-30, n 305	Arvfallet, se r 132
	112 5/24576 11:15 1/2048 11:23	Änkan Bengta Olsson, f Johanness, test 1930-05-20	Bengt Olsson, rum 17, 42 (nr 11:15, 11:23)	1933-08-30, nr 306	Arvfallet, se r 132
	132 5/12288 11:15 1/1024 11:23 1/6144 11:14 lgh 11:29	Dödsboet efter Bengta Olsson med deläg: Nils B Bengtsson och Astrid Dahlberg. Bpt 1939-02-20	Bengta Olsson, rum 111. 112, 130, 131 (nr 11:15, 11:23, 11:29)	1939-11-15, nr 482	Nya ägare till Nils B Bengtssons hälft av fast i vol 2 tum 133. Ny ägare till återstoden i r 149.
	133 5/24576 11:15 1/2045 11:23 ½ av den fr 1/6144 11:14 avs lgh 11:29	Henning Dahlberg o h h Astri Dahlberg. Köpekontr 1939-08-07	Nils Bengtsson och Nanny Bengtsson, rum 132 (av 11:15, 11:23 o 11:29)	1939-11-15, nr 483	Ny ägare, se r 149
	149 5/12288 11:15 1/1024 11:23 fr 1/6144 avs lgh 11:29	Gösta Bennet Bengtsson. Köpebr 1944-08-19	Henning Dahlberg o h h Astri Dahlberg, rum 132, 133	1944-09-20, nr 408	

Men 1890 går Anders Håkansson i konkurs och får sälja på auktion, då en viss "J Andersson" ropar in allt (rum 8). Möjligen är han yngste sonen Johan Alexander som bosatte sig i USA? Sina delar i 11:18-23 överlåter han samma dag till en Ola Persson (troligen hans kusin, Per Håkanssons son). Därefter säljer Ola Persson hälften (1/1024 mtl) av nr 11:22 till Håkan Andersson år 1892, och 1895 köps resten av Bengt Olsson (barnbarn till Anders Håkanssons svåger) och Bengta Johannesdotter.

Från 11:22-23 avsöndras år 1924 lägenheten Östvik nr 1 (litt **Ca** på karta) och får numret 11:26.

År 1922 är det arvskifte efter Håkan Anderssons hustru Johanna Svensson (rum 99), varefter Håkan ärver halva (1/2048 mtl). Resten av 11:22, delas mellan barnen Pella Erika (gift Haines), Anders Sigurd, Olga Hildegard (gift Bengtsson) och Karolina. Lagfart utfärdas 1933.

Fadern Håkan Andersson har redan 1931 köpt tillbaka barnen Anders Sigurds, och Pella Erikas (nu maken Carl Haines och sonen? Nicholas) delar, och säljer därefter dessa, och sin egen andel, till dottern Karolina och hennes man Gustav Olsson. Dessa köper också hennes syster Olgas (med make Jöns Bengtson) del (rum 107-108). Några flera affärer görs inte med fastigheten Hosaby 11:22 i denna lagfartsbok, så det är alltså Gustav och Karolina Olsson som 1947 "sammanfört" och äger hela de 1/1024 mtl som bildades 1892 - d v s Tullaregränd 1. Huvudaffären markerad med mörkare gult i tabellen, och sidoaffärer med svagare gult.

Lantmäteriets fastighetsregister

På Lantmäteriets hemsida kan man beställa aktuella utdrag ur fastighetsregistret (Lantmäteriet, Fastighetsregistret, 2022), dels direktbeställning av uppgifter om vem som idag äger en fastighet, dels ett mera utförligt utdrag med information om datum, köpeskilling, taxering, historik, ursprung mm, vilket tar ett par arbetsdagar att få via mail. Se tabellen nedan.

Lagfarna fastighetsägare i kvarteren kring Tullaregränd i Hörvik (2022). Detaljerade personuppgifter uteslutna.

Fast	Adress	Ägare	Tillkomst	Ursprung	Historik
11:11	Tullaregränd 6	Lundstedt	Köp o överlåtelse 1989, gåva 2011	11:6	Hemmansklyvning (litt BD) 1893, rågångsätgård 1911, gränsbestämning 1944, fast.regl (litt 1) 1977. Byggt 1911.
11:16	Hörviksvägen 3	Lindskog	Köp 2011, gåva 2013	11:7	Hemmansklyvning, (litt CE) 1896, rågångsätgård 1911, gränsbestämning 1944, fastighetsreglering 1989. Byggt 1910.
11:22	Tullaregränd 1	Wecke, Elfsberg	Arv 2000	11:8	Hemmansklyvning, (litt BAE) 1915, gränsbestämning 1944 och 1967. Byggt 1910.
11:55	Tullaregränd 4	Carlstedt	Köp 1998	11:15, 11:23, 11:29	Sammanläggning 1960, avstyckning 1963, inlösen (samf 64:1) 1966. Byggt 1909.
11:49	Tullaregränd 2	Mjömark	Köp 2010	Del av 11:3	Inlösen (litt A) 1952. Byggt 1876.
11:58	Brittåsvägen 4	Södergren	Gåva 2013, 2021, 2022	11:55	Avstyckning 1963, sammanföring (fig 4) 1970, fast.regl. 1989. Byggt 1962.

Graussa-huset: Sammanfattande slutsatser

Det börjar bli dags att knyta ihop säcken om själva Graussa-huset på Tullaregränd 1. Vi har redan gått igenom en mängd officiella dokument om fastighetsbildningar i Hörvik, och särskilt de rörande nr 11(50) ur vilken vi fokuserat på processen som ledde till fastighetsbildningen Hosaby 11:22. Det som ännu inte står helt klart är var själva byggnaden kom ifrån, men vi börjar med en sammanfattning av själva fastighetsbildningen.

Fastighetsbildningen

Fiskaren Johannes Håkansson, lokalt kallad *Gubben Grauss* (Eriksson, 1999), flyttade med familj från Torsö till Hörvik år 1797. De bodde på flera ställen i fiskeläget, troligen först i enklare bostäder, innan Johannes år 1817 blir markägare genom att köpa 1/16 mtl, dvs en sjättedel av hela hemmanet Hosaby nr 11(50), se lagfartsprocessen på sidan 41.

1827	1853	1858	1864	1890	1896	1913	1915	1921	1922	1923	1928	1930	1933	1939	1940	1944	1960	1967	2000
11:2 (Fb): nm Nils Persson																			
11:3 (Q) 3/16: Nils Persson d y																			
															11:49 (osäkert år) Sjöman Bengt Olsson, h Bengta K E Karlsson, Etel Nilsson				
11:4 (R) 1/16:		11:5 (Ra) 1/64: Ola Olsson																	
		11:9 (osäkert år)																	
Johannes Håkansson		11:6 (Rb) 1/32:		11:8 Anders köper av o Ola Nilsson		11:18 (Rba) 21/1024: Ola Persson		11:18 (Rbaa) 19/4096: Albert Bengtsson											
								11:19 (Rbab) 19/4096: Sevelius Olsson											
								11:20 (Rbac) 19/4096: Ola Olsson											
								11: 21 (Rbad) 19/4096: omyndige Albin Knutsson											
								11:32 (osäkert år)											
								11:22 (Rbae) 1/1024: Håkan Andersson			11m: Kustvakt Gust Olsson, Ånkl Håkan			BT Karlsson, Fam Wecke					
											Karolina Håkansd:r, fadern Andersson			AM Sällberg					
								11:23 (Rbaf) 1/1024: Bengt			11o			Ånk Bengta J Dahlberg Gösta B Bengtsson					
											11:26: Avstyckat till fiskaren Per Andersson								
														11:55 11p: Matilda Hansson, d Syster Pella Persson, og					
														11:10 (osäkert år)					
														11:11 (osäkert år)					
		11:7 (Re) 1/64: Fiskaren Nils Olsson				11:12 (Ca) 43/3072: Ånkan Karna Persdotte r		11:17 Emilsro. F d fyrmästare Axel Emil Rundqvist											
								11:27. Fisk Ola Hansson o hh											
								11:28. Murmästare Fridolf Nilsson o h h											
								11:30: Lantbrevbärare Per Nilsson o h h											
								11:31: Fisk Per Nilsson o hh											
								11:13 (Cb) 1/12288: Per Olsson											
								11:14 (Cc) 1/6144: Ola Persson											
											11:29: Sjöm Bengt Olsson o h h			Dahlberg Gösta B Bengtsson					
														11:15 (Cd) 5/12288: Bengt Olsson					
														Ånk Bengta J Dahlberg Gösta B Bengtsson					
														11:16 (Ce) 1/1024: Elias Nilsson					
														Aug Sällberg, Hildegard L A M Sällberg					

Fastighetsbildningen ur stamhemmanet Hosaby nr 11(50). Diagrammet är inte heltäckande, skala för tid och areal är inte proportionell, och några mindre förrättningar är osäkra. Tullaregränd 1 är fastigheten 11:22 som bildades 1915.

Bostadshuset

Huset på Tullaregränd 1 har inskriptionen **År 1787 NOS BSd** i trästommen, vilken uppdagades vid en renovering på 1960-talet. Det är troligen byggt och/eller bebott år 1787 av några med dessa initialer (tilläggen -S och -D står enligt konventionen för -son och -dotter i efternamnet). Mannen bör alltså heta Nils Olsson (mest sannolika tolkning av initialerna i denna trakt) och kvinnan kanske Bengta Svensdotter eller liknande?

Inskriptionen "År 1787 NOS BSd" i timret till höger om entrén till Tullaregränd 1. Foto: Liliane Wecke.

Eftersom kartan vid en åbodelning 1807 (sid 20) inte visar någon bebyggelse vid dagens Tullaregränd måste huset först ha byggts på en annan plats och därefter flyttats vid någon senare tidpunkt. Först på enskifteskartan 1822 (sid 23) finns två byggnader inritade i detta läge. Enligt Husförhörslängden 1804–14 bor Johannes Håkanssons familj på nr 12(51) under denna period. Huset måste således ha flyttats till dagens läge någon gång i perioden 1814–22.

Som vi konstaterat bodde fiskaren Johannes Håkansson med familj först på frälsebondens på Hosaby 12(51) Nils Olsson utäga vid Kustvägen på fiskeplanen. I delningsprotokollet 1806, då tomterna på fiskeplanen delas, finns inget som antyder att nr 51 är bebyggd. Johannes kan i så fall ha bott i en enklare bostad; möjligen en jordkula (Eriksson, 1999). Markägaren Nils hade sitt bostadshus inne i Hosaby by. Han dog 1796 i lungshot, och det ligger ju nära till hands att anta att Johannes köpt huset av dödsboet och flyttat det, och att det i så fall är denne Nils Olsson som skulle vara NOS. Nils gård i Hosaby blir också dömd till utflyttning, och husen är borta på kartan efter vid Laga Skiftet 1827. Mycket pekar alltså på att detta är rimligt, men en liten sak kullkastar hela hypotesen: Nils var hela tiden gift med Tyre Jonsdotter, vilket inte stämmer alls med inskriptionens BSd.

Skifteskartorna 1794, 1822 och 1827, utsnitt av nr 50–52 i Hosaby by. Ingen förändring av bebyggelsen kan ses förrän 1827. Nr 50 och 52 är då utflyttade, och på nr 51 finns endast den södra gårdsdelen kvar.

Sökning efter NOS och BSd

Vi måste alltså söka andra kandidater till NOS-inskriptionen. Vi börjar i Hosaby, där några möjliga är:

- Nils Olsson 1736–96, gift 1765 med Sissa Olsdotter 1738–80
- Nils Olsson 1758–1839, gift med Karna Olsdotter ~1748–1823 (flyttar till Lörby 1792)
- Nils Olsson 1765–1827, gift 1795 med Kersta Håkansdotter 1766–1828 (Johannes syster!)

Uppenbarligen har ingen av dessa en hustru med initialerna BSd, så de förkastas.

Vi får söka lite vidare och använder då *Demografiska Databasen Södra Sverige* (DDSS, 2022). Om vi söker på N* O* och B* S* i Mjällby socken (längre avstånd att flytta hus är mindre sannolikt) finner vi:

- **Vigda:** Mjällby 1781-12-29: **Nils Olsson** Hörby, **Botil Svensdotter** Hörby
- **Döda:**
 - 1807-10-26 **Nils Olsson**, bonde i Hörby, 57 år, trånsjuka
 - 1811-11-06: **Botil Svensdotter**, Hörby, rödsot, änka 60 år.
 - 1815-03-07 **Nils Olsson**, husman i Hörby, 59 år, håll o styng (men Botil var änka 1811)
- **Födda:**
 - **Nils** 1750-07-18 Hörby. Far Ola Månsson, bonde, mor Hanna Andersdotter
 - **Botil** 1751-09-18 Hörby 1. Far Sven Nilsson, bonde, mor Hanna Johnsdotter

I Mjällby Husförhörslängd AI:1 1804–08 hittar vi:

- Hörby 14(82): 1/16 **Nils Olsson** 51 (struken/död), **Botil Svensdotter** 51 (hustru/änka, notering [föräldrar] B[onden] Sv[en] N:son, hu Hanna).

Härmed kan vi känna oss rätt säkra på att det är dessa personer som döljer sig bakom inskriptionen i väggtimret på Tullaregränd 1. Återstår att belägga att det var just deras hus som flyttades till Hörvik.

Mjällby Husförhörslängd AI:1 1804–08, p43: Nils Olsson, struken, Botil Svensdotter. Notera hennes föräldrar till höger.

Hörby skiften, nr 82

För att utreda en möjlig husaffär, gör vi några nedslag i Hörbys skiften.

Storskifte 1789

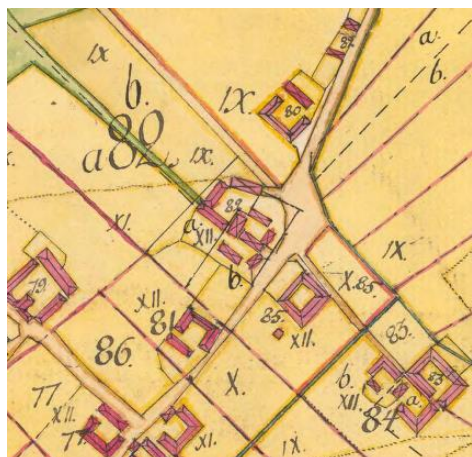
Den 12 augusti sammanträder för första gången lantmätare Gabriel Wickenberg med Hörviks bybor. För nr 82 (3/4 mtl sk) närvarar Nils Matsson 3/8, Måns Olsson 3/16, och **Nils Olsson** 3/16.

Enskifte 1808

Den 5 oktober 1808 inställde sig kommissionslantmätare Abelin i Hörby. Nr 82(3/4 mtl) företräddes av Per Nilsson 3/8 (son till Nils Matsson ovan), Måns Olsson 1/4 genom sonen Anders Månsson som äger 1/8. (Nils Olsson är nu död och hans mark är uppköpt av de andra.)

I beskrivningen står att Per Nilssons tomt är trång, med hus av trä i brukbart stånd, en gråstensmurad källare, ingen trädgård men ett äppelträd. Anders Månssons tomt är trång, åbyggnaderna är av trä och gamla, ingen trädgård men i tre hagar 8 päron-, 6 äppel-, 15 smärre plommon- och ett körsbärsträd.

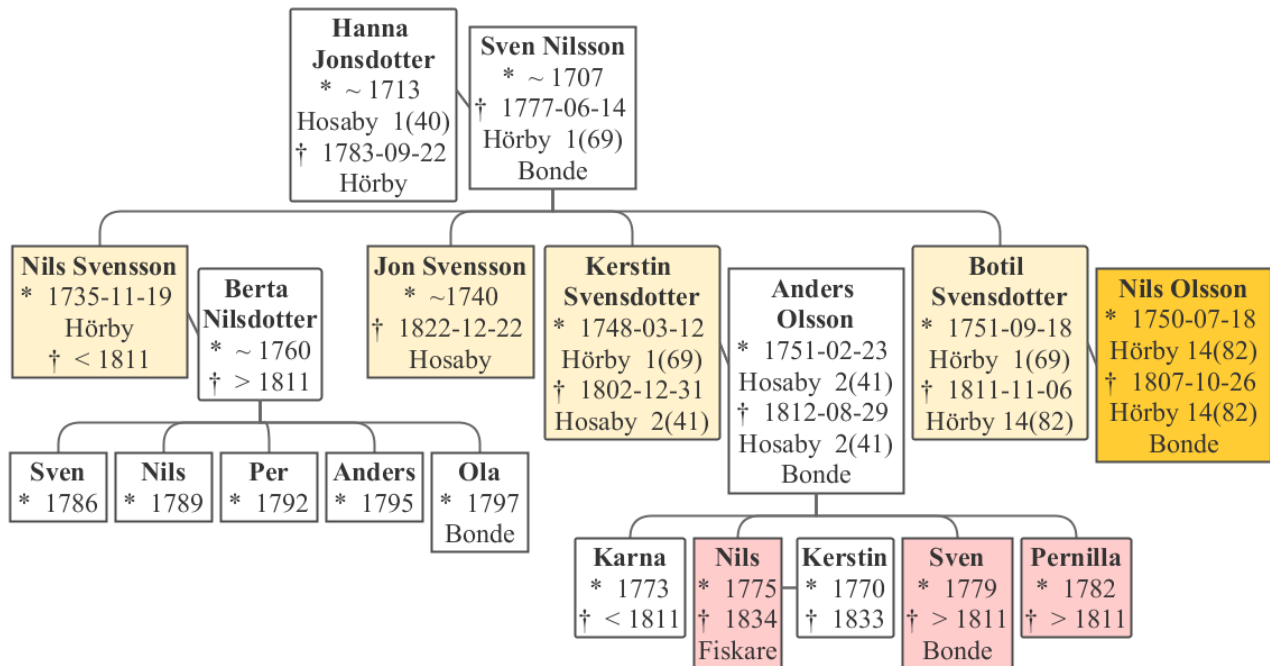
Nya ägor i norr blir utlagda för nr 82a och 82b, men vart tog husen vägen?

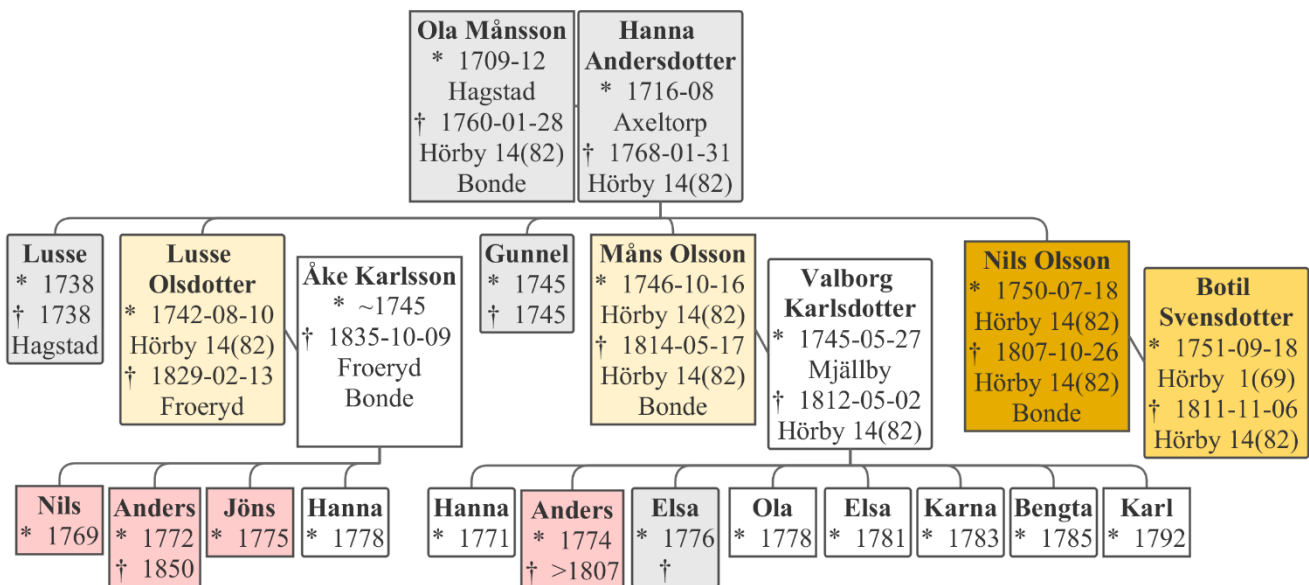
Hörby by: T v storskiftet 1789. T h enskiftet 1808, där samtliga byggnader på nr 82 är markerade för utflyttning.

Bouppteckningar

Turligt nog finns bouppteckningar bevarade, både efter Nils och Botil (Arkiv Digital, 2022). Vi börjar med en uppställning av de bådars närmaste släktingar som figurerar i handlingarna.

Botil Svendsdotters närmaste släktingar vid maken Nils död 1807.

Avlidne maken Nils Olssons närmaste släktingar vid Botils död 1811. Fadern Måns Olsson är på sin morslinje ättling till den kända s k Ored-släkten i Dyneboda, Vånga.

Bouppteckning efter Nils Olsson 1807

I bouppteckningens inledning står att man infunnit sig:

... hos Enkan Bottil Svendsdotter på nr 82 1/16 mtl Kronoskattehemmanet Hörby för att Laga Bouppteckning hålla efter hennes afl man Nils Olsson, som med döden aflad den 26 October sistl, och som inga bröstarfvingar dessa makar emellan blifvit aflade, så tillsades den afl broder och broderson Måns Olsson i gården och Anders Månsson hvilka tillstädes kommo, jämte Enkans broder gårdsmannen Jon Svensson i Hosaby såsom hennes godeman...

Inventarier inkl fastigheten nr 82 (400 Rd), en lott i Skönabäck (200 Rd), gatuhustomt nr 91 (100 Rd) uppgår till totalt 856 Rd. Skulder är 90 Rd.

Testamente som lämnats till Nils *enda* broder Måns Olsson uppvisades. Där nämns en obetald löseskilling på 333 Rd som bör betalas till stärbhuset, men den bestrides nu. Det finns ingen närmare förklaring till denna post. Änkan förbehöll sig gatuhustomten nr 91 till sig och sina arvingar.

Här får vi alltså veta att Nils och Botil var barnlösa, och att Nils enda bror hette Måns. Men släktdiagrammet visar att han även hade två systrar, varav Lusse var i livet vid Botils död. Inget arv efter Nils utgick till släkten, utan änkan Botil satt alltså i orubbat bo.

Bouppteckning efter Botil Svensdotter 1811

När Botil dör 1811 börjar hennes bouppteckning:

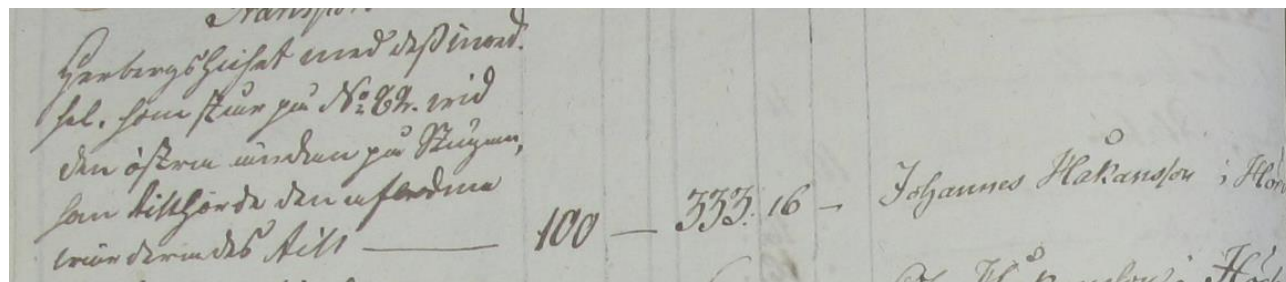
... Laga Bouppteckning förrättad efter afledna gårdqvinnan Botill Svensdotter på nr 82 i Hörby som dog den 6te i sistnemnde månad. Som inga Bröstarfvingar finnas efter berörda Enka, så anmälte sig som närmaste Arftagare å den aflednes sida; hennes Broder Jon Svensson och för dess afledna Broder Nils Svenssons barn i Hörby infant sig såsom deras förmyndare Riksdagsmannen Anders Nilsson i Ysane, samt å dess afledna systems sida woro närvarande bonden Sven Andersson i Hosaby och fiskaren Nils Andersson i Hörvik samt torparen Nils Nilsson i Gummarp och pigan Pernilla. Å den afledna Botils mans sida woro tillstådes såsom arfvingar Måns Olsson uti Hörby, samt Nils, Anders och Jöns Åkassöner ifrån Gammalstorps socken, ...

Värdering inklusive en utjord nr 91 och en tomt på Skönabäck: 1,356 Rd. Intäkten av detta på hållen dödsboauktion blev hela 2,034 Rd. Skulderna uppgick till 102 Rd – alltså en behållning på 1,932 Rd. Ett rikt bo!

Fördelning av arvet: änkan [efter Botils bror Nils] Berta Nilsdotters barn 773 Rd; gårdman [brodern] John Svensson 773 Rd; bonden Sven Andersson 128 Rd; fiskaren Nils Andersson 128 Rd; torparens Nils Nilsson i Gummarpahusen, gift med Sissa, dotter Karna 64 Rd; pigan Pernilla 64 Rd.

På dödsboauktionen befann sig också Johannes Håkansson i Hörvik. Han köpte ett tråg för 2 Rd, sängkläder för 16:32, underdyna med dun för 3:10, sämre huvudputa 0:20, lakan i lärft 4:43, kort ståndduk 1:25, 2 korta borddukar 0:43, 2 handdukar 0:40, lakan av Blagarn¹⁵ 4:12, 4 silverknappar 1:12, 1 galt 16:32 – och till sist;

Herbergshuset med dess inredsel som står på nr 82 vid den östra änden på stugan som tillhörde den afledna. Värderades till 100 Rd. Såldes för 333:16 Rd till Johannes Håkansson i Hörvik.

Vid auktionen efter Botil Svensdotter köpte Johannes Håkansson bostadshuset för 333 Rd.

Källa: Listers häradsrätt (K) FII:12 (1816-1818) sid 643

Det finns troligen en koppling till noteringen om den obetalda löseskillingen på 333 Rd redan i Nils bouppteckning. Köpet har kanske gjorts upp redan då, men Johannes har inte velat betala förrän "vid leverans". Kanske ropades huset inte upp vid själva auktionen, utan affären bekräftades bara slutligen i bouppteckningsprotokollet.

Dags att flytta!

År 1811 står alltså Johannes Håkansson med ett inköpt hus i Hörby, 6 km från tomten i Hörvik som han ska komma att bebygga – men som han ännu inte äger! Det var inte ovanligt, snarare vanligt, att man flyttade hus. Det var ett stort arbete att avverka träd, timra och skräda stockarna och bygga upp stommen. I Hörvik hade dessutom mycket skog gått åt vid kalkbränning (Eriksson, 1999), så att återanvända äldre byggnadsmaterial var nog en god idé. Timmerhusen var dessutom byggda ungefär

¹⁵ Mycket grovt, i allmänhet tvåskaftat tyg av enklare s k blångarn, av blånor, ett avfall efter skäktning av lin eller hampa (Svenska Akademiens ordbok, 2022). Sannolikt mycket obekvämt som lakan!

som Lego; stockarna fogades samman med trädymlingar och timrades i knutarna. Vid återuppbyggnaden passade man ofta på att byta ut dåliga delar, och ibland "moderniserade" man också husen efter rådande byggnadsskick.

Men den långa flyttsträckan med enkla vagnar på dåliga vägar måste ha tagit flera månader, om inte år! Johannes hade ju också god tid på sig; fastigheten köpte han inte förrän 1817 (sid 41), och han står som ägare från och med mantalslängden 1818, då han också fick lagfart. Men först på storskifteskartan 1822 (sid 23) finns det hus markerade på tomten vid Tullaregränd 1, och det är rimligt att anta att det år 1811 inköpta huset då är flyttat och uppbyggt igen.

Men det är inte förrän i husförhörslängden 1840–45 (AI:7 p281ff) som vi har en *otvetydig* notering att Johannes familj verkligen *bodde* på nr 25, dvs Tullaregränd. Åren dessförinnan är numreringen osäker, men i sonen Håkans bouppteckning 1836 (sid 8) nämns ett inköpt hus som föräldrarna bebodde fritt i resten av sin livstid. Detta ska ligga på *fiskeplanens* nr 50, men det måste alltså med tiden ha blivit en något vidare definition som också innefattar ägora söder om den ursprungliga byggen-samma allmanningen. I så fall bor Johannes och Hanna på Tullaregränd 1 redan 1836.

Huset på Hörby 82 låg en bit norr om nuvarande Hörby gård, väster om Hälleviksvägen (pilen på åkern till höger på fotot) ungefär mittemot XL-bygg (vars bräddgård skymtar till vänster). Här låg hela Hörby centrala by. Johannes flyttade huset till Tullaregränd i Hörvik, en sträcka på ca 6 km fågelvägen. Kartor och bilder: Lantmäteriet och Google.

Slutord

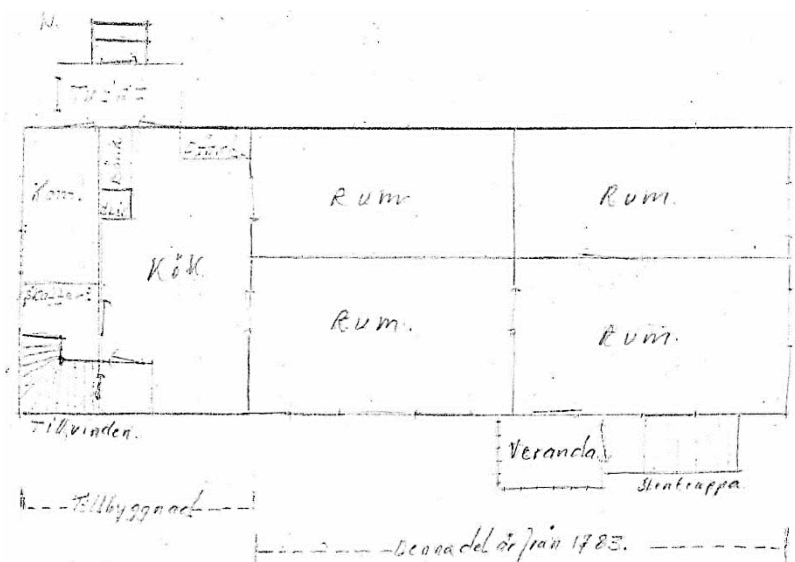
Som framgått av denna rapport, är det inte helt okomplicerat att kartlägga härkomsten av äldre fastigheter och dess invånare – även om mängden svenska offentliga arkivalier är mycket omfattande. Dessutom, när det gäller fiskelägen, är det ofta ännu svårare; avhängigheten av stamhemmanen, inflyttning av fast befolkning och därmed ägodelningar, avstyckningar, friköp mm, med ändrade gränser, numreringar och adresser som följd, gör det ibland omöjligt att på ett säkert sätt fastställa exakta händelseförlopp och platser.

Vi har i denna utredning fått följa Graussa-huset och dess invånare under mer än tvåhundra år. Med undantag av några få detaljer har de formella källorna gett oss säkra bevis för en detaljerad och spännande historia om människorna och deras liv och boende. Ytterligare krydda på berättelsen kan förstås tillsättas genom personliga släkthistorier, men i dessa förekommer det alltför ofta skrönor, förhålligande hjältemod och förträngda hemligheter. Sådana har därför inte ingått i detta arbete.

Det vi nu forskat fram kan sammanfattas så här:

- År 1797 flyttar fiskaren Johannes Håkansson med hustrun Hanna Nilsdotter och tre barn från Torsö till Hörvik.
- De första åren bor familjen troligen i en enklare bostad vid Kustvägen, troligen på frälsegårdarnas mark.
- Vid en dödsboauktion efter Nils Olssons änka Botil Svendsdotter i Hörby år 1811 köper Johannes Håkansson deras bostadshus för 333 Rd 16 Sh, men han har ännu ingen tomt att återuppbygga det på.
- Den 5 mars 1817 köper Johannes och Hanna 1/16 mantal krono skatte Hosaby nr 50, beläget direkt söder om fiskeplanen.
- Johannes bygger upp det tidigare inköpta huset på sin nya tomt någon gång under perioden 1817–22, varefter det finns med på enskifteskartan 1822 vid Tullaregränd 1. När det plockats ner från tomten i centrala Hörby och flyttats till Hörvik är inte dokumenterat.
- Johannes och Hannas ättlingar i tre led bor i huset på Tullaregränd 1 ända fram tills sonsonen Håkan Andersson dör 1943. Det ägs då av dottern Karolina och maken, tullare Gustav Olsson, men säljs sedan vidare utom slakten.
- Under 1940–60-talen ägs huset, först av ålfiskaren Agnar Bengtsson med hustru, sedan minkskötare Ture Karlsson (Nilsson, 1955-59) och hans hustru Anna Maria f Sällberg.
- Nuvarande ägarfamilj Wecke köper fastigheten 1967 av Ture Karlssons änka.

De mera generella fakta om Hörviks utveckling som redovisats kan naturligtvis utgöra underlag till vidare forskning om andra hus och släkter på Listerlandet i Blekinge – men inte bara där, utan förhoppningsvis kan metodiken även inspirera till liknande forskning i många andra sammanhang.

Skiss på Graussa-huset från Blekinge Museums Fiskeriundersökning 1959 (Nilsson, 1955-59).

Källförteckning

- Arkiv Digital. (2022). Hämtat från Arkiv Digital: <https://www.arkivdigital.se/>
- Björnsson, S. (1946). *Blekinge – En studie av det blekingska kulturlandskapet*. Lund: Gleerupska Universitetsbokhandeln.
- Blm JAN 46 – Hamn. (den 22 02 2023). Hämtat från Blekinge museums samlingsdatabas: <https://blm.kulturhotell.se/objects/c32-47285/>
- DDSS. (2022). Hämtat från DDSS: <http://ddss.nu>
- Eriksson, D. (1999). *Hörvik - från urtiden till 2:a världskriget*.
- Lantmäteriet. (2022). *Fastighetsregistret*. Hämtat från Lantmäteriet: <https://www.lantmateriet.se/sv/fastigheter/Fastighetsinformation/Fastighetsregistret/>
- Lantmäteriet. (2022). *Historiska Kartor*. Hämtat från Historiska Kartor: <https://historiskakartor.lantmateriet.se>
- Lantmäteriet. (2022). *Min Karta*. Hämtat från Min Karta: <https://minkarta.lantmateriet.se/>
- Lindgren, B. (1990-tal). *Från utmark till samhälle – Om fiskeläget Hörviks framväxt och utveckling fram till år 1900*. Krokås/Hörviks Hembygdsförening.
- Listers Härads Släktforskningsportal. (2022). Hämtat från Listers Härads Släktforskningsportal: <https://listersharad.se>
- Listers Häradsrätt. (1800-tal). *Lagfarter* (Vol. CIVc).
- Nilsson, N. J. (1955-59). *Blekinge Museums Fiskeriundersökning*. Hämtat från Blekinge Museum: [http://museum.u6683237.fldata.se/system/pageattachments/files/000/000/381/original/Fiskeriunders%C3%B6kning_Nils_J_Nilsson_1955_1956_1959-komprimerad_\(2\).pdf?1606473645](http://museum.u6683237.fldata.se/system/pageattachments/files/000/000/381/original/Fiskeriunders%C3%B6kning_Nils_J_Nilsson_1955_1956_1959-komprimerad_(2).pdf?1606473645)
- Rötter. (2022). Hämtat från Sveriges Släktforskarförbund: <https://www.rotter.se/>
- Släktdatabas Listerlandet. (2022). Hämtat från Släktdatabas Listerlandet: <https://db.listergen.se/resources.php>
- SVAR - Folkräkningar. (2022). Hämtat från SVAR: <https://sok.riksarkivet.se/folkrakningar>
- Svenska Akademiens ordbok. (2022). Hämtat från Svenska Akademiens ordbok: <https://www.saob.se/>
- Wikipedia. (2022). Hämtat från <https://sv.wikipedia.org/>